

<Ortyle Maciejowskiego>

1r

Jesus Maryja

Mali albo możeli opiekadlnik umarłego

3 **płacić wiano albo długi.**

Przyjacielski pokłon naprzod. Mili
przyjaciele, pytaliście nas o prawo

6 takimi słowy: Gdy mężczyzna

pojmie żonę a onej wianuje na swym
jimieniu jidących sto grzywien mniej

9 albo więcej procz sądu, a ten to mąż umrze

a zostawi po sobie długi i dziatki, co lat
nie mają, i brata albo siostry męża albo

12 jinnego przyrodzonego przyjaciela albo opiekadlnika,

a tego umarłego żona pojmie jinszego męża,

ten mąż od swej żony chce od tego

15 opiekadlnika jej wiana, co jej wianował

umarły mąż i został jej wi[a]nowaty.

Opiekadlnik mowi: Wiem o tej paniej wienie

18 i tym to dłudze i to wyznawam przed prawem,

jako się rzecz ma. Ale ja nie wiem,

mamli to mieć z prawa dać jej wiano to

21 z jimienia tych to dzieci, gdyż jej nie

wianowano przed prawem, i też ty dzieci

ten ortel mają, jize *blisze są k temu przyć

24 przysięgą jedną ręką, iże jich ociec nic nie

wianował jich macierzy i też ty dzieci lat

nie mają, *prze jich o to nie mają gabać, aby

27 miały to wyznać albo nie wyznać. Acz już ten

opiekadlnik ma moc i musi od tych to dzieci

to wiano dać z prawa? **Na to ortel wydali**

30 **przysiężnicy z Majdemb<orku>.**

Na to my panowie S m p Gdy opiekadlnik z prawa

obejmie się dzieci, co lat nie mają,

33 tedy ma moc długi faldrować i dać, i zapłacić

długi wszystkim obyczajem, jako by mogły

- uczynić ty to dzieci, gdyby lata mieli. Przeto
 opiekadlnik ten może długi płacić, o których
 3 wie, jestli nie takich dzieci, a o których
 nie wie, może się dać upominać, albo o nie
 przysięgać z prawa wielkiego, iż o tym dłudze nie
 6 wie opiekadlnik. A będzieli on upominan, tedy
 musi ten dług płacić i tej niewieście
 z jidącego jimienia, jestli go tako wiele,
 9 a wieli też on, iż jej tako wiele wianował
 z prawa. **Dalej, możeli opiekadlnik jimienie
 tych dzieci sprzedać na długi**
 12 Dalej jeszczeście nas pytali, aczby to
 jidące jimienie za to nie stało, możeli
 opiekadlnik tych to dzieci jimienie <przedać>,
 15 aczbykolwiek ony przeciw temu mowiły, i z tego
 wiano zapłacić i jinsze długi, a możeli
 opiekadlnik dłużnikow umarłego przycisnąć,
 18 aby przed prawem odpowiadali i długi płacili
 miasto dzieci, ktoremi się opieka, a mająli
 opiekadlnikowi miasto dzieci przysięgać,
 21 albo może się wszystko przedłużyć tako długo,
 aż ty dzieci lata będą mieć, albo co jest z prawa.
Ortel na to wydan od przysiężnikow
 24 **z Majdembork<u>**.
 Na to my panowie S m p Nie jest potrzebizna ani [prośba]
 <ma dla> wiana, co mąż żenie wianował na jidącym
 27 jimieniu, opiekadlnik [może] sprzedać jimienia
 dzieciom stojącego. Jestli ociec tych dzieci
 został dłużen pirwe długi, co o nich wie
 30 opiekadlnik, albo prawem będzie upominan z tego,
 dlatego nie jestli bliszy przyrodzony po tych
 to dziecioch, może sprzedać i zapłacić, ale nie
 33 sąli bliszy przyrodzeni, tedy nie może stojącego
 jimienia przez wolej tych dzieci sprzedać,

- a tedy się ma ta rzecz przedłużyć do lat
 tych to dzieci podług prawa. **Dalej, kto ma**
 3 **ranne oglądać.** Dalej, kto ma ranne ludzi
 oglądać. Pytaliście jeszcze nas, przysiężnicyli,
 sędziali, lekarzli rannemu być ma na wyznanie,
 6 sąli rany ciężkie albo śmiertelne,
 albo nieśmiertelne. **Na to ortel.**
 Na to my panowie S m p, iże sędzia ma oglądać
 9 ty rany i przed prawem je szacować,
 jakie były. Ale w mieściech, gdy są *rani
 lekarze, tem to dają pod przysięgą szacować i
 12 powiedzieć przed prawem, jakie to rany były.
 I też sędzia podług oglądania może sędzić,
 ortela pytać podług prawa. **Mogali gościom**
 15 **albo jinnym ludziom gorący sąd osadzić.**
 Pytaliście nas, majali gościom podrożnym
 albo mieszczanom *z *gościny, albo jinnym
 18 ludziom, co nie są winni ku położeniu prawa,
 gorący sąd osadzić, albo bądź w zapowiedziany
 czas, albo w niezapowiedziany. **Na to ortel wydan**
 21 **z Majdembor<ku>.**
 My panowie S m n prawo: Podrożnym
 ludziom, jako gościom, co są tako
 24 daleko, iż k temu położonemu prawu albo sądu
 nie mogą przyć, albo mieszczanom, którzy się
 na daleką drogę gotowali, tym mają gorący
 27 sąd osadzić albo bądź w zapowiedziany czas prawa.
Gdyby kto zapowiedział pieniądze po umarłej
ręce albo stojące jimienie wojtem.
 30 Dalej pytaliście nas, gdyby mieszczanin
 albo gość żałował o rolą albo o stojące
 jimienie. **Na to ortyl.**
 33 Gdyby mieszczanin albo gość który rolą albo stojące
 jimienie sądem albo wojtem
 zapowiedział, albo przyumarłe stojące jimienie
 36 prawi, ten ma to usty oprawić przed
 sądem albo prawem, gdy sędzia siędzie na dzień

- przyszłego położonego prawa. **O głowę albo o rany, co nie gorąco zastane.**
- 3 Dalej pytaliście nas o prawo: Gdyby mieszczanin albo gość żałował o rany albo o głowę. **Na to my panowie z Maj<demborku> ortel.**
- 6 O głowę albo o rany, co nie zastany są na gorącej rzeczy, to mają dać do gajnego sądu położenia, a tego to, co mir słomił, prawem
- 9 ortelem naśladować, aby ożałowan, acz jest praw[o] z prawa. **O jednym człowiece, co pojął żonę z dziedziną, z drzewianym domem.**
- 12 Pytaliście nas o prawo tymi słowy: Jeden mąż pojął żonę w stadło małżeńskie, a ta żona miała ojczyznę i jidące
- 15 jimienie, a w tę jej ojczyznę albo w dom przyszedł k niej ten to mąż, a ten dom był drzewiany i zgorzał. Tedy ten
- 18 mąż sprzedał tej żony ojczyznę, a wzięwszy pieniądze i jinne jimienie tej to żony dzieci, i też swe pieniądze i zmurował ten zgorzały dom.
- 21 A tako ten to mąż umarł i zostawił po sobie dzieci z tą żoną, a ta to niewiasta szła za jinnego męża. Tedy rzekły dzieci: To jidące
- 24 jimienie albo ty pieniądze były naszego ojca, gdy on tę pojął, przeto my patrzemy k temu domu albo ku pieniądzom, za ktore nasz ociec
- 27 murował ten dom. Tako ta niewiasta rzekła: Ten dom jest moja ojczyzna a na to ja mam z prawem list, iż moj mąż obiecał
- 30 mie murować ten dom, bo on mojej ojczyzny i jidącego jimienia dobrze *tako* ode mnie wziął wiele i obiecał ji mnie za to zmurować,
- 33 gdy on me jimienie sprzedał. Jestli k temu murowaniu domu ta niewiasta blisza, czyli tego dzieci, czyli co prawo, a kto
- 36 ji ma wziąć albo osieść?

Na to ortel wydan.

Na to m p m p Możeli ta niewiasta
 3 ukazać podług prawa, iż ten dom swemu
 umarłemu mężowi niegdy spuściła, tedy
 ona ma ten murowany dom wziąć, przeto iż
 6 ten mąż, poki żyw był, sobie o to murowanie
 nie utwierdził podług prawa. **Gdy sie kto
 obejmie oprawiać podług prawa czyjej
 9 rzeczy.** Dalej pytaliście nas: Gdyby dobry
 człowiek, co mu sprawnie niekto przygani,
 podejmuje się przed prawem ludzkiej
 12 rzeczy oprawiać albo mowić, a za to bierze
 pieniądze, przywiedzie rzecz przed prawo prosto
 albo świadki, co jest jego myto? Acz co pirzwej
 15 mowił krotki czas albo długi, a już nie chce
 mowić <...>. **Na to ortel wydan z Majdemb<orku>.**
 Na to m p s m p Podejmieli się dobry
 18 człowiek mowić za wyrzeczone myto,
 mają jemu zapłacić, ale czyni-li on to na
 miłość, tedy ten, czyją rzecz mowił, da mu, co jego
 21 prawa wola. A nie chceli więcej jinnej rzeczy
 mowić, tedy wždy on i jego dzieci zostaną
 przy swem pełnem p<r>awie, acz się jinem
 24 niepoczesnem nie przekonali z prawa prawego.
Możeli pospolny poseł ludzkie rzeczy mowić.
 Dalej pytaliście nas: Możeli pospolny
 27 poseł przed prawem ludzkie rzeczy oprawiać
 albo mowić tako, jako jinny rzecznik,
 aczkolwiek jim zawadza jich urząd, gdyż oni mają
 30 lud przed prawo pozywać albo jimienie zapowiadać,
 albo ludzką rzecz mowić, a to wszystko
 nie mogą rowno dokonać, a tako się może
 33 stać zamieszkanie, albo co jest z prawa?

Ortel na to wydali przysiężnicy.

Na to m p s m p Pospolny poseł

- może rzecznikiem być, gdzie się ostrzeże,
 iż nie zamieszka tego w rzeczy, czego się podjął,
 3 i też nie zamieszka tego, co słuza na jego urząd,
 ku czemu on przysiągł, i też nie zamieszka tych
 to ludzi, których się rzeczy podjął, a to z prawa.
- 6 **Umar jeden człowiek, a dziewczka została, co
 lat nie miała.** Dalej pyta<liś>cie nas o prawo
 temi to słowy: Role, domy i jimienie
 9 jinne jidące jeden człowiek miał swe
 zarobione, a ten to zostawił nierosłą albo co
 nie ma lat dziewczkę, a tej się podjął jej opiekadlnik,
 12 a nie uczynił poczesnej liczby, bo on na
 to nie potrzebowan nigdy albo przyciśnion,
 a opieka się jimieniem tej dziewczki tako
 15 długo, aż ją wydał za męża, za ktorego ona chciała,
 a on dał mężu jej ojczyznę albo część, lubo
 wszystko przez jej wolej i wiedzenia. Ten
 18 mąż umarł, a ta to żeńczyzna poszła za drugiego
 męża. Mogłi z prawem jej opiekadlnik
 dać jej mężowi ojczyznę przez jej wolej i wiedzenia,
 21 albo mali tej żeńczyźnie wrocić jej
 ojczyznę, albo jestli co sprzedał z prawa?
Ortel na to wy<dan>. Na to m p s m p Nie jestli
 24 opiekadlnik ten uczynił liczby tej dziewczce
 albo jej mężowi, tedy jeszcze ma tę liczbę
 uczynić, a cokolwiek za nią wydał mężowi
 27 jej, wszystko w liczbę pojdzie i <ma> zostać, dlatego
 iż ona swą dobrą wolą za tego jistego
 męża szła, a to jest z prawa prawego.
- 30 **Jedna niewiasta uczyniła brata
 opiekadlnikiem na swem jimieniu i umarła.**
 Pytaliście nas o prawo tymi słowy:
 33 Przyszła jedna niewiasta przed gajny
 sąd i jest swe jimienie i swą rzecz

wzdała i ustawiła, i to zapisano, iż uczyniła
3 jej domu, jakoż i zapisano od słowa do
słowa w przysiężnym reistrze. A gdyż już ta
6 niewiasta to uczyniła zdanie, poszła na mąż
i umarła. Potem przyszedł jej mąż przed gajny
9 sąd i pytał o ortel tymi słowy: Gdyżem
ja był z swą żoną i siedział w jej jimieniu
pełnym prawem, mamli ja swej żony prawie
12 odzierać i dosięgnąć jidącego jimienia
i niejidącego, czyli co prawo jest? Tako tej
15 umarłej niewiasty brat rzekł naprzeciw temu:
Pytam prawa, mamli ja lepsze prawo
k temu jimieniu, gdyż ona mnie przed gajnym
18 sądem z pełnem prawem swe jimienie
wzdała i spuściła, pirwej niż jego żoną
została, a <o> to sie biore do reistru przysiężnego.
21 Co za prawo miedzy tema dwiema? **Na to ortel.**
Na to m p S n p Cokolwiek z jidącego
jimienia swej żony, poko była żywa,
24 k sobie ja wziął, miał i dzierzał, to ma mieć
i dzierać, ale stojące i niestojące jimienie,
ktorego mąż ten nie dzierzał za żywota
27 żony swej, to przydzie jej bratu z prawego
prawa, jako jemu jego siostra wzdała i
zapisła. **Gdyby wyleganiec pojął**
30 **dobrą żonę.** Dalej pytaliście nas o
prawo tymi to słowy: Gdyby mężczyzna
wyleganiec, co nie z stadła małżeńskiego,
33 a ma jimienie długo albo krotko,
co zarobił z swą żoną pospołu, albo też jej
przyumrze co od jej rodziny, a gdyż ten mąż
umrze, przydzielili co tego jimienia jej, czyli nie
przydzie z prawa, albo co prawo jest podług prawa.

Na to ortel wydali panowie.

- Na to m p s n p Co mąż z żoną jimienia
 3 zarobił, to żenie po nim zostało albo zostanie,
 a wzdali jej też co swego stojącego
 jimienia albo leżącego przed gajnym
 6 sądem, to też jej przydzie i też wszystko
 to sobie ma wziąć, co jej przyumarł[eg]o od
 jej rodziny a ku jimieniu swego męża obrony <nie ma>
 9 z prawego prawa. **Gdyby człowiek z jinej strony
 był, a nań by słyszeć, iż jest wyleganiec
 albo bękart.** Gdyby był jeden człowiek z
 12 stara dawna przyszedł w naszą ziemię a
 nań by poszła rzecz, iżby był wyleganiec albo
 się tamo nie urodził poczestnie i nie odwołał,
 15 poko był żyw, ani od niego nikt nie odmówił. Ten
 człowiek ma jimienie i umrze, kto ma jego
 jimienie wziąć? A jego przyrodzeni mówią:
 18 On jest dobrego urodzenia, to jest z małżeństwa,
 a my mowiemy, iż nie jest z małżeńskiego
 rodu. Acz my to mamy dokazać, czyli jego
 21 przyrodzeni, co jego jimienie chcą wziąć, dokazać
 mają, aby był <z> małżeńskiego stadła, czyli
 co prawo jest? **Ortel na to wydano s Maj<demburku>.**
 24 Na to m p S m p Nie jest ktory człowiek,
 co przyszedł do waszej ziemie, dokonały, aby
 był wyleganiec, což jemu to wymowiano,
 27 poko był żyw, tedy mają jego przyrodzeni samosiodmi
 nie-z-podejzranymi ludźmi przysięgę
 udzielać i ukazać, iż jest z[a] mał<ż>eństwa urodzon,
 30 acz chcą jego jimienia dosięgnąć albo wziąć
 prawem prawym. **Gdy kto pojmie żonę, co
 z nią pirwej przebywał.** Gdy ktory mąż
 33 pojmie żonę, co z nią pirwej przebywał,
 niżli ją pojał, a to by było jawno i mieliby
 z sobą dzieci, a tako obadwa, mąż i żona

- umrą, mogli jich dzieci wziąć jimienie,
czyli co prawo jest. **Ortel na to wydali przysię<źnicy>**.
- 3 Na to n p S m p Śpili mąż z czyją niewiastą <albo>
z dziwką, co prozna jest albo sobiewolna,
a potem ją pojmie w małżeństwo, dzieci,
- 6 co z sobą mieli w małżeństwie, obudwu wezmą
jimienie po jich śmierci, ale dzieci, co z sobą
mieli przed małżeństwem, ty nie mają nic jich
- 9 jimienia z prawa. **Gdy kto kogo zatwierdza
w prawie o głowę, o rany albo ocz jinszego.**
Gdyby człowiek który zatwierdzon w naszym
- 12 prawie rok i dzień o głowę, o rany albo o co jinszego,
a w tem czasie nie szed ku oprawie, mogli
jego żona albo przyrodzony osieść albo przedać
- 15 jego stojące jimienie, a mogli on też swe jidące
jimienie w jine prawo wwieść i brać, albo
co my prawo mamy podług prawa? **Ortel na to.**
- 18 Na to my p S n p Tegodla iż człowiek
będzie zatwierdzon ku prawu o przerzeczone
rzeczy, nie mogą sie panowie sprawnie podjąć
- 21 jego jimienia, ale to ma jego żona albo przyrodzeni,
albo komu on tego przyjaje, osieść i mieć,
i też swe jidące jimienie może wwieść i dać
- 24 sobie przywieść w jinne prawo, gdzie chce.
Ale stojącego jimienia, jako dziedziny, nie może wzdać,
ależ sam oczywiście podług prawa. **Gdy wyleganiec**
- 27 **pojmie dobrą żonę.**
Gdy wyleganiec pojmie w małżeństwo niewiastę
albo dobrą dziewczkę a gdyby dzieci pospołu
- 33 mieli, majali ty dzieci ktore prawo ku
jimieniu swego ojca i macierze swej, czyli nie
mają, albo co ony mają mieć z prawa. **Ortel na to.**
- 36 Na to my p S m p, iż po takim ojcu na
takie dzieci nie może spaść dziedzictwo
ani jego, to jest ojcowo, jimienie,

ale tego ojca albo macierze przyrodzeni są
 bliszy i mają wziąć to jimienie, a nie sąli
 3 przyrodzeni, tedy sędzia bliszy k temu jest z prawa.

*Wylegana wyleganica.

Gdy *wylegana wyleganica pojmie męża a
 6 ci to mają dzieci, a ty to dzieci mają jine
 dzieci, mogli ty dzieci odzierać ojczyznę
 swoją z prawa, czyli nie, albo jako długo to się
 9 ma wlec do końca podług prawa? **Ortel na to.**

Na to my panowie z Majborku mowiemy
 prawo: Ty to dzieci nie mogą ojczyzny
 12 swe odzierać z prawa, a to ma być tako długo
 od dzieci do dzieci, poko może być dokazano, iż
 są wylegańcy z prawa prawego. **Mogali**

15 **bezprawni ludzie sprzedać swe jimienie.**

Dalej pytaliście nas o prawo: Mogali
 wylegańcy albo bezprawni ludzie dać albo sprzedać
 18 swe jimienie jinnemu państwu, czyli
 nie mogą, albo co jest z prawa? **Ortel na to dobry.**

Na to m p S m p Wyleganiec albo bezprawny
 21 człowiek, albo jego dzieci mogą swe
 jimienie dać i sprzedać. Ale bezprawny człowiek
 jest rozmajity. Niektorzy są i dzieją

24 jim bezprawni, to jest iż jich prawo nie jest
 jim tako z pełna, jako jinszym ludziom, a ci
 nikomu ni mogą ku jego prawu pomoc, to

27 jest świaczyć ani przysięgać, jako jęcy,
 piszczkowie, łotrowie i łaziebnicy, i wylegańcy,
 albo ktorzy ze złodziejstwa, rozboju przed

30 prawem nie zbyli, albo o jinne niepoczestne
 rzeczy przed prawem są dokonany, ci to mogą
 swe jimienie dać i sprzedać. Jini przezprawni

33 ludzie, ktorzy w prawie zapowiedziani,
 ci mogą w innym prawie dać albo sprzedać
 swe jimienie, tam w tym to prawie,

36 acz jemu sapersz nie przeszkodzi albo dopuści

- szacować, *dadzą przymirze, aby mógł tam przyć
 k temu jimieniu. Niktorzy ludzie są bezprawni,
 3 to jest iż nie mają mieru ani czci, a snadź
 osądzeni są, iż może cudzy jęci i jimaci jich,
 jestli niżadnego jimienia nie mogą dać ani
 6 przedać z prawa prawego. **Mali sie zamilczeć
 przyumarle jimienie w rok i w dzień.**
 Dalej, gdy państwu przyumarło ktore jimienie,
 9 a oni by o tym nie wiedzieli, zamilczyli sie
 państwo w rok i w dzień, czyli nie może sie zamilczeć,
 czyli co jest prawo? **Ortel na to.**
 12 Na to m p S n p Sędzia albo państwo przymarłe
 jimienie nie mogą sie zamilczeć,
 dokąd to jimienie nie jest wzdano przed prawem,
 15 ale będzeli to wzdanie potwierdzono, aż przeciwko
 temu w rok i w dzień nikt nie odmowi, tedy
 sędzia i państwo nic nie mają podług prawa.
 18 **Gdyby mąż czyj spał z jiną niewiastą.**
 Dalej, gdyby mąż bydlil z swą poczesną żoną
 w małżeństwie a ten to mąż spałby z jiną niewiastą
 21 bez małżeństwa, tako iżby to jawno było,
 albo iżby za to jawna pokuta była, a jego żona
 umrze, a ten mąż pojmie onę niewiastę
 24 w małżeństwo, co z nią spał i przebywał przez
 małżeństwa, a gdyby mieli z sobą dzieci, mogli
 ty dzieci wziąć jimienie jich, czyli nie mogą,
 27 albo kto temu *z *prawa? **Ortel na to.**
 Na to m p S n p Gdy ten mąż pojął w
 małżeństwo swą mamkę, a nikt przeciw
 30 temu nie odmawiał, tedy ty dzieci, co z sobą
 mieli potem, jako się pojęli w małżeństwo,
 są małżeńskie dzieci i mogą wziąć jimienie jich.
 33 **Możeli wyleganiec i jego dzieci siedzieć
 w ławicy.** Dalej, wyleganiec możeli i jego
 dzieci siedzieć w ławicy albo w ktorem
 36 urzędzie, albo być w ktorem rzemieśle, albo w
 bractwie jako małżeński lud i dzieci, czyli nie mogą,

albo co oni za prawo mają, albo mogą mieć podług
prawa? **Ortel na to.**

3 Na to m p S m p Wyleganiec ani jego dzieci
nie mogą szwego tego mieć, jako małżeński
6 ludzie i dzieci mają, ale pojmieli żonę z małżeńskiego
rodu a mają dzieci z sobą <...>, co są z małżeństwa
urodzony podług prawa. **Gdyby kto**
kogo zabił, ranił, jako mają na nie doświa<dczyć>.

9 Dalej, gdyby kto kogo zabił, ranił, to by
miało być samosiodmo doświadczone, iż on uczynił,
mająli ji natychmiast zatwierdzić, czyli
12 co o to jest prawo z prawa. **Ortel na to.**

Na to my panowie S należliśmy prawo,
iż nie mają nikogo poprzysięgać ani świadectwa
15 wziąć, aliz będąli uchwacon w gorącej
rzeczy. A będąli żalowali na kogo mężobojstwa
albo ran, tego mają pozwać przed prawo, tedyż
18 za gorąca podług prawa ku jego prawu a prawować
sie z nim, aby zasie odpowiedział. A nie przydzielili
przed prawo za noc i za dzień, tedy ji mają
21 zatwierdzić z prawego prawa. **Kto ma wziąć**
umarłego zbroję, bratli, dziewczkali.

Pytaliście nas o prawo takimi słowy:
24 Jeden poczesny człowiek u nas mieszczanin
umarł a zostawił po sobie swą prawą dziewczkę
i brata rodzonego. To dwoje przyszło przed nas
27 w gajny sąd i pytali nas, kto z nich ma wziąć
tego umarłego zbroję i jego jemu przykrajane
odzienie. A gdyby u tej dziewczki były dzieci
30 synowie, mająli tako dobre prawo ku przerzeczonej
zbroi i odzieniu, jako brat tego umarłego,
czyli co jest prawo? **Ortel na to.**

33 Na to m p s n p Tego umarłego zbroję,
to jest harnasz, jako jest kłobuczek, pancerz,
połplacie, szczyt, tarczę, miecz, jego powszednie
36 odzienie ma wziąć brat tego umarłego,

a dzieci tej dziewczki synowie niżadnego prawa
ku przerweczonem rzeczam nie mają podług prawa.

3 **Gdyby kto wydanego prawa nie przyjął
za prawo, iżby sie jemu nie lubiło.**

Pytaliście nas dalej: Gdy jednemu wydano prawo,
6 co by go nie lubił ani go chce mieć za prawo,
a rzecze: Panie wojcie, ja tego nie przyjmuję za
prawo a chcę strofować prawo z prawa. Mogęli to
9 uczynić podług prawa? Tedy jemu wydadz<a>: Możesz.
Tedy pyta dalej: Mogęli tako strof<ow>ać stojąc
ortela wydawcę? Tedy mu rzeką: Możesz stojąc, <a bacz>, dobryż
12 dobrze[sz]<...>. Ten ortel, což ji należli przysiężnicy, ten ja
łaję, a nie jest prawy, a chcę prawy należć
i proszę ławice, abych mógł lepszy ortel wyrzec
15 i proszę tego przysiężnika wstać z ławice.

Możeli ten tako prawo łając dokonać z prawa? **Ortel.**

Na to m p S m p Może tako rzec:

18 Panie wojcie, gdyżem ja ten ortel z prawa
łajał, pytam, mogęli w[y]nić w ławicę.

I ma rzec: Panie wojcie, z odpuszczeniem, już ja
21 jidę w ławicę, a racz pytać, gdzie ja ten ortel
mam należć. Tedy wyrzeką przysiężnicy: Na tem
mieściu, gdzie nasz nalazł przysiężnik, ten co tobie
24 ortel wydał. Tedy dalej ma rzec: Panie wojcie,
z odpuszczeniem, iż siędę. Rzecze tedy tako: Ja to
sobie wyrzekam za prawo podług majdborskiego
27 prawa. **Ktore winy mają przyć wojtowi.**

Pytaliście nas o winy, ktore wojtowi
mają być albo przyć z prawa. **Ortel na to.**

30 Na to my panowie z Krakowa mowiemy prawo:
Gdy wojt siedzi na gajnem sądzie albo
jindzie sądzi, kto jemu przepadnie, ten mu
33 pokupi ośm szelągów drobnych pieniędzy
jidących, a nic więcej. Ale we trzech wielkich sądziech,
gdy bywają, jeden na święty Jan, drugi *Paweł

- po świętym Macieju, trzeci na dzień świętej
 Agaty, gdy burgrabia siedzi na sądzie, a tako
 3 długo, poko on siedzi, wina ośmdziesiąt
 szelągów drobnych pieniędzy, ale gdy wstanie
 burgrabia, tedy wina ni jest więcej, jedno
 6 ośm szelągów z prawa prawego. **O wsz<e>lkie winy.**
 Dalej pytaliście nas o wszelkie winy i o
 zapłaty za każdą rzecz, albo o rany, albo o
 9 głowę, albo o cokolwiek czego jinszego. **Ortel.**
 Na to m p s m Napirzwej o głowę: Będzieli
 człowiek zabit i prawem przejdą,
 12 a nie je<s>tli zaręczony człowiek, tego
 zapłata jest dziesięć i oś[o]m funtów, a każdy
 funt czyni dwadzieścia szelągów pieniędzy
 15 jidących podług prawa, a nic więcej.
O zapłatę z<a> chromotę ortel.
 Jeszczeście nas pytali o zapłatę za chromotę.
 18 Na to my panowie na<leźli> pra<wo>. Będzieli człowi<e>k
 ciężko uranion albo ochromion, jestli
 niezaręczony i z dokonałem swem prawem człowiek,
 21 tego zapłata jest dziewięć funtów,
 a każdy funt czyni dwadzieścia szelągów, jako
 wiele chromoty albo ran, tako wiele tych
 24 zapłat, a wojtowi telekroć ośm szelągów
 pieniędzy jidących, a tako jest z prawa.
Co jest pokupu niezaręczonemu człowiekowi
 27 **o krwawe rany, ktory jest pełnego prawa.**
 Gdy człowieka obrania, co jest nie zaręczony,
 a jest pełnego prawa, temu mają za
 30 każdą krwawą ranę pokupić XXX szelągów
 pieniędzy, a wojtowi za każde ukrwawienie
 ośm szelągów winy. I też widzcie, iż
 33 niemężate żony, jako są dziewczki i każda niewiasta,
 a to ktore nie są zaręczone, nic więcej
 pokupu nie mają, jedno połowicę tego,

- co mają niezareçzone[go] męczyzny, bądź o
 głowę i o ciężkie rany. **Mali też kupny**
- 3 **wojt przysiąc,**
czyli nie. Pytaliście też nas, mali kupny
 wojt albo dziedziny ku prawu
- 6 przysięgać. **Ortel.**
 Na to my panowie S m prawo: Każdy wojt,
 bądź dziedziny, albo kto najął, ma
- 9 ku prawu przysiąc. **Tako ma przysięgać.**
 Ja przysięgam Bogu i memu panu krolowi,
 i temu miastu, iż chcę ja na mym sądzie
- 12 wierzen być, każdemu prawdę czynić, tako
 ubogiemu jako bogatemu, obronić wdowy i
 siroty, gościowi jako samsiadowi rowno sędzić,
- 15 a nie chcę tego opuścić ani dla łaski,
 ani dla złości, ani *znajomych samych ust
 moich dla, ani żadnej rzeczy tako daleko, jako
- 18 mogę sąd w moich pięci smysłów sędzić.
 Tako mi Bog pomagaj i jego ostateczny sąd
 wielki, co na mię i na wszystek świat ma
- 21 siedzieć i sędzić. **Komu rajce mają przysiąc,**
wojtowili, czyli krolowi. Dalej gdy
 bywają rajce wybierani, ma<ją>li też wojtowi
- 24 przysiąc? Rajce, ktorzy są wybrani, ci mają
 przysiąc Bogu i naszemu panu krolowi, i
 temu, kto od krola jest, [komu] <a nie jest jim>
- 27 potrzebizna wojtowi przysięgać, bo to wszystko jedno jest.
Gdyby często rajcą będąc trzeba
przysięgać ku prawu.
- 30 Pytaliście nas o prawo takimi słowy: Gdyby
 mieszczanin, co by częstokroć rajdźcą był,
 przysięgał ku prawu albo też pospolny mieszczanin,
- 33 co niegdy ku prawu przysięgał, przyszedłliby w wojtow
 dom albo w jinnego mieszczanina i nalazł tamo
 dwa albo więcej radziec, což by wtenczas

rajcami byli a mieskie albo pospolne, albo jich
 dobre jednali tamo przed książęciem albo przed pany,
 3 a ten człowiek nie szonując książęcia ani panow,
 co są przysłani osobnie od krola o mieskie
 dobre, ani radziec, wyrzekłby niektora nierządna
 6 słowa łając, a ludzie jego, co są z niem byli,
 miecze i kordy wyjmowali na rajce. Potem szedzy
 z tego domu, poszedł w dom swego przyjaciela,
 9 a tam sie zebrał z swymi przyjacielmi i z obcymi,
 ktore mógł mieć z harnaszem i zbroją naprzeciwko
 rajcam. A ci wstapili i zebrali sie
 12 z swymi towarzyszmi na wietnicę i dali
 natychmiast wołać na wszystkie mieszczany, kto by
 wierzen był krolowi i rajcam, i mieskiemu
 15 pospolstwu, aby każdy przyszedł k wietnicy i
 posłuszeństwo dzierzał. Pytamy was, co ten
 człowiek za wszystko to i każdy z tych, co za
 18 niem stali, mają pokupić, i co jest też on
 przepadł z prawa. **Ortel na to.**
 Na to m p S n p Gdy rajce są w <m>ieskiej
 21 oprawie, kto by jich nie ćcił, albo je wyzywał,
 albo miecz, albo kord, albo jinną broń naprzeciwko
 jim wyjmował, ten ma każdemu pokupić
 24 trzydzieści szelągow. A owinujali ji rajce, iż
 jim to uczynił na sromotę, wyzna-li sie, tedy
 też ma każdemu rajcy pokupić XXX szelągow, a
 27 wojtowi po każdym pokupie winę ośm szelągow
 przepadł, a nie zeznali sie, tedy może odbyć prawem,
 jako prawo jest. A przekazali rajce
 30 pospolne przykazanie k takiej rzeczy, aby każdy
 przyszed ku wietnicy. Ktokolwiek zamięszka, ten
 przepadł mieski wielkierz, to jest trzy słowieńskie
 33 grzywny albo sześć i XXX szelągow, albo
 jako ktory wielkierz od radziec i lepszych mieszczan

- radą i przyzwolenim jest postawion i jawno
uchwalon. Czy[li]nili też kto które nierządne
3 zebranie z harnaszem i z jiną bronią naprzeciwko
rajcam, ten ma pokupić mieski wielkierz
podług przereczzonego ustawienia z prawa.
- 6 **Gdyby rajca wstał naprzeciwko rajcam.**
Dalej, gdyby człowiek był rajcą i przysiągł,
a jego przyjacielowi taka się rzecz, jako
9 przypisana, przygodziła, a ten rajca by odstąpił
radskiego prawa, ku któremu przysiągł,
a przystąpił zbrojną ręką ku swemu przyjacielowi,
12 przyzywając jinnych naprzeciwko
prawu, ku któremu przysiągł,
co ten za to ma cierpieć, albo co jest
15 przepadł z prawa? **Ortel na to.**
Na to m p S n p Gdyby przysiężny rajca
był z jinnymi rajcami na wieńnicy a gdyby
18 się takie zbie[r]żenie przygodziło, a ten
rajca odstąpiwszy radziec przystąpił k swemu
przyjacielowi naprzeciwko rajcam i prawu,
21 ten ma pokupić podług mieskiego wie<l>krza
i też stracił radziecki stolec a nie jest
jego więcej dostojen podług prawa.
- 24 **Gdy się kto przylubuje ku dworowi.**
Dalej pytaliście nas o prawo takimi
słowy: Gdy się rajca albo przysiężnik, albo
27 pospolny człowiek ktokolwiek bądź, przylubowałby
się ku dworowi albo przymiłał, albo nie
dzierzał pisanego miastu prawa, przywileje
30 łamał albo fałszował, co jest pokuta jego,
albo co ma cierpieć z prawa. **Ortel na to.**
Na to m p S m Którykolwiek mieszczanin
33 ku dworowi się przymiła a zjedna, iż

mieskie prawo albo przywileje złamują, tego mają rajce ożalować albo jemu winę dać.

3 Wyzna-li sie tedy, co chcą uczynić, uczynią,
a jestli to który był przysięgły człowiek, a wyznali
to przed *siedzą*<ca> radą, ten tedy przestąpił
6 swą przysięgę a jest krzywoprzysięzca
i stracił cześć i głowę swoją a leży to na
mieskiej miłości, jako z nim chcą uczynić.

9 Zaprzyli sie kto tego, ten sie ma odprzysiąc
podług prawa. **Gdyby kto mowił o rajcach przed
dziedzicznym panem**

12 Pytaliście nas o prawo tymi słowy:
Gdyby który człowiek rzekł przed
dziedzicznym pa[n]nem o rajcach mówiąc, aby
15 nie byli prawdziwi, albo iż jim nie mają
wierzyć, co ten za to przepadł?

A gdyby tego przął, jako to nań rada
18 ma być, albo jako on tego ma odbywać
i praw być podług prawa? **Ortel.**

Na to my p S m prawo. <Mowili> kto kromie stolca
21 [iż] jich, to jest jindzie, iż rajce są
nieprawdziwi, albo iż *jim* nie mają wierzyć tego
o to rajce mogą winować. Przyznali sie, tedy
24 ma każdemu rajcy pokupić sto i trzydzieści szelągów,
a przyli sie tego, to ten może niewin<n>ość
swą ukazać sam albo stawić świadki podług
27 dnia winy i podług prawa na *krzyżu*. **Gdy
kto wzjawi tajemnicę rajcką.**

Dalej pytaliście nas o prawo tymi słowy:
30 Gdy rajca albo jinny mieszczanin, co by ji
przyzwano w radę tajemną a tę by radę wzja-
wił, co miała być zamilczana, co ten za to przepadł?
33 Acz<by> tego chciał zaprzecć, jako tego miano
dokazać, albo jako by miał praw być podług prawa?

Ortel na to.

Na to my p s n p Ktory przysiężny rajca
 3 mieską tajemną radę wzjawia, ktoráż je<s>t
 zapowiedziana wyjawiać, a wyznali on to przed
 siedzącą radą, ten jest przestąpił swą przysięgę
 6 a jest krzywoprzysięzca, a nie jest więcej
 dostojen rajcą być. Ale wyjawiali który
 mieszczanin pospolny człowiek mieską tajemnicę,
 9 ku której on był przyzwan, wyznali to, tedy
 ma pokupić trzy słowieńskie grzywny, to jest
 sześć a trzydzieści[a] szelągów z prawa. **Obwinili młoda**

12 rada starą.

Dalej pytaliście nas o prawo takimi słowy:
 Stare rajce, což przed nami
 15 jeden rok rajcami byli, owinili przed prawem
 jednego naszego mieszczanina o jedną rzecz, ktoráż
 przed pełną radą wyznał, iż gdy on był
 18 krolewski urzędnik, tedy on uczynił krolowi trzy
 puszki i nadarzył je ku strzelaniu, i schował
 sobie dwie a trzecią dał krolowi. Co on za to
 21 przepadł z prawa? **Ortel na to.**

Na to my p S m prawo. Gdy ten mieszczanin
 przed pełną radą wyznał, aby sobie
 24 dwie puszcze schował a trzecią krolowi dał, to
 było złodziejstwo, a mogli ji osędzić i jego prawo
 uczynić. A winili ji stara rada albo młoda,
 27 wyznali się tego, co pirwej przed starą radą
 wyznał, to jemu jidzie o jego żywot. Zaprzyli,
 może sie sprawić na krzyżu, jako prawo j<e>st,
 30 i juże nie może nań świaczyć, bo *on nie *siedzi już
 w radzie, a to podług prawa. **Wzięto siano na
 łące i obwiniono jednego człowieka o nie.**

33 Dalej pytaliście nas o prawo tymi słowy:
 Siano wzięto na jednej łące a o to dano winę
 jednemu człowiekowi i jego parobkowi, i jego
 36 ratajowi, iż on jim kazał brać to siano.

- Tedy rzekł ten człowiek przed radą: Wyznajali
na mię parobek moj i rataj, abych to siano
3 brać kazał, chcę za to cierpieć i swój żywot
dać. Tedy wyznali nań jego parobek i rataj
przed radą, iż on jim to siano kazał brać.
6 Potym kłął ji o to siano proboszcz z tumu albo
z kościoła tako długo, iż mu je ma zapłacić,
to siano ukradzione. Co o to jest za prawo
9 podług prawa? **Ortel na to.**
Na to m p S m p Gdy ten obwiniony
człowiek poddał sie na wyznanie swych parobkow
12 i rataja o swój żywot a oni przed pełną
radą nań wyznali, iż on jim kazał brać to
siano, już on był przewicieżon i mogli
15 nad nim jego prawo udziałać jako nad złodziejem,
poko oni byli w radzie, ale gdyż już <...> nie
są w radzie, chce jemu dać winę nowa rada a
18 zaprzyli sie, może być praw na krzyżu, a
wyznali sie, tedy jemu jidzie o żywot, mogą ji
osędzić ku śmierci podług prawa. **Gdy komu**
21 **dadzą winę o krzywoprzysięstwo.** Pytaliście
też nas o prawo: Gdy starzy rajce daliby
winę komu, iż by był krzywoprzysięzca
24 jawny, co jest za prawo? **Ortel na to.**
Na to my p S m p O krzywoprzysięstwo
mają człowiekowi dać winę przed prawem.
27 Zaprzyli sie on tego, może tego praw być na krzyżu,
a wy<znali sie <...>, został podług prawa. **Kto lichwę bierze**
za co. Pytaliście też nas, co jest
30 za prawo na tego, co lichwę bierze. **Ortel.**
Na to m p s m p Kto widomie bierze
lichwę, temu mają dać przed prawem
33 winę. Zaprzyli sie on tego, tedy może praw
być na krzyżu, a wyznali sie, tedy on to

- <ma> miastu pokupić XXX i sześć szelągów winy
 tako często, jako on to uczyni, a ma tę lichwę
 3 wrocić temu, od kogo onę brał, a to jest z prawa,
Kto by fałszował pieniądze.
 Pytaliście nas tymi słowy o prawo: Naleziono
 6 fałszerza z [w]fałszywymi pieniędzmi, co
 je kował w Janowem domu. Fałszerza tego z pieniędzmi
 zgubiono podług prawa, a rajce dali winę
 9 Janowi, iż ten fałszerz nie kował tych pieniędzy
 fałszywych bez jego wiedzenia ale z jego wiedzeniem.
 Co o to jest za prawo? **Ortel na to.**
 12 Na to m p S m p Komu winę dadzą, iż
 w jego domu fałszywe pieniądze są kowane z
 jego wiedzeniem, zaprzyli się, może tego praw
 15 być na krzyżu, a wyznali się, tedy mają jego
 prawo uczynić jako fałszerzowi podług prawa.
Kto się da miastu na miłość.
 18 Pytaliście też nas o prawo, jako jeden
 człowiek przed siedzącą radą dał się miastu
 na miłość. Co ten przepadł albo jako jego mają
 21 sędzić? **Ortel na to.**
 Na to m p S m prawo. Wyznali się kto,
 iż się dał miastu na miłość, temu możecie
 24 umniejszyć, jako wasza wola, ale zaprzyli
 się kto tego, aż był wasz, ten może praw być
 na krzyżu podług prawa. **Przepadli też panu**
 27 **ten, kto się na miłość miastu dał.**
 Jeszczeście nas pytali o prawo tymi słowy:
 Jestli ten człowiek, co się dał na miłość radzie
 30 i miastu, przepadli też krolowi albo panu, bo oni
 tego wyrzeczenia chcą z prawa, gdyż nikt <miłości> nie
 może uczynić, jedno Bog a pan, co jidzie o szyję,
 33 o cze<ś>ć i o jimienie. Co jest jim przepadł ten,
 albo nie przepadł podług prawa? **Ortel na to.**

Na to m p S m p Da-li winę rada swemu
 mieszczaninowi <o> ktorykolwiek uczynek, [ktory]
 3 co uczynił naprzeciw miastu, a da-li sie na
 miłość, a przymali ji na miłość, mogą jemu dobrze
 uczynić miłość, a co z niego przypadnie, tego krolowi
 6 albo panu nic nie przypadł. Ale chceli krol, księżę
 albo pan człowieka waszego mieszczanina ocz
 winować przed prawem, ten człowiek ma jim
 9 odpowiedzieć a oni mają z niego brać, co jim prawo
 skaże podług prawa. A wiedzcie też, iż miłość
 może być uczyniona i bez panow, a [k]to jest
 12 <z> prawego prawa. **Gdy w mieście wielkierz ustawią.**
 Dalej pytaliście nas: Gdy rada z pospolstwem
 ustawią wielkierz, to rajce mogą
 15 sędzić na swym stolcu podług jich przysięgi
 a jinako nic, a to ma każdy mieszczanin jich
 dzierżeć. A przypadnieli ktory mieski człowiek,
 18 iże rajce wezmą, do tego też krol, księżę albo
 pan nic nie mają podług prawa. **O sto grzywien.**
 Pytaliście też nas o prawo takimi słowy:
 21 Hannusz opawski a Hannusz Sukieński
 żalowali na Długiego i na Hannusza Sobiekość,
 mieszczany[e] z Opawy i przed sąd pozwali a
 24 żalowali na nie, iż jim zapłacili sto grzywien
 przed <sędzią> za bielnicę, co jest w Opawie, a za to
 mieli wziąć dwadzieścia grzywien użytku, a to
 27 jim nie dano albo sie jim nie dostało. Na to
 są odpowiedzieli Długi i Hannusz Sobiekość
 z Opawy, iż jim na każdy rok zapłacono tę
 30 dwadzieścia grzywien i doszedł jich ten płać
 wszystek, jako są kupili, a tego chcemy dokazać z
 gajniego sądu z Opawy. To dokazanie jest jim
 33 skazano. Potym przynieśli dokazanie od opawskiego
 miasta list z pieczęcią a ten sie tak poczyna.

Wyznawa<my>.

3 My przysięznicy i wojt miasta opawskiego
 wyznawamy. Tedy rzekli Jan opawski i Jan Sukieński:
 Gdy sie oni obwiązali świadectwo przynieść
 z gajnego sądu i przynieśli mieską
 6 pieczęć z Opawy, a ta rzecz <ty>cze się miasta,
 mogli miasto swoją pieczęcią swą rzecz swiaczyć a
 swym świadectwem swej rzeczy zyskać, czyli <co>
 9 jest prawo? Naprzeciwno temu rzekli panowie
 opawszczy: Gdyż przysięznicy z stara dawna nie
 mieli swej pieczęci osobnej ani jej jeszcze
 12 mają a wszystkie rzeczy, cokolwiek sie działy
 przed nimi i jeszcze sie dzieją, będą potwierdzone,
 możemyli my z tym świadectwem zyskać naszą
 15 rzecz, czyli co jest prawo? **Ortel na to.**
 Na to m p S m p Przysiężnicze świadectwo
 pod mieską pieczęcią o mieską rzecz nie
 18 może zostać ani sie godzi, przeto takim świadectwem
 nie zyskali swej rzeczy opawszczy panowie.
 Dalej, *chcą*li opawszczy panowie mieską rzecz
 21 zyskać, co sie działa przed gajnym sąd[y]em przysiężnym
 świadectwem, tedy przysięznicy mają swą
 rzecz pod wojtowską pieczęcią albo pod swoją
 24 własną, a to gdy nie stoją sami przed gajnym
 sądem swiaczyć oczywiście, a to z prawa. **O jednym
 skazanym ortelu.** Dalej pytaliście
 27 nas o ortel, coż wyrzekł wasz przysiężnik,
 a poczyną sie tako: Gdy opawskim panom z prawa
 skazano na pewny na zawity rok przynieść świadectwo
 30 o jich mieską rzecz, o którą są obżalowani,
i oni przynieśli takie świadectwo, którym
 sie nie ostali, tedy albo <tym> stracili swą rzecz a
 33 nie mogą jinszego dalszego dnia mieć k swemu
 dokazaniu albo świadectwa przyniesieniu
 podług prawa. K temu mienia niektórzy ludzie,

aby ci z Opawy, gdyż jich dzień dawno przeminął,
 jeszcze mogli mieć frysztu ku przyniesieniu jinszego
 3 świadectwa. Możeli sie ortel ten, co my
 wyrzekli, ostać, czyli nie może podług prawa? **Ortel.**
 Na to my p S m p Ten ortel, coż przysiężnik
 6 z jinnymi przysiężniki wyrzek, jest
 mocny a ostoji sie beze wszego odmowienia z
 prawa prawego. **Żałowała żona na męża.**
 9 Też jedna niewiasta ożałowała swego
 męża, iż onę opuściwszy, pojał sobie jinną
 w małżeństwo, a ten sie wyznał na miłość
 12 przed siedzącą radą i przed wojtem. Ten mąż
 dan na rękojemstwo, aby go postawiono na
 wyrzeczony dzień, a ci to rękojmię nie postawili
 15 go. Co ci rękojmię przepadli są podług
 prawa? **Ortel na to.**
 Na to m p S m p Rzeczy, co sie tyczą
 18 małżeńskiej kaźni, ty mają dać do duchownego
 sądu, bo na to świecki sąd żadnego
 prawa nie może mieć. A czyniali rajce ktory
 21 wiekierz o takich rzeczach, ac<i> rękojmię tego
 człowieka nie mogą postawić, a[ż] z rajcami sie
 o to nie zjedniają, tedy przepadli ten wielkierz,
 24 co na to uczynili, z prawa prawego. **Kto ma
 wybierać przysiężniki z prawa.**
 Z starego dawnego obyczaja w naszym
 27 mieście rajce wybirali przysiężniki, a
 to rocznie, a jakokolwiek prawo nasze
 nauczzenie jim wzjawiło, iż oni nie mają z prawa
 30 przysiężnikow wybierać ani jich zsadzić,
 wždyż oni nie przestają wego oby[e]cza[n]ja
 przysiężniki rocznie wybierać, a chcą, by u nich
 33 przysiężnicy prawa brali a z jich wiedzeniem
 prawa wydawali albo wyrzekali, jako
 z stara dawna sie działo i dzierzano. Mogali

ci iści [od] przysięznicy, co rocznie od radziec
 wybrani i potwierdzeni, siedzieć na przysięgłej
 3 ławicy na prawie podług prawa albo majali
 przysięzniki wybierać na długie czasy a jako je
 mają wybierać, a kto je ma potwierdzać, a
 6 kto może przyniewolić tego, kto by sie bronił
 przysięstwa, aby jim był. Na to *žadamy*
 waszej nauce, co jest z prawa. **Na to wydał**
 9 **prawo cysarz rzymski** rzekąc:
Żadzą waszemy [rzecz] urozumieli a radzi
 bychmy waszem mieszczanom ku prawu
 12 posłużyli, co bychmy umieli. A wiadomo bądź wam,
 iż obyczaje z stara dawna dzierzane mogą sie
 dobrze ostać podług prawa a mają je wpisać
 15 podle pospolnego prawa. Dalej wiezcie, gdy Oto
 ten święty cesarz rzymskiego cesarstwa
 dosiǳł, a gdy myślił <...> ku duchownemu
 18 krze<ś>cijańskiemu prawu, na to twierdził[a] nasze
 miasto i postawił biskupa ku duchownemu prawu,
 a ci mają być wyszy stolec tym ziemiam, co
 21 jich on na krze<ś>cijańską wiarę nawrocił, a to
 on uczynił <..., postawił> rajce rocznie wybierać, ale
 przysięzniki na długi czas, a to my dzierzemy za
 24 prawo na jego pamięć, jakosmy poczęli rok od
 roku. A podług tego naszego obyczaja niektora
 książęta i panowie swa miasta postavili
 27 i dzierzeli, i też niektora miasta sobie
 wyzwolili, aby wszelkim obyczajem takie
 prawo i wielkierz, po polsku uchwałę, mieli, jakie
 30 my mamy w swoim mieście. A gdyż my
 nie wiemy waszego miasta obyczaja i wielkrza
 po[spolnego] <polsku> przyzwolenia, <nie> mozem wam na to
 33 odpisać jinako, niżlismy wam pirzwej pisali.
 A gdyby waszy mieszczanie pospolnym
 obyczajem albo przyzwolenim k nam pisali,

aby wszelkim obyczajem chcieli dzierżeć prawo i
 wielkierz, jako dzierżemy w naszym mieście, tedy
 3 ocz by nas żądali, chcielibysmy to jim radzi
 przyjacielski podług prawa prawego odpisać, ja-
 ko z prawa prawego.
 6 Dalej, przysłali przysiężnicy do M<ajdemburku> tymi
 słowy: Z starego dawnego obyczają naszy wojtowie
 albo sędzie wybierają przysiężniki ku ławicy
 9 na prawie siedzieć z przepuszczeniem naszego pana
 krola, z wiedzeniem ubogich <i bogatych>, iż nikt jinako[go]
 nie może pamiętać. A gdyż podług waszego
 12 wyznania przysiężnicy mają wybierać jinne
 przysiężniki, a nie rajce podług prawa,
 na to prosiemy <...>, [niż] w sędzie na ławicy siedzieć,
 15 ależ nam ukażecie, co jest z prawa prawego.

Ortel na to.

Na to my p S m p Jakożesmy
 18 pirwej wam pisali, iż przysiężnicy
 mają jinne przysiężniki wybierać, to jest
 nam dobrze pamiętno a jest podług m<jadborskiego>
 21 prawa. A wždy dobrze stare obyczaje ostawiają
 się podług prawa a czynią prawo z długich
 czasow. Wybierali/i rajce z stara dawna
 24 przysiężniki i z dopuszczeniem oświeconego
 naszego pana krola, tedy jesliście wy tako
 wybrani i postawieni podług waszego starego
 27 obyczają, możecie dobrze w ławicy na sędzie
 siedzieć i prawo wyrzec albo wydawać podług
 prawa. **Gdyby jęt przysiężnik o<d> radziec o
 rzeczy drugich przysiężnikow.**
 33 Gdyby rajce jęli przysiężnika, co rzecz
 mowił jinnych przysiężnikow, a ten przysiężnik
 wo<ła>li się ku prawu uciekać rzekąc:
 36 Mili panowie, prosiemy was, abyście naszego
 towarzysza i nas ostawili podle prawa, jestli
 on co mowił naprzeciwko wam, albo

- przepadł, to chcem wam pokupić i postąpić
 podle prawa. Oni wżdy na to ji osadzili w jęctwo.
- 3 Majali jini przysiężnicy dalej odtychmiast
 siedzieć na prawie albo jako sie to ma dokonać
 podług prawa? **Ortel na to wydan.**
- 6 Na to m p S m p Jestli tych przysiężników
 trze albo więcej, tedy mogą i mają dobrze
 na prawie siedzieć, potrzebujeli o to wojt albo
- 9 każeli, a nie trzeba jim tego niech[z]ać, przeto
 iż towarzysz jich siedzi w jęctwie. Też gdyby
 przysiężnik nic jinnego nie przestąpił
- 12 przeciwko rajcam, jedno to, co mowił waszę
 rzecz a wy byście prosili to, iżby was przy
 prawie zostawili, tegodla nie mieliby go w
- 15 jęctwo sadzać podług prawa. **Pytaliście, kto ma
 zapowiadać. O zapowiedzi dla dwojakiego długu.**
 Pytaliście nas o prawo takimi słowy: Jeden
- 18 człowiek rzekł: Zapowiedziałem jeden koń
 pospolnym posłem i dosiagłem go prawem, a to
 jest świadczo gajnemu sądowi, a ten człowiek
- 21 żałuje sie, iż mu wojt tego konia zadzierzał.
 K temu rzekł wojt: Tego konia ja pirwej
 zapowiedział, niżli on w jednej kopi<e>, którą mi
- 24 był winowat ten, u kogo koń był, i tegom się
 żałował przed gajnym sądem. Tedy rzekł on
 człowiek: Jam pirwszy niżli ty, a o to sie puszczam
- 27 k temu, u kogo ten koń był i ku mojim księgum.
 K temu rzekł on człowiek: Gdyż rzecz jego samego
 jest, możeli on sam świaczyć, czyli co jest z
- 30 prawa? Na to rzekł wojt: Gdyż nikt podług
 prawa nie może zapowiadać, jedno wojt albo
 jego pospolny poseł, azali moje zapowiadanie
- 33 nie ma mieć mocy, czyli co jest z prawa? Tedy
 pytano tego człowieka, chceli to wojtowi
 wierzyć, aby tego konia pirwej zapowiedział,

nizli on. Tedy rzekł on człowiek: Nie wierzę. Na
 to przysiężnicy wyrzekli swój ortel: Gdy ten
 3 człowiek tego jego powiedzenia nie chce wierzyć,
 a przy tym zapowiedzeniu nie był pospolny poseł,
 a też ta rzecz samego się wojta tycze, tedy
 6 to zapowiadanie wojtowskie nie ma mocy
 a nie może się ostać, a nie może sam swej rzeczy
 świadczyć podług prawa. Ten ortel łajał albo
 9 strofował wojt a rzekł: Gdyż nikt nie może
 zapowiadać, jedno wojt a jego pospolny poseł
 z prawa, a jam z prawa ten koń zapowiedział,
 12 tedy może dobrze to moje zapowiedzenie ostać
 się i moc mieć. Na to prosiemy waszej nauki,
 który tu ortel może się ostać podług prawa.
 15 **Ortel.** Na to my p S m prawo: Nie mali wojt
 świadectwa swego zapowiedzenia swego
 posła pospolnego, co ku prawu przysiągł,
 18 albo tego, u kogo ten koń był, z jednym sąsiadem,
 którzyż mają przysiąc, aby wojt [aby wojt]
 pierwszej tego konia zapowiedział
 21 świadczać jemu. Tedy ortel przysiężników
 jest prawdziwy a ma się ostać, bo wojt
 swej rzeczy nie może świadczyć podług prawa.
 24 **O przyganieniu rzecznikowym posłowi
 pospolnemu pytanie.**
 Dalej pytaliście nas o prawo tymi słowy:
 27 Jeden rzecznik naszego miasta przyganił
 naszemu jednemu pospolnemu posłowi rzekąc:
 Nie jesteś tako dobry jako my, bo nam dają
 30 boże ciało, a wam nie dają posłom, a też
 niczyjej rzeczy przed ziemskim prawem nie
 możecie mówić, jako my mówimy. Tego nań
 33 pospołu żałują pospolni posłowie i to wyznał
 ten rzecznik. Co każdemu posłowi

za to ma pokupić podług prawa? **Ortel.**
 Na to my p s m p to. Który pospolny poseł
 3 tego rzecznika winuje, iż mu słowa ty
 rzekł przyganiając, a wyzna-li sie, tedy ma
 jemu pokupić sowitą winę LX szelągów
 6 pieniędzy, dlatego iż pospolny poseł jest ku prawu
 wybrany a k temu przysiął podług prawa. **Gdy
 sie kto prosto puści na kogo, mali przysiąc.**
 9 Pytaliście nas o prawo takimi słowy:
 Jan żałował na Mikołaja swego sługę, iż
 mu dał swe pieniądze, a on swych niżadnych nie miał,
 12 a wždy przyliczył sobie piętnaście grzywien
 zysku na swą personę. Na to odpowiedział
 Mikołaj a rzekł: Ja znam, że ja nie miał
 15 swych pieniędzy jedno kopę, a wziąłem w
Flądrzech u Warszowica pieniędzy XXI grzywien,
 a od jednego człowieka CCC bielic i sto zajęczych
 18 skorek, tym ja przerzeczone piętnaście
 grzywien zyskał. Rzek Jan: Śmie<sz>li sie puścić
 na Warsza i drugiego człowieka, u kogo mieni<sz>, i że
 21 wziął skorki przerzeczone? Mikołaj rzekł:
 Puszczam sie. A to z obu stron puścili sie na tych
 ludzi wyznanie. Tedy wyznał Warsz, iż
 24 Mikołaj wziął u mnie jeden raz dwanaście
 grzywien i uczynił mi za nie dosyć, a nie
 dawał mu żadnej winy. Tego Jan Warszowi nie
 27 chce wierzyć, aż na to przysiął. Tedy rzekł
 Warsz: Wyście sie na mię obadwa puścili,
 a com wiedział, tom prawdziwie wyznał,
 30 a nie chcę przysięgać. Tedy rzekł
 Mikołaj: Gdyżeswa sie obadwa puściła na
 Warszowo wyznanie, a Warsz <wyznał> podług mej rzeczy,
 33 mogli ja już prozen i praw być, czyli co jest
 prawo? Przeciw temu rzekł Jan: Gdy Warsz
 nie przysiął, azaż mi już Mikołaj tego

nie przepadł i stracił naprzeciwno mnie?
 Na jich obudwu pytanie przysiężnicy wyrzekli
 3 ten ortel: Gdyżeście sie prosto na Warszowo
 puścili słowo albo wyznanie, iż Warsz nie
 przysiągł, to nie szkodzi Mikołajowi w jego rzeczy
 6 i prawie. Temu ortelowi łajał albo przyganił
 Piotr i przyszedszy na ławicę wyrzek jim
 ortel takimi słowy: Gdyżem sie ja puścił na
 9 Warszowo wyznanie a wyznał, a przysiąc nie
 chciał, tedy Mikołaj swa prawa upuścił i stracił
 rzecz naprzeciwno mnie. Który ortel naprzeciwno
 12 tyma dwiema może sie ostać podług
 prawa, albo co jest z prawego prawa? **Ortel.**
 Na to m p S m p Gdyż Jan i Mikołaj
 15 proście sie puścili na Warszowo wyznanie,
 tedy ortel, co wyrzekli przysiężnicy, jest
 prawy a ma sie ostać podług prawa.
 18 **Kto by chciał przed czasem kogo z najemnego
 domu wygnać.**
 Pytaliście nas tymi słowy o prawo: Żałował
 21 sie Piotr na Jędrzeja, iż ji chce
 wygnać z domu przed czasem, któryż najął u
 opiekadników dziecinnych z przyzwolenim
 24 i wiedzaniem jich matki, któraż ma czwartą
 część tego domu a jest Jędrzejowa żona,
 a bydlil z nim przez zimę w tymże domu,
 27 a przeciw temu dotychmiast mnie nic nie mowił.
 Mogęli ja z prawa mieć w tym domu *siedzieć
 do tego dnia, jakom ja najął, czyli co
 30 jest prawo? **Na to odpowiedź.**
 Na to odpowiedział Andrzej: Gdyż moja
 żona nie może nic uczynić bez mej wolej,
 33 bom ja jest jej prawy opiekadnik, mali
 już ten najem stać, gdy sie stał przez mej
 wolej, czyli nie ma? Miedzy jich obudwu rzeczą

przysiężnicy wyrzekli taki ortel. *Pytanie.
 Gdyż Piotr najął ten dom u opiekadlnikow tych
 3 dzieci z przyzwolenim jich matki, Andreowej żony,
 a Jan to cirpiał a k temu milczał, ani przeciwko
 temu mowił, tedy Piotr ma dzierżec swoj
 6 najem, to jest dom, co ji najął, do swego czasu,
 jako ji najął. Przeciw temu ortelowi rzekł
 Andrzej takimi słowy: Gdy ja mam czwartą
 9 część tego domu po swej żenie, a żona moja
 sobie na swoj<ę> część<ć> niżadnego opiekadlnika nie
 wybierała ani mogła mimo mię wybrać z prawa
 12 na tej rzeczy, tegodla ja cirpiał gwałt
 na swej czwartej części, iż on przez mej wolej
 wciągnął w ten dom. A[lb] o tych trzech częściach
 15 tako mowie, co mojim pasierbietam służą:
 Jest kto ma lepsze prawo k tym dzieciom, niżli
 moja żona, tych dzieci matka, <...> ma<sz> lepsze prawo
 18 ku najmowaniu domu jich trzech części, niżli
 matka dzieci, poko on nie jest ukazan prawy
 opiekadlnik. O to was prosimy, kto miedzy
 21 tym ortelem może sie ostać podług prawa. **Ortel.**
 Na to m p S m p Przysiężniczy ortel
 jest prawy a ma sie ostać, a Piotr <ma> swoj
 24 najem dzierżec do swego czasu podług prawa.
**Gdy kto będzie obżalowan o głowę albo
 o śmiertne rany.**
 27 Dalej, gdy człowiek obżalowany będzie o
 głowę albo o śmiertne rany, albo o cokolwiek ta<kie>go,
 a miałby za to przysiąc samosiodm albo samotrzeć
 30 i postawiłby takie świadki, swego ojca
 i jinne swe przyrodzone, i też jinne obce
 ludzi, ktorzy nie byli przy tych rzeczach, gdy sie
 33 działy, może on świadectwo uczynić swem ojcem,
 swymi przyrodzonymi i tymi ludźmi, co
 przy tych rzeczach nie byli, czyli co jest o to
 36 prawo? **Ortel na to wydany.**

- Na to m p S m prawo: Dobry człowiek może
 swego nieoddzielonego syna tako obżałownego
 3 przysięgą wyjąć, ale jestli ten syn przedtym
 obżałowan o takie rzeczy wielkie, co o nie
 też z ludźmi przysięgł, takiemu nie może pomagać
 6 przysięc ociec ani przyrodzony przyjaciel,
 ani jego chlebojedźca, ale gdy kto miał
 ukazać swoj rod albo małżeńskie stadło, temu
 9 może jego każdy przyrodzony przyjaciel i jinni
 obcy ludzie pomoc przysięgać, jako jest prawo.
Ktora rzecz ma być gorąca, a jako tę mają
 12 **poznać.** Pytaliście nas o prawo t<ymi> s<łowy>: Ktora rzecz
 ma być gorąca wezwana a jako ją mają
 poznać <w> szwelkiej rzeczy, co [sie] <jest> o wielkich rzeczach
 15 albo winach, ktora jest gorąca rzecz? **Ortel.**
 Gorąca rzecz jest, gdy kogo uchwacą, a on
 kogo bije albo dobywa, albo ji uchwacą
 18 w uciekaniu za <ś>wieża, albo gdy najdą kradzież
 albo rozboj w jego domu, albo w zamku, [albo] <coż> sam
 k niemu klucz nosi, niżliby takie małe rzeczy
 21 albo drobne były, iż je można oknem wrzucić,
 za <to> może na krzyżu praw być, jako jest prawo
 podług prawa. **Kto przeciw radźcam mowił**
 24 **albo mieskiej uchwale.**
 Przesząpili kto przeciw racam albo przeciw
 mieskiej uchwale, o to z niego rajce
 27 mogą wziąć winę podług miłości i uchwały
 mieskiej, a to jest z prawa. A przesąpili kto
 naprzeciwno rajcam albo miastu, mogą rajce
 30 z niego wziąć podług miłości mieskiej wie<l>krza,
 to jest uchwały, a nie trzeba jim o to ni-z-kim
 czynić. **Kto przestąpi mieski wielkierz.**
 33 Dalej, przesąpili kto mieski wielkierz
 płacić na ten dzień, jako ślubiono, to rajce
 na nim mogą wziąć nie patrząc jinnego prawa.

Mogali mieszczanina wybrać radźcą, co siedzi w ławicy a chleb przedawa.

- 3 Dalej, mieszczanin, co siedzi w ławicy a przedawa chleb albo cokolwiek jinnego, tego dobrze <moga> wybrać rajcą w radę ku jich przysiedze, acz chcą, a
- 6 on musi o swym rzemieśle dzierżeć wielkierz rowny[m] wam albo jinnym waszym mieszczanom, jako jest prawo. **Majali radźce nowi przed starymi przysięgać.**
- 9 Też gdy starzy rajce nowe wybierają, tedy mają przysięć nowi przed starymi, tedy starzy mają posadzić nowe na swym mieścu,
- 12 podług prawa. **Kiedy kogo wyświecą z miasta.** Dalej, wyświecałi kogo z miasta z sześciami pieniędzy albo czymkolwiek, to jest w<yżonałi> *ji*
- 15 sromotnie z miasta [wyświeca], chcałi *ji* rajce przyjąć w miasto mieszczaninem, wzięwszy z niego polepszenie, to jest jaką winę, to
- 18 jest w jich woli, jako jest prawo. **Kto przyjmie świadectwo od siedzące rady.** Takież gdy sie kto weźmie na świadectwo
- 21 siedzącej rady, co oni wyznają, to sie ma ostać za prawdę podług prawa. **Mali radźca przysięć ku wyznaniu.**
- 24 Też gdy rajce co wyznawają, nie trzeba jim k temu przysięgać, bo oni pirwej ku miastu przysięgali *i* w tym *dosyc* podług
- 27 prawa. **Mogali kogo rajcą wybrać, co jimienia nie ma.** *Mieskiego* mieszczanina, co *u* was siedzi w mieskim prawie, chocia domu swego
- 30 albo jinnego jimienia *u* was nie ma, chcecieli a jestli wam k temu potrzebien i użyteczen, może być wybran w radę i przyjęt k wam, *siedzącą
- 33 *radę, a to jest z prawa. **Młodsza siostra żalowała na starszą ojczyzny.** Pytaliście nas o prawo takimi słowy: Dwie
- 36 rodzone siostrze jednego ojca i jednej macierze przyszły przed nas, a młodsza sie prawowała

- na starszą ojczyzny i macierzyzny rzekąc a żalując,
 iżem niedzielna siostra od jednego ojca
 3 i od jednej macierze z tą Barbarą moją siostrą
 anim sie odrzekła, anim wzdała, ani wypuściła
 swej części przed niżadnym człowiekiem,
 6 ani nigdz<ie>, by to moc miało albo mogło mieć,
 jakoż to jest wi<a>d<o>mo starym cnym bydlącym,
 jako wiel[a] <jich> mnie trzeba albo potrzebizna ku
 9 prawu, a ona moję część u siebie ma i to u <n>iej
 prawie podług prawa. **Na to opiekadlnik**
odpowiedział starszej siostry rzekąc.
 12 Na to odpowiedział Barbary, starszej siostry
 mąż rzekąc: Dom i jimienie stojące od ojca
 i macierze przyumarło żenie mojej a jest
 15 mnie z nią dano, o drugi[m]<e> musilem fołdrować,
 a tom ja dzierzał z swą żoną a miał spokojnie
 więcej niżli rok i dzień. A będąc ona z nami
 18 w jednym mieście, ku jednej cyrekwi chodząc
 o to milczała ani sie o to upomionała tu, gdzie by
 to moc miało. Pytam na prawie, azali my
 21 nie mamy podobniej tego jimienia dzierżeć i
 osiągnąć swemi bliznymi z naszym prawem,
 niżli mógł nam odwieść starymi tu bydlącymi
 24 świadectwem, czyli co jest prawo? Tedy
 rzekła młodsza siostra: Gdysmy obiedwie
 rownie rodzone u jednej macierze i od jednego
 27 ojca a między siostrami nie dawności
 roku i dnia o ojczyznę ani o macierzyznę,
 azali mnie niepodobniej stare tu siedzące wieść,
 30 co mają świaczyć i toż jim<i> dokonać podług
 prawa, iżem nie oddzielona, niżliby kto mógł
 mnie moję ojczyznę odwieść którą przysięga,
 33 czyli co jest prawo? **Ortel na to.**
 Na to m p S m prawo. Jestli jimienie
 starszej sistrze i jej mężowi dano

albo wzdano przed gajnym sądem, *osądzili je
 na to rok i dzień bez nagabania i upominania, tedy
 3 to takie danie ma moc mieć, a młodsza siostra
 k temu jimieniu nie może przyć ani go mieć,
 ale nie jestli starszej siostrze dano albo wzdano
 6 z jej mężem przed gajnym sądem, tedy przydzie
 młodsza siostra rownie w *dział* jimienia ojczyzny
 i macierzyzny, acz to starsza siostra z mężem
 9 osiągnęła albo odzierała w mieskiem prawie to
 jimienie rok i dzień, acz młod[cz]sza siostra milczała
 albo sie nie upominała, to jej nie może zawadzić
 12 ku jej prawu podług prawa. **Możeli kto za swego
 żywota nać opiekadlnika.**
 Może też człowiek za swego żywota swem dzieciom
 15 wybrać albo postawić opiekadlnika, a
 ten opiekadlnik może[li] sie opiekąć do lat tych
 to dzieci podług prawa. **Możeli dziecię dać
 18 jimienie komu, gdy lata ma.**
 Też przymrzeli dziecięciu jimienie od swego
 ojca a przyszłoli to dziecię ku swem latom,
 21 to jest daley dwanaście lat, tedy to dziecię
 może dobrze dać swe jimienie swej macce
 albo jinnemu swemu przyrodzonemu, kiedy
 24 ono chce z przyzwolenim matki swej z prawa prawego.
Możeli żona mężowi dać swą ojczyznę.
 Mali niewiasta ktora ojczyznę albo
 27 macierzyznę, a ta niewiasta nie ma dzieci, ta
 niewiasta nie może dać swego jimienia, co
 jest od jej ojczyzny albo macierzyzny, swemu
 30 mężowi przez przyzwolenia swych przyrodzonych
 podług prawa. **Mogali dzieci dać swe jimienie procz
 przyzwolenia swych bliznych.** Majali dzieci jinne
 33 dzieci, to mogą dobrze swoją ojczyznę dać albo

- oddać z przyzwolenim swoich dzieci, ale dzieci,
 co nie mają jinnych dzieci, ty nie mogą oddać
 3 swej ojczyzny bez przyzwolenia swych
 przyrodzonych podług prawa. **Mali mąż z żoną
 małżeńską *syna *i dziewczkę.**
 6 Mali mąż z żoną małżeńską *i* dziewczkę *s nią*,
 umrzeli mu żona, *a* dzieci zostaną u ojca, a on
 pojmie jinną żonę i umrze potym [potym],
 9 jestli pirwej żony rzeczy chował osobnie i odłożył
 dzieciom <...>, co jest je miał z pierwszą żoną,
 ale jestli je wmieszał w obeście i
 12 nakładał albo targował, to jest iż sie jimi
 obchodził, tedy po jego śmierci mają
 zostać wszystkie niewieście rzeczy, co jim
 15 po niemiecku dzieją gerade, pośledniej żenie,
co po niem, została żywa, podług prawa. **Dzieci,
 co są od <jednego> ojca i od jednej macierze.**
 18 Dalej, dzieci, co są od jednego ojca i od jednej
 macierze, umrzeli który z nich, drudzy co po
 nim zostaną, wezmą jego część, a dzieci, co nie
 21 są jednego ojca albo jednej macierze, jego
 części nie wezmą działu z onymi dziećmi,
 co są z nimi od jednego ojca i od jednej macierze,
 24 a to jest z prawa. **Gdyby kto dzieci wyposażył,
 a dali drugim co.**
 Dalej, gdyby człowiek dzieci jeden wyposażył
 27 albo wydał, a da-li *ten* drugim co,
 umrze<li>, tedy mają pirwej to wziąć, co
 jim dał, a co wyszej tego zostanie, tym się
 30 wszyscy rowno mają dzielić, a to jest z prawa.
**Majali kogo wyszej zaręczyć, niżli [co]
 zacz stoi, podług jego zapłaty.**
 33 Też nie mają nikogo wyszej zaręczyć,

- nizli zacz stoi, to jest podług jego zapłaty,
wyjawszy gdyby ji zaręczono w pieniężnem
3 dłudze, tedy ji może zaręczyć podług pieniędzy,
co je winowat, podług prawego prawa.
- 6 Dalej, gorąca rzecz, co słusza w <g>rodzkie prawo,
to ma bez odwłoki sędzić grodzki sędzia, ale
będzieli kto zaręczon ku burgrabiemu sądu, ten
9 ma tamo k niemu przyć i stać, a nigdziej jindzie
podług prawa. **Będzieli kto wybran przysiężnikiem.**
- 12 Kto będzie wybran przysiężnikiem, ten przy
tem zostanie, poko żyw, niżli gdyby je przewinił,
podług prawa. **Kto miał dom albo rolę
czynszową, albo komorę kramną gdzie.**
- 18 Dalej, kto kramną komorę albo dom, albo rolę
czynszową ma, temu się jej nie trzeba odrzekać bez
jego wolej, ależby jemu zapłacona, a też pańskie
czynsze, co je zasiedział, mogą jić w zapłatę
21 za tę rolę. A gdy sie stanie zapłata z tymi
pańskimi czynszmi, podług tego, jako zacz
stoi i będzie prawu oświaczono, tedy może
24 z nią pan uczynić i niechać, co chce, podług prawego
prawa. **Kto ma komorę kupną, kramną.**
- Dalej, kto ma komorę kupną, co ją kupił albo
27 co mu dana i płaci z niej pański czynsz, co
by jej polepszył nad ten płat, to może przedać
albo dać, komu chce, podług prawa. **Mali**
- 30 **wziąć żona wiano procz dziełu dzieci.**
Gdy będzie niewiasta darowana albo w mieskim
prawie od swego męża, <...> to nie ma być liczono
33 w dział ani za niewiesckie rzeczy, słowie
gerade. Co jej przydzie, <cokolwiek> k temu słusza, nie
ma tego daru dla jej odyć podług prawa.
- 36 **Kto by zastał swe rzeczy u Żyda kradzione,
jako jich ma dobyć.** Zastanieli ktory

- człowiek swe rzeczy u ktorego Żyda, co mu są ukradziony
 albo rozbite, ten Żyd nie może prawem
 3 odbronić, ale krześcijanin może je odzierać, przysiǳszy
 na krzyżu jako jest prawo. **Kto drożej**
przeda picie. Kto drożej przeda picie albo
 6 jedzenie, niżli jest ustawiono, to mają
 sędzić i kaźnić rajce podług postawienia na to
 winy, a to jest z prawa. **Kiedy komu co zastawia**
przed gajnym sądem. Kto-ma-kolwiek
 którą rzecz albo jimienie, co mu zastawiono
 12 w gajnem sądzie tako długo, aż mu będzie prawem
 ortelem przysądzone, ten może z tem jimieniem
 uczynić i niechać, co chce, podług prawa.
 15 **Może człowiek zastawić jimienie.**
 Też człowiek może swe rzeczy albo jimienie
 zastawić w <d>ludze, co będzie nań żalowano,
 18 a to ma uczynić przed tem sędzią albo prawem,
 gdzie słuza ku prawu podług prawa. **Możeli**
człowiek opuścić żalobę przed sądem gajnym,
 21 **ktora się tam poczęła.**
 *Každy człowiek może w gajnem sądzie swą
 żalobę opuścić, co sie w nim poczęła, chocia ta
 24 żaloba przekonana. Ale mali ktory człowiek którą
 rzecz na się przed siedzącą radą, co by chcieli nań
 dzierać, to mogą oni dobrze uczynić podług prawa.
 27 **Kto będzie obżałowan o pożogę, o rozboj za gorąca.**
 Kiedy będzie ktory człowiek obżałowan
 o rozboj albo o pożogę blisko albo
 30 daleko, tego mogą żalować ku prawu tamo jiście
 przed prawem, gdzie jest obżałowan za gorąca,
 albo w jinnem sądzie, a nie trz<e>ba go szukać jindzie
 33 albo pozwać podług prawa. **Możeli wojt**
dziedzi<n>ny winę wziąć przez gajnego sądu.
 Wojt dziedziczny niżadnej winy zyskać albo
 36 wziąć nie może krom gajnego sądu, ale poddali

sie o co kto a wyzna sie, ten ma to dzierżec, pełnić
 i jiscić podług prawa. **Kiedy komu dadzą**
 3 **winę przed gajnym sądem o cokolwiek.**
 Będzieli komu wina da<na> ku jawnemu sądu,
 oczkolwiek on tamo wyzna, to nie może pojąć zasię
 6 wspak, ale zaprzyli sie czego, tego może być
 praw na krzyżu, jako jest prawo.
 A *książęcy ludzie, co nie słuszają k naszemu sądu
 9 albo prawu, ci mają wojtowi zaręczyć, aby
 prawu stali przed swem sędzią albo prawem. Ale
 będzieli ktory cudz człowiek uchwacon w gorącej
 12 rzeczy w ktorem złym ucznku, ten musi u nas przed
 naszym sędzią i przed prawem być praw, a to jest
 podług prawa. **Możeli wojt upewnić kogo**
 15 **czyjim jimieniem, albo nie.**
 Wojt nie może upewnić nikogo, kto żałuje na
 kogo, jimieniem, co nie leży pod jego ręką albo
 18 posłuszeństwem, niżliby ten, co sie żałuje, k temu
 przyzwolił podług prawa. **Jako ma**
być uznana chromota. Co może być wezwano
 21 chromota albo ciężkie ranienie? Na to
 mowiemy prawo: Wybijałi komu ząb albo utnęli
 mu kawalec palca, co nie jest cały członek,
 24 albo kawalec ucha, to nie jest ochromienie ani
 może tym świaczyć niżadnej rany ciężkiej.
 Ale gdyby komu ucięto cały członek z palca
 27 albo ucho, albo nos, usta, nogę, oko albo mądzie,
 to zowiemy chromotą podług prawa. **Mali**
wojt o gorące rzeczy natychmiast gościowi
 30 **prawa pomoc.** Żałujeli gość na gościa
 z cudzej ziemie przed prawem, gdzie sie
 rzecz ta stała za gorąca, ma napirwej w tem
 33 jistym prawie sie żalować. Nie możeli sie
 temu, co żałuje, prawo stać tamo iste, albo
 nie może tamo prawa patrzeć przed gorącą

potrzebiznością, albo k temu przyć, gdziekolwiek
 ten isty powod przydzie a żaluje na
 3 swego winowajcę, ma jemu sędzia sędzić
 a prawa pomoc, poko sie mu nie stało podług prawa.
Mali[ej] u was książę albo pan na waszego
 6 *mieszczanina żałobę, co słusza ku waszemu*
prawu niemie<c>skiemu, to ma żałować w sądzie
przed waszym dziedzicznym wojtem tamo
 9 *iste na dziedzinie w jego wojtowstwie.*
Ale chciałiby wasz pan kogo obżałować o jinną
rzecz, jakokolwiek o ziemskie jimienie albo
 12 *o jinszą rzecz, temu ma dać dzień przed się*
tako, co by <nie> słuszała <...> osadzić swych ziemian
*ziemskie prawo podług prawa. **Kto da boży***
 15 ***pieniądz na kupią.*** Kto da na którąkolwiek
 kupią boży pieniędz, słowie zadatek,
 albo wieźmie, kto sie tego wyzna, ten
 18 targ ma stać. Ale kto sie zaprzy, tego
 mają puścić ku przysiędze, bo w *majdborskim*
 prawie nie może nikogo przeświadczyć
 21 podług prawa w takich rzeczach. **Kiedy dłużnik**
wynidzie z miasta prze[d] długi.
 Jestli człowiek dłużen a zbieży z miasta
 24 na ziemię, słowie iż sie wiaruje
 tego prawa, w którym siedzi, by go doma nie
 zastano w jego prawie, tedy może jego jimienie
 27 albo rzeczy osięgnąć powod, co sie nań żaluje
 i osieść za swój dług i to prawem utwierdzić
 podług prawa. **Na to my p S m prawo.**
 30 Gdy człowiek zbieży z miasta,
 którykolwiek pirwej z żałobą i zapowiedzeniem
 podług prawa jimienie zastanie,
 33 ten pirwej weźmie za swój dług, a potym
 drugi zastanieli co, a potym trzeci, a tako
 każdy podług rzędu zapowiedzenia z prawa,

poko jimienia stawa podług prawa. **Możeli**
kto czyje jimienie wziąć w dludze, gdy dziedzic
 3 **zajedzie.** Jedzieli kto na kupią w cudze
 ziemie a zostawi po sobie jimienie,
 poko on nie jest doma, nikt nie może jego jimienia
 6 zabrać. Żałujeli kto nań, mogą jego
 bliszy to odmowić tako długo, aż on zasię
 do domu przyjedzie, a to jest z prawa. **Mali**
 9 **moc świadectwo przez gajnego sądu**
i przez przysięgi wojta.
 Pytaliście nas o prawo: Gdy wojt albo przysięznicy
 12 siedzą ku prawu a sądu *nie* gają, ani
 żadny sąd z stara dawnego obyczaja gajali,
 ale tako przez gajnego sądu przed nimi sie
 15 prawowano, a oni tako sądzili i świadczyli, a
 wojt ten ku *prawu* *nie* przysięgał, a takiego
 sądu <...> miedzy dwiema mieszczaninoma o jimienie,
 18 *a* oni *nie* są podroźni, *możeli* świadectwo
 <tak>iego sądu sie ostać tako, jako świadectwo
 z gajnego sądu a gdyby wojt ku *prawu* przysięgał,
 21 czyli co jest prawo? **Ortel na to.**
 Na to m p S m p Jakokolwiek stary
 obyczaj dawnego prawa będzie odmienion
 24 w lepszy obyczaj, tako wždy musi ostać, co sądzono
 starym obyczajem, aczkolwiek wojt ten
 isty obyczajem ku *prawu* *nie* przysięgał, a tako
 27 wojt albo sędzia rzeczy może dobrze wyznanej
 praw być i w zapowiadane[j] czasy <z> prawa
 prawego. **Darowasta sie dwa towarzysza**
 30 **swem jimieniem po śmierci, który by pirwej**
umarł z nich. Pytaliście nas o
 prawo tymi słowy: Dwa towarzysza albo
 33 żaki *uczona przy dworze, darował jeden drugiego
 z dobrej wolej i z <u>mysła [zawiązał sie] i zawiązali
 sie tako, który miedzy jimi pirwej
 36 umrze, tego rzeczy i jimienie ma ostać

temu, co zostanie żyw między jemi przeze
 wszego prawa i otmowy jego bliznych, i potwierdzili
 3 to zawiązanie i darowanie między sobą jawniem
 pisarzem i jego jawnym pismem, i świadki
 podług duchownego prawa obyczaja. A to tako
 6 stało między jimi twardo i ustawicznie wiele
 lat. Potym jeden z nich pojął w Krakowie żonę,
 a drugiemu sie niemoc przydała. Tedy ten zdrowy
 9 towarzysz wziął z sobą radźce i jine dobre
 ludzi, ktorych był prosił k temu, aby z nim poszli
 ku łożu tego towarzysza jego niemocnego i
 12 opytał jego przed tymi to ludźmi, zna-li sie jeszcze
 tego darowania i zawiązania, jako sobie
 zapisali tym przerwczonym jawnym pismem. Tedy
 15 rzekł ten niemocny człowiek: Znam mego daru
 zawiązanie z tobą, jako stoi pisano w tym
 to jawnym pisaniu. Tedy <na to> wyznan<ie> opięć
 18 wziął[y] jawne pismo i świadki, co przy tym
 byli. Tako ten niemocny umarł. Tedy jego
 przyjaciele rzekli: <...> To darowanie i zawiązanie
 21 nie stało sie przed gajnem sądem, jako jest
 prawo, albo by miało być. Tedy rzekł ten żywy
 towarzysz: Jam sie z nim zawiązał, zapisał
 24 i darował tako, jako między nami zapisano
 jawnym pismem, przeto nasze darowanie ma
 stać i zawiązanie być, bo sie stało między
 27 nami z dobrej wolej i z umysłu, i z potwierdzeniem
 prawa, *iżby przeciw temu nic nie rzeczono
 a<ni> zjinaczono do jego śmierci. Ktory między
 30 tymi odzierżec sprawnie ma tego umarłego
 rzeczy albo jimienie? **Otel na to.**
 Na to my przysiężnicy S m prawo.
 33 Cokolwiek ten umarły swych rzeczy albo
 stojącego jimienia dał swemu towarzyszowi
 za żywota w jego ręce i miał to w dzierżeniu,
 36 to jemu ma sie ostać. Ale zostawiłli

ten umarły po sobie ktore stojące jimienie
 albo niestojące, co miał w s<w>ym dzierzeniu aż do
 3 swej śmierci, a nie oddali jego komu przed
 gajnem sądem, to mają wziąć i mieć jego bliszy
 przyrodzeni podług prawa. Dalej pytaliście
 nas o jeden ortel, co ji wyrzekł jeden
 9 [sz] wasz przysiężnik tymi słowy: Gdyż opawskiem[u]
 z prawa dano na dłuższy i pewny dzień
 przynieść ukazanie <...> takie, ktorem sie nie mogą
 ostać, przeto oni swą rzecz stracili i ni mogą
 12 dalszego dnia mieć albo drugiego ukazania przynieść
 podług prawa. Przeciw temu widzi sie niektórym
 ludzom: jakoly przyszedł albo minął dłuższy
 15 dzień ukazania opawskiego, oni mogą mieć
 jeszcze z prawa drugi dzień jinne ukazanie
 przynieść o swą rzecz. Musili sie już ostać ten
 18 ortel, cosmy wyrzekli, czyli co jest prawo?
Ortel. Na to m p S m prawo. Ten ortel, co
 ji wyrzekli waszy przysiężnicy z drugimi
 21 przysiężniki, ten dobrze wyrzeczon a ma sie ostać
 przeze wszej sprawiedliwej odmowy podług prawa.
**Gdyby kto kogo zabił albo komu gwałt
 uczynił.** Pytaliście nas o prawo takimi słowy:
 Gdyby kogo kto zabił w mieskim prawie albo
 27 niesprawnie co jinnego uczynił, a tego
 zabit<eg>o człowieka, albo tego, komu sie stało
 niesprawnie co złego, przyjacieli niechał[y] tego fordrować,
 30 musi on to jemu odpuścić, a nie żałować? Mali
 to prawo cierpieć miasto, a mali ten morderz,
 albo ten, co niesprawnie co złego uczynił, zostać
 33 w mieście, czyli co jest prawo? **Ortel na to.**
 Na to m p S m prawo. Będzieli kto zabit
 a jego bliszy nie chce tego żałować, tedy
 36 to może sędzia albo wojt żałować przeto,
 aby ta głowa tako przez prawa ni<e> przeszła, ale

stanieli sie komu co złego niesprawnie, jakoby
 rozboj albo ciężkie uranienie, albo cokolwiek
 3 takiego, wołali ten tedy na gwałt, słowie
 niestocie, jakoby miasto żałoby, więc tedy <...>
 ten ma dokonać swą żałobę, a nie może[li] jej
 6 zamilczeć bez sędziego wolej, ale nie wołali
 on na gwałt, słowie niestocie, tedy może on
 swej szkody zamilczeć, a sędzia nie może go przyniewolić,
 9 aby żałował swe szkody, a też miasto takim
 rzeczam nic nie ma, niżliby to osobnie uchwalono
 i powiniono, i żałowano od miasta podług
 12 prawa, jako jest prawo. **Majali mieszczenie**
gościowi prawi być w s<w>em prawie.
 Majali goście albo okoliczni, są<sia>dow[n]ie, pod
 15 kimkolwiek oni siedzą, bądź pod duchownym,
 bądź pod świeckim sędzią albo pod biskupem,
 albo Żydzi, <ktorzy> u nas prawa żądają, majali
 18 też oni naszym mieszczanom albo gościom jinnym
 natychmiast odpowiadać, albo praw<i> być bądź
 o dług albo ocz złego niesprawnego, albo oczkolwiek
 21 bądź, będąli oni też zasię obżałowani u nas,
 czyli co jest z prawa.
 Na to m p S m prawo.
 24 Goście albo okoliczni ludzie, bądź świeckich, albo
 duchownych, albo Żydzi, co u was prawa żądają albo
 fołdrują, mają tam iste odpowiadać, będąli
 27 to prawym ortylem podług prawa naleziono.
Ortel też jeden o przysiężniki, kto je ma
wybrać z prawa. <...> *Na to M p S m p* Ktory
 30 przysiężnik umrze, tedy mają jinni
 przysiężnicy, co przed tym wybrani ku
 przysiężnej ławicy i ku prawu i utwierdzeni, a
 33 k temu przysięgali, ci mają jinne przysiężniki
 wybrać k sobie, a nie rajce, a też <rajce> ani
 żaden człowiek ma zsadzić przysiężnika prze
 36 jiny urząd przez jego winy. Dalej też,

- będzieli który przysiężnik wzięt w jinny rząd
o<d> radziec, mogą k temu przyzwolić jinni
- 3 przysiężnicy, a to rozumiej, gdy nie jest przeciw jich
przysiędze, a miastu ku użytku <i> czci podług prawa.
- 6 **Możeli kto opiekadlnikiem będąc przedać
czyje jimienie.** Możeli opiekadlnik przedać
albo oddać, poko stoi jego opiekadlnictwo,
stojące jimienie tych dzieci, co sie jimi
- 9 opieka, beze wszej odmowy, poko dzieci lat nie
mają, czyli to kto może zawadzić albo odmówić,
a kto albo jako ma odmówić podług prawa? **Ortel.**
- 12 Na to m p S m p Kto jest prawy opiekadlnik,
słowie przyrodzony, ten może przyumarłe
dziecinne jimienie przedać i wzdać
- 15 bez wszelkiej odmowy, ale byłiby ten opiekadlnik
nieprzyrodzony k temu opiekadlnictwu, ten
nie może dziecinne jimienia przedać przez
- 18 przyzwolenia przyrodzonych tych to dzieci, ktorými
sie opieka, a to jest z prawa. **Powinienli
przysiężnik przyć ku gajnemu sądowi.**
- 21 Jestli powinien przysiężnik, co ku prawu
przysięgał, przyć ku sądu na położony dzień
albo ku jinnemu gorącemu sądowi, gdy mu
- 24 przykażą, albo majali mu to przykazać a jako?
Gdy on po tym przykazaniu nie przydzie ani by
chciał przyć, mali on za to pokupić co, czyli
- 27 co o to jest prawo? Przysiężnik ma
przyć ku gajnemu sądu bez przykazania, a
przykażeli mu wojt sam albo przez swego posła
- 30 pospolnego, nie przyjdzieli, a to czyni z swej wolej,
jakoby z pychy, tedy może wojt na nim zyskać swą
winę, ktora czyni ośmi szelągów pieniędzy.
- 33 A nie chceli on też przyć komu na szkodę, ten
może tego przysiężnika o to obżałować. Poznali
sie, iż on chcąc jemu na szkodę k temu gajnemu
- 36 sądowi *nie* przyszedł, tedy ten uczynił

naprzeciw swej przysiędze, którą krolowi i
 ku prawu przysiągł, a jest został bez prawa,
 3 a nie może być więcej przysiężnikiem i ma onemu
 szkodę zapłacić. Ale rzekli by, iż go która rzecz
 pilna zaszła albo mu zawadziła, ukażeli to, jako
 6 jest prawo, tedy ten przysiężnik zbył tego
 bez szkody podług prawa. **Mogali procz sądu
 proste rzeczy sędzić.** Mogali o proste rzeczy
 9 przed wojtem bez gajnego sądu
 na każdy dzień sędzić albo żalować i odpowiadać,
 i przysięgać podług prawa, czyli nie może?
 12 **Ortel.** Proste rzeczy, jako gdy żalują
 o dług bez świadkow, o to mogą dobrze
 na każdy dzień bez gajnego sądu przysięgać
 15 przed wojtem podług prawa. **Możeli wojt wziąć
 winę przez skazania.** Możliwość wojt brać
 swe winy o takie albo jinne rzeczy
 18 bez skazania, gdy jemu od przysiężnikow
 nie będą dokazany, albo co o to jest prawo?
 Na to m p S m p Przepadnieli kto
 21 winę bez gajnego sądu wojtowi, tę
 winę może on wziąć, chcieli mu ją kto dać,
 a nie chcieli mu jej dać, tedy go może wojt
 24 pozwać przed gajny sąd a tamo w gajnym
 sądzie ortelem ma pytać po swej winie.
 Zaprzyli sie on, na kogo pyta winy, tej rzeczy,
 27 o którą by miał winę pokupić, tedy może
 praw być sam swą ręką na krzyżu, jako jest
 prawo. **Kiedy wojt weźmie winę niesprawnie.**
 30 Weźmieli wojt na kim winę niesprawnie,
 albo uczynili komu krzywdę, tedy
 mają zategoż żalować nań przed sędzią, co
 33 jest wyszy nad nim, *ten* to ma sędzić, jako
 jest prawo. **Możeli wojt przez przysiężnikow
 sędzić.** Co wojt ma albo może a jako sędzić

- bez przysiężników o pieniądze albo o inne proste
 rzeczy i proste żaloby podług prawa. **Ortel na <to>**.
- 3 Wojt może na każdy dzień sędzić o pieniądze
 albo o inne proste rzeczy przez przysiężników
 podług prawa. **Jako mają przysiężnicy**
- 6 **ku prawu przysiąc.** Kiedy przysiężnicy
 bywają wybrani, jako oni mają przysięgać
 ku prawu a jako jich przysięga ma być od słowa
- 9 do słowa podług prawa? **Tako mają przysięgać**
przysiężnicy ku prawu, ku ktoremu
oni są wybrani, tymi słowy.
- 12 Iż my wojtowi mieskiemu i ludziom prawe
 ortele nać chcemy i dzierżać przysiężny
 stolec podług majdborskiego prawa, jako my
- 15 prawo wiemy tako daleko, jako k temu mamy
 wolność, tego nie chcemy niżadnej rzeczy dla: darow,
 rodu, przyjaźni opuścić. Tako nam Bog
- 18 pomoż i wszyscy święci. **Ktorzy ludzie mają**
zwani być naroztropniejszy.
 Mistrowie, ktorzy wiedzą prawo i pożywiają
- 21 cności, jako oni najlepiej umieją albo mogą
 Bogu ku czci i sami sobie wszystkim też ludziom
 na użytek na wszystkie świat podług tego, jako
- 24 Bog przykazał, tacy ludzie mogą zwani być,
 i[ż] są roztropniejszy podług prawa. **Kto ma**
rozkazać ortel pisać, gdy mu przyganią.
 Pytaliście nas o p t S Gdyby przyganiono
- 30 ortelowi a gdyby miano żalobę i odpowiedź
 pisać, tedy <rzekł> Jan rzecznik: Żalobę mają
 pisać z moich ust. Tedy rzekli przysiężnicy,
- 33 iż mają pisać z naszych ust, jakosmy usłyszeli.
 Tedy rzekł Jan rzecznik: Jest majdborskie prawo,
 iż ja mam powiadać a z mych ust mają
- 36 to pisać. A tedy powiedział swą żalobę, a
 w czym on grzeszył, w tym go przysiężnicy karali,

tako iż to przyjął, co pisano w jego żałobie,
a tedy kazali też saperszowi powiadać
3 odpowiedzenie, aby też pisano podług żałoby. Na
to rzekł ten sapersz ku przysiężkom: Wyście
dobrze słyszeli moję odpowiedź, ja wam
6 nie mogę wtore odpowiadać, jakom pirwej
powiadał, ale wyście przysięgali ku prawu, ja
to daję w waszę przysięgę, coście słyszeli,
9 abyście to tak popisać dali. Tego ja wam
dobrze dowierzam, iż wy nie uczynicie jinaczej,
niżli jako jest prawo. Tedy przysiężnicy
12 to dali popisać, jako żałoba i odpowiedź
obudwu była popisana. Tedy to dali przysiężnicy
czyść przed nimi i pytali obudwu stronu,
15 takoli sie to stało. Tedy odpowiedzieli
z obu stron na to: Mamy w tym dosyć.
Po tym jawnie rzecznik przyszedw na drodze
18 [jawnie] rzekł: Przysiężnicy niesprawnie uczynili,
iż oni jednej stronie więcej przykładali niżli
drugiej i poddali sie rzeczniki być drugiej
21 stronie, iż dali z swoich ust odpowiedź pisać
jego, którąż byli naprzeciw jej
mowieli. To mieli oni z ust tego to, co
24 odpowiadał, popisać. I to poznał potym ten
rzecznik przed siedzącą radą, iż to wszystko
tako mowił, jako tu stoi pisano. A przeto
27 prosiemy was o naukę, mogli przysiężnicy
dać popisać żałobę i odpowiedź, jako sie przed
nimi działo, czyli ci to mają dać popisać, co żałują
30 i co odpowiadają, i też co ten przerzeczony
rzecznik o takie wyz<n>anie i uwłaczanie,
i sromocenie przepadł, albo co o to jest za prawo.
33 **Ortel.** Na to m p S m p Napirwej strofujeli
kto ortel w sędzie, to ma

3   wojt i z wiedzeniem przysiężnikow popisać
 i posłać, i ortela tego sie dowiedzieć w wyszem
 6   prawie podług prawa. A o pokup wojtowi i
 przysiężnikom, co przyganil<i> jich ortelowi, tak
 mieniemy. Rzekł Hannusz na przysiężniki,
 9   iż mu krzywdę uczynili, a jednej stronie więcej
 przykładali, niżli drugiej, o ty słowa mogą
 mu przed sądem winę dać. Poznali sie tych słow,
 12   tedy sromocił was wszystkie, coście siedzieli
 wtenczas na ławicy, a na to każdemu
 przysiężnikowi <ma> odłożyć XXX szelągow, a wojtowi
 15   takież winy, ile wam wszystkim przedpadł pokupu.
 Zaprzyli sie, tedy może prawem odbyć, niżli to
 radźce wszyscy nań chcieli wyznac
 18   pod swą przysięgą, iż on ty słowa przed siedzącą
 radą wyrzekł i poznał. Tedyby nie mógł za to
 niżadnej niewinności uczynić, a miałby też o to
 21   i radźcam pokupić trzemi grzywnami słowieńskimi,
 to jest sześć i XXX szelągow, a wojtowi
 też dać jego winę podług prawa. **Kto łaje**
21   ortylowi a ku prawu nie przysiągł.
 Łajeli kto ortelowi a ku prawu nie przysiągł,
 mogli ten podług prawa siedzieć w ławicy miasto
 24   tego przysiężnika miedzy przysiężniki, a tamo
 wyrzec swoj ortel, jako chce, rownie jednemu,
 co przysiągł, czyli on swoj ortel ma wyrzec bez
 27   ławice, albo co o to jest prawo? **Ortel.**
 m p S m p Kto jest taki człowiek,
 iż on [kto] z prawem ortel strofuje albo łajac
 30   może, ten <może> ku przysiężnikom siedzieć
 w ławicy i ortel na to wyrzec na swe prawo, acz on
 prawymi ortelmi sobie pirwej
 33   dokonał, niżli on ku prawu przysiągł.
Jako łajać ortel mają.
 Ktoremi słowy mają łajać ortel? Kto chce
 36   ortel łajać, ten ma stojac tako rzec:

- Ten ortel, co *mnie* wyrzeczon, ten ja łaję i chcę
 sprawiedliwość nać a proszę tego przy<się>źnika wstać,
 3 co ten ortel wyrzekł, ktoremu ja łaję. Tedy wojt
 ma kazać temu przysiężnikowi wstać, a temu,
 co strofował, kazać i odpuścić w ławicy siedzieć.
- 6 Tedy ten ma naj[a]ć jiny ortel i słać *się* z tym
 ortelem tam, gdzie sie słać ma, to jest ku wyszemu
 stolcu, a ma to uczynić z wojtowskim wiedzeniem,
 9 aby sie z swym ortelem ostał albo niechał, acz będzie
 winien podług prawa. **Kto by łajał ortel
 niesprawnie.** Kiedyby kto tymi słowy
 12 niesprawnie łajał ortel, słowie prawy, co ten
 za to przepadł, albo co o to prawo? **Ortel.**
 Łajeli kto ortel a dokona sie, słowie iż pośle
 15 po wysze prawo a nie ostoji sie jego
 ortel, tedy ma pokupić każdemu przysiężnikowi
 XXX szelągów, a wojtowi po każdem[u] pokupie
 18 teleż winy. A <nie> dokona-li sie, słowie poda
 pirwej, iż nie trzeba słać do wyszego prawa, tedy
 pokupi wszystkim przysiężnikom XXX szelągów
 21 podług prawa. **Gdy kto łaje ortel, a weźmie
 się do wyszego prawa.** Gdy ortel
 będzie łajan a wezmą sie do wyszego
 24 prawa, a jestli dosyć k temu, iż przysiężnicy
 napiszą ten łajany ortel, iż dadzą zapieczętany
 swoj list, w ktorym piszą žalobę i odpowiedź,
 27 jako sie przed nimi rzecz działa, pod swą
 pieczęcią, czyli też k temu przysiężnicy mają
 sami ciągnąć po wysze prawo podług prawa. **Or<tel>.**
 30 Na to m p S m p Wojt z wiedzeniem i z
 wyznaniem przysiężnikow ma ortel popisany
 posłać do wyszego prawa a nie trzeba przysiężnikom
 33 za nimi ciągnąć po wysze prawo podług prawa.
**Jedna niewiasta wzdała mężowi jimienie
 przed sądem.** Pytaliście n o p t S
 36 Jedna niewiasta przyszła przed gajny

sąd z swem mężem rzekąc: Panie wojcie, ja tu
 stoję i wzdawam swemu mężowi wszystko, cokolwiek
 3 mam, bądź niewieście rzeczy, słowie gerade,
 bądź jinne rzeczy *nieniewieście*, słowie ungerade, bądź
 nad ziemią, bądź pod ziemią i wszystkie moje długi,
 6 co mnie są przyumarły albo co mi jeszcze mają
 przyumrzeć, pokom ja żywa, beze wszej zawady bądź
 od przyrodzonych <...>, ale tako, iż ja mam i chcę panią
 9 być, pokom żywa, uczynić i niechać z tym, co
 chcę, *jedno* wyjąwszy sto grzywien po mej śmierci,
 iż je mogę oddać za duszę, a gdybych onych
 12 nie oddała za duszę po mej śmierci, tedy on je
 też ma mieć beze wszej zawady *i* nic przyjacielom
 i cudzym nie oddawać. Tako ta niewiasta
 15 umarła a zostały po niej trzy rodzone siostry,
 a z tych to trzech siostr jednej mąż przyszedł przed
 gajny sąd i odwołał to darowanie dla tych to
 18 niewieścich rzeczy, słowie gerade, do roku i dnia,
 słowie niżli dawność wyszła, a pytał prawa od tych
 trzech siostr, możeli ta pani oddać swemu
 21 mężowi niewieście ty to rzeczy przez przyzwolenia
 bliższych przyrodzonych dziedziczek. Jej mąż rzekł:
 Gdyż mnie moja żona dała swe niewieście
 24 rzeczy, słowie, to jest gerade, za zdrowego żywota
 w gajnym sądzie, mamli ja już którą
 odpowiedź dać albo nie, albo mnie nie ma zostać,
 27 albo co jest prawo? **Ortel**. Na to m p S m p Tej umarłej
 niewiasty mąż nie może mieć tego darowania
 i **tej *niewiasty* rzeczy, bo ty niewieście rzeczy
 30 słuszają jej bliższym w w<y>rze[czeniu rzecz]<o>nym dziele,
 słowie żeńskiej twarzy, co jest jej blisza
 podług prawa. **Jeszcze o tejże gieradzie, co**
 33 **k temu słusza**. Ku tej to gieradzie, słowie
 niewiesckim rzeczam, słusza czynione

złoto i srebro, co słuza ku panie<ń>skiej krasie,
 i srebrne czasje, słowie rostuchany i łyżki, i
 3 almaryje, i miednice, i wezgłowia, prześcieradła
 i poduszki, popony, przykrycia ławna, zawieszenia
 łóżna, kobierce, obrusy, ręczniki, kołdry i żeńskie
 6 odzienie, rąbki, słowie chusty, co na niewieścią
 głowę słuźają, skrzynie i skrzynki, co na
 niewiaścę słuźają, co swe niewieście rzeczy
 9 chowają i zamykają, lichtarze, przedze i przedziwo,
 panwie piwne, co je z domu najmują
 ku warzeniu piwa, i księgi, co ku bożej słuźbie
 12 zależą i co niewiasty w nich mają obyczaj czyść,
 i jeden woskowy kocieł, źwie<r>ci<a>dła, nożyce i
 drugie takie rzeczy, co niewiasty poźywają, to
 15 może być zwano gerade, słowie niewieście rzeczy,
 podług prawa. **Jeden człowiek dał jednej
 paniej schować pieniądze.** Pytaliście nas
 18 o prawo t s Hannusz żalował na panią
 Annę, iż jej dał schować dziesięć grzywien
 groszy i dwa złota, a żada od niej odpowiedzi.
 21 Tedy rzekł Andrzej z swym rzecznikiem w opiekaniu
 swej żony i odpowiedział: Ja znam, iż Hannusz
 dał schować mej żenie pieniądze pod swą
 24 pieczęcią, a jako wiele ich, to on wie, a nie
 ona. Ty pieniądze zginęły pospołu z jej
 rzeczami. A pytam prawa: Mali ona o to cierpieć
 27 ktory pokup albo szkodę? Naprzeciw temu
 rzekł Hannusz: Panie wojcie, ja nie wierzę
 tej to niewieście, aby ona ty pieniądze
 30 straciła bez jej <winy albo> niedoźrenim. I miała ona
 tego dokazać? Na to odpowiedział Andrzej: [Wierzyszli]
 Czego on jej wierzyć nie chce, o to chce
 33 jemu prawa być. Panie wojcie, on jej nie
 wierzy, aby ona klucza nie dała od siebie, a tako
 jej nieprzyźrenim ty pieniądze zginęły. Pytam
 36 prawa: Nie mali ona dokazać, iż ona

kluczow od siebie *nie* dawała. Tedy na to wojt
 pytał prawa, a także na to przysięznicy wyrzekli
 3 prawo. Śmieli ta pani dokazać, jako jest prawo, słowie
 przysiąc, iż pieniądze zginęły i z jej rzeczami
 pospołu bez jej winy albo nieprzyźrzeniem, tedy
 6 ona tego zostanie bez szkody i bez odmiany swej
 czci. To prawo łajał Hannusz przez swego rzecznika
 i przyszedł przez ortela na ławicę, i wyrzekł sobie
 9 taki ortel, gdyż Hannusz nie chce wierzyć tej
 paniej, aby ty pieniądze z jej rzeczami zginęły
 bez jej winy, słowie nieprzyźrzeniem i też
 12 aby ona klucza od siebie nie dała, tedy ona ma
 rzec: Znam, albo nie znam. To ja mówię *w *Majdborku
 *w *prawie. Na to prosiemy, nauczcie nas,
 15 który ortel między tymi na sie ostać podług prawa. **Or<tel>**.
 Na to m p S m p Chceli ta pani przysiąc
 sama swą ręką, iż ona ty pieniądze
 18 s jinnymi rzeczami bez jej winy i *bez jej
 *niedoźrenia straciła i też, iż ona miała pieczęć ku
 ostrzeżeniu tych pieniędzy, jako nalepiej umiała
 21 i mogła, tedy ona tego ostanie bez szkody i
 bez odmiany czci, gdyż ty pieniądze zginęły,
 a ortel przysięznicy ma sie ostać podług prawa.
 24 **Jeszczeż o ty pieniądze pytanie.**
 Pytaliście n o p S Pani Anna stała
 przed gajnym sądem z swym rzecznikiem i
 27 odpowiedziała temu gościowi tako: Panie wojcie,
 stoi pani Anna i ja od *niej* z jej słowem i wyznała,
 iż ten mąż przyniosł pieniądze pod swą pieczęcią,
 30 a jako wieli jich było, to on wie, ale nie ja.
 I dała je chować swojej dziewce i tedy ty
 pieniądze zginęły z jej jinnymi rzeczami. A gdy
 33 ten gość chciał zasię mieć pieniądze i dowiedział
 sie, iż zginęły, tedy przymowił tej
 paniej *prędko*. Tedy sie ta pani ulękała silno

i zasmuciła sie, a w tym smętku i ulęknieniu
 i po grzechu niepamiętala rzekła ta pani na uciechę
 3 gościowi: Prze Bog, miły gościu, miej dobrą myśl,
 t[ed]y pieniądze mają mnie zginęłe być, a nie wam.
 Panie wojcie, już *bądźcie* [i] pytani na prawie, gdyż
 6 ta pani w s<w>em smętku i w ulęknieniu i też
 nierozpamiętala tak uczyniła, jestli to ślubienie mocno.
 Tedy rzekł tego gościa rzecznik: Panie wojcie
 9 i wy wierni przysiężnicy, to wam<i> świacę i
 wyrzeczcie mi takie prawo: G<d>yż ta pani wyznała to
 ślubienie przed gajnym sądem, mali ona już
 12 albo nie ma tych pieniędzy dać, czyli co prawo jest?
 Na tę przerze[w]<czo>ną rzecz i odpowiedzenie
 ortel z Krakowa. Na to m p S m p To ślubowanie,
 15 co ta pani wyznała przed gajnym sądem, to
 musi ona dzierżeć. Ten ortel łajał tej paniej rzecznik
 i chce lepszy wyrzec albo najć i przyszedł
 18 ortelem w ławicę, i wyrzekł taki ortel: Gdyż ta
 pani w jej smętku i w ulęknieniu nierozpamiętala
 to rzekła. Tedy tej paniej nie potrzebizna temu
 21 gościowi dzierżeć a nie ma o to cierpieć smętku
 ani szkody. To ja mówię za prawo.
 Na to prosiemy waszej nauki, który miedzy
 24 tyma dwiema ortyloma jest prawdziwszy albo który
 sie ma ostać podług prawa. **Ortel na to potwierdzon.**
 Przysiężnikow ortel jest prawdziwy i ma
 27 sie ostać podług prawa, bo ta pani ma
 zapłacić i dzierżeć, co jemu wyznała i ślubila
 przed prawem <i> gajnym sądem podług prawa.
 30 **Jeszcze o ty pieniądze pytanie.**
 Pytaliście nas o prawo t S Jan, jeden
 gość, z swym rzecznikiem rzekł: Panie wojcie,
 33 kaźcie paniej Hannie przysłuchać, i rzekł, iż
 Jan *Selgi dał pieniądze schować na jedno mieśće,
 tu gdzie ta pani kazała dać swej dziewce,
 36 [ani] ktorej sie on zwierzył, a gdy mu miano

wrocić X grzywien i dwa złota. A gdy ten gość
kazał sobie wrocić ty pieniądze, tedy mu jich
3 nie wrocono. Tako rzekła ta młoda pani Hanna,
i[u]ż zginęły. A tako sie zasmucił on gość
a nie chciał na tym mieć dosyć, ale wždy chciał mieć
6 swe pieniądze. Tedy rzekła stara pani, jej matka:
Panie gościu, nie smęci sie, i uczyniła jemu
pewne ślubienie. Panie wojcie, przypuść ku prawu
9 o to ślubienie, gdyż ta pani opieka sie i ręczy, i
płaci, azali nie ma jemu o to ślubowanie odpowiadać.
Tedy odpowiedział <tej paniej> rzecznik: Panie wojcie,
12 puści na prawo, gdyż jej dziewczka o ty pieniądze
jemu sie pirwej sprawiła, acz ta pani ma
jeszcze o nie co cierpieć albo odpowiadać, czyli nie
15 ma, albo co za prawo? **Ortel.**
Ta stara pani ma Janowi, temu gościowi,
o to ślubienie odpowiadać. <Wyznali> ona jemu
18 to ślubienie, tedy ma jemu dzierżec i pełnić. Zaprzyli
sie, tedy może tego odbyć na krzyżu podług prawa.
Jako albo gdzie sine rany albo ciężkie mają
21 **być *znane.** Dalej wasze pytanie o prawo
jest takie: Jako albo gdzie sine rany mają
*znany być albo sąli ciężkie rany, blisko śmiertne,
24 a jako sie to ma mieć, albo też o głowę,
będzieli zamieszkana gorąca rzecz podług prawa?
Na to m p S m p Proste rany,
27 ktore są na jeden paznogieć w głębią a
jeden członek wzdłużą, i s<i>nie rany, z ktorych
bywa chromota, ty dzierżą za ciężkie rany. Kto o
30 ty rany we dnie przed połnocą ni<e> żaluje, ty są
zamięszkane albo zaspane podług prawego prawa.
Gdyby kto uczynił nagłą rzecz nad
33 **sierotą albo gościem.** Też pytaliście nas o prawo:
Gdyby kto uczynił nagłą rzecz nad sierotą
albo nad gościem, albo nad tym, co by przyrodzonych
36 ni miał, możeli wojt albo sędzia fordrować,

- albo jinny człowiek, aż do jego przyrodzonych przyścia
 prze Bog, albo możeli tego w tym fordrowaniu
 3 też zaręczyć albo zatwierdzić aż do przyścia
 jego przyrodzonych z prawa, czyli co jest za prawo?
Ortel. Wojt <albo> sędzia mogą sirotnych
 6 ludzi, słowie co przyrodzonych tu nie mają,
 nagłej rzeczy fordrować jako przyrodzeni jich, gdyby
 tu byli, a to podług prawa. **O jednym człowiece**
 9 **umarłem.** Umarł człowiek i zostawił po sobie
 siostrznego syna, co jemu była siostra
 od jednego ojca i od jednej macierze, i też
 12 bratnego, co jemu był brat jedno po macierzy, a
 nie po ojcu. Ktory tu bliszy ku jimieniu tego
 umarłego człowieka z tych to dwu podług prawa.
 15 **Or<tel>.** Na to m p s m p Tego umarłego siostry syn,
 co jest jemu bliszy przyrodzony po ojcu
 i po macierzy, ma wziąć jego jimienie, a nie bratny
 18 syn, co mu jedno po macierzy przyrodzony jest,
 albo iż jedno po ojcu podług prawa. **Kto ma**
wojtostwo dziedzinne w mieście w prawie
 21 **mieskim *i niemie<c>skim.**
 Gdyby ktory człowiek miał wojtowstwo
 dziedziczne w prawie mieskim, ktorego
 24 wojtowstwa pożywa z młynow, czynszow bez
 winy, acz je hinny pożywa, co od niego na
 prawie siedzi, a on <...> dziedziczny wojt chciałby
 27 cirpieć z miastem, ma z miastem na szosie i na
 jinszym mieskim płacie zarowno z jinnymi
 mieszczany stać, możeli ten wojt szynkować, sukno
 30 krajać łokciem, albo jinnym obeścim sie
 obchodzić w mieście, a możeli jemu tego miasto
 bronić w tej mierze, iżby od niego niżadnego
 33 szosu nie brali, albo w jinnej ktorej mierze bronić
 albo nie, albo na ktory koniec to ma przyć podług prawa?
Ortel. Na to m p S m p Mieszczaninowi, ktory ma wojtowstwo

3 dziedzinne w mieście, nie mogą bronić szynkowania,
 sukna krajać łokciem albo jinnego miesckiego
 6 obeścia w mieście, acz on <ma> wojtowstwo
 9 dziedzinne, przeto dobrze może pożywać
 takiego mieskiego obeścia jako jinni mieszczanie,
 6 acz on z tego miastu prawo czyni jako jinni
 mieszczanie podług prawa albo obyczaja, jako jest
 na to prawo. **Gdy kto bydli w najemnym**
 9 **wojtowstwie.**
 Gdyby krol albo jinny pan, albo
 też dziedzinny wojt miał to wojtowstwo
 12 i najął jednemu mieszczaninowi, a gdyby ten, co
 to najął, w swe miasto jinnego postawił, moželi
 ten, co najął, albo ten, co go na swym mieściu
 15 posadził, w mieście szykować, sukno krajać albo
 jinnego mies<ki>ego obeścia pożywać rownie
 z jinnymi mieszczany, albo moželi jim to bronić,
 18 czyli nie może, albo co jest za prawo? **Ortel.**
 Na to m p S m p Nie mogą krolewskiego
 wojtowstwa, albo jinnego sądu[ego] nając,
 21 ani ten, co sie tego podjął, może swe miasto
 jinnemu polecić, a kto nie jest z wami mieszczanin,
 ten w waszym mieście nie może szynkować ani
 24 sukna krajać, ani jinnego miesckiego obeścia
 pożywać rowno z jinnymi mieszczany, a to mu
 mogą radźce dobrze bronić, jako jest prawo.
 27 **Kto kupi szołystwo a z tego służy krolowi.**
 Pytaliście n o p t S Jeden człowiek umarł,
 a ten był kupił szołystwo w majdborskim
 30 nie[w]mieckim prawie, tako iżby on służył
 z tego krolewstwu i powinien jemu z tego służyć
 i na wojnę jachać. Ten jako umarł, została
 33 po nim żona jego i dziewczka. To dziecię umarło,
 a matka sie przypytowała ku części tego
 dziedzictwa rzekąc, iż na mię odumarła tej
 36 dziewczki część tego to szołystwa. Przeciw

- temu rzekli tej dziewczki przyrodzeni, iż ona, słowie
matka, nie ma prawa k temu przeto, iż to szołyństwo
3 służy na wojnę. **Kto kupi wojtowstwo**
albo szołyństwo dziedzin<ni>e. Wojtowstwo
albo szołyństwo, co je człowiek dziedzin<ni>e kupi
6 albo ma, [albo] spadnie, albo odumiera jedno
na męską rękę, bo żeńska twarz nie może sędzią
być, tegodla matka nie ma prawa k temu
9 wojtowstwu. **Kiedy żona wniesie pieniądze**
do męża. Dalej ta pani mowi, iż ona
przyniosła k swemu mężowi pieniądze,
12 a przyrodzoni jej męża mowią, iż jej nie trzeba
wrocić tych pieniędzy, bo ty pieniądze już
były jego, tegodla iż je miał w swej obronie
15 i jimi sie obchodził, jako chciał, i dał [je] je,
gdzie chciał beze wszej zawady podług prawa,
a też jej tego nie wierzą jego dzieci i jego
18 przyrodzeni, aby ona ktore pieniądze k niemu
przyniosła. Mali juże ta pani
albo możeli przysięgą tych pieniędzy dobyć
21 albo dosiąć podług prawa, albo co jest o to prawo?
Na to m p s m prawo tako.
Cokolwiek ta pani gotowych pieniędzy
24 i dobra przyniosła swemu mężowi, tych nie
trzeba zasię wracać, bo ty pieniądze były jego,
gdy je on wziął na swą obronę i w obeście i
27 jimi sie obchodził, jako chciał, podług prawa.
Możeli wojtowstwo <albo> szołyństwo[m] zwano
być lińskim prawem.
30 Wojtowstwo albo szołyństwo, co je kupią
w dziedzictwo i co z niego powinnie służyć
krolowi albo dziedzicznemu panu, i leży w
33 majdborskim prawie, możeli też zwano być lińskim
prawem, albo w nim być, czyli nie może, czyli co o
to jest za prawo.
36 **Ortel.** Szołyństwa albo wojtowstwa, co są *pańska lińska i

[sz]leżą w majdborskiem prawie, ty to leżą i słuszają
w lińskie prawo. **Możeli kto dać swe**

3 **zarobione jimienie, gdzie albo komu chce.**

Pytaliście nas i pisałismy wam, iż człowiek
może dać swe jimienie dobyte, jidące i niejidące,
6 gdzie albo komu chce beze wszej odmowy swych
przyrodzonych. Tu je<sz>cześnie nas pytali dalej,
możeli kto swe dziedzictwo i jimienie po swej
9 śmierci oddać jednej personie, a potem drugie,
<t>rzecie i czwartej, a po tych wszytkich śmierci możeli
oddać je na kościół albo na cyrkiew, albo jindzie
12 prze Boga w testamencie, albo co to jest prawo.

Or<tel>. Na to m p S m p Człowiek może swe
dziedzictwo i jimienie wszelkie dobrze dobyte
15 przed prawem jednym personam po jednej
drugiej dać albo na kościół, albo gdzie chce w
testamencie, a to jest podług prawa. **Jeden człowiek**
18 **wzdał drugiemu swe dziedzictwo przed sądem.**

Przyszedł jeden człowiek przed gajny sąd i wzdał
drugiemu człowiekowi swe dziedzictwo. W temże
21 sądzie przyszedł jinny człowiek i zapowiedział
pieniądze u tego, co mu dziedzictwo wzdano, což mu
je winowat ten, co dziedzictwo wzdał. Ku tej
24 zapowiedzi milczał ten winowaty człowiek. Jako
albo kiedy ten, co zapowiedział ty pieniądze, ma
obżalować albo dobyć, albo jako sie ta rzecz ma
27 dokonać podług prawa? **Na to m p S m prawo.**

Jestli ten człowiek, co przyjął to dziedzictwo,
temu jeszcze co winowat, co dziedzictwo
30 wzdał, a jestli ten, co zapowiedział, to wojtowi
oświaczył i z wojtem zapowiedział, tedy
może ty to pieniądze trzy sądy opowiedzieć, nie
33 odstępując jich. Tedy w czwartym sądzie tego, co
je zapowiedział i fordruje, *mają* na ty pieniądze
ukazać za jego dług podług prawa, jako jest prawo.

**Kto ma po ortel słać, gdy go nie mogą przysięznicy
 nać.** Kiedy potrzebna po ortel do wyszego
 3 prawa słać, gdy przysięznicy nie mogą nać
 sami albo nie umieją, kto ty pieniądze powinien
 dać po ten ortel, przysięznicyli, powodli, winowatali
 6 strona, albo kto ma dać podług prawa, albo
 co za prawo? **Ortel.** Na to m p S m p Nie
 wiedząli przysięznicy ortela a mowiali to
 9 na swą przysięgę, iż nie mogą tego ortela najć,
 tedy może wojt posłać po ten ortel tego, kto ma
 poń poć, a ktoremu upadnie ten ortel, słowie kto
 12 straci, bądź powod, bądź odpowiadacz, ten ma zapłacić
 ty pieniądze za ten ortel, a mają to rowno
 powod i odpowiadacz pod wielkrzem ku prawu, a to
 15 jest z prawa. **Możeli mnich albo jinszy wziąć
 dział swoich przyrodzonych.** Pytaliście nas
 o prawo: Możeli mnich albo ci, co żebrzą <...>,
 18 albo ci, co nie uczynili posłuszeństwa, wziąć
 z swą bracią albo z siostrami, albo z jinnemi
 przyrodzonymi świeckimi część ojczyzny i macierzyzny,
 21 i jinnych przyrodzonych jimienia, bądź stojącego
 albo niestojącego, <rownie> z nimi, jako który z nich, czyli nie
 może, albo co za prawo? **Ortel.**
 24 Na to m p S m p Mniszy, co mają lata i
 co uczynili posłuszeństwo, są światu umarli,
 a nie mogą wziąć niczyjego dziedzictwa,
 27 ale wstąpili kto w zakon, a do roka i dnia wystąpi,
 a nie uczyni posłuszeństwa, ten może potem
 wziąć dziedzictwo po swych przyrodzonych, ja<ko>
 30 jinny świecki podług prawa. **Majali sędzić
 gorące rzeczy w zawieszony czas, czyli nie.**
 Dalej pytaliście n o p, cosmy wam pirwej
 33 pisali, iż gorące rzeczy, co sie poczną
 w sądzące dni, nie mają sądzone być w zawieszony
 dni, tego nie bronią zawieszony dni podług prawa.

Ortel. Na to M p S m p Nie będzieli złomca mieru
w zawieszone dni za gorąca uchwacon i obżałowan,
3 na[d] to ji mają albo mogą żałować w trzech
sądziech obyczajnie wyłożonych podług prawa.
Mogali przysiężnika zsadzić, gdy nie zawini.
6 <...> przysiężnika nie mogą zsadzić, gdy nie zawini,
tegosmy sie u nas barzo ulękli, bo my obeścia
w jinnych ziemiach musimy szukać, a drudzy też
9 tuta w mieście, a nie ma<my> z tego przysięstwa
niektorego użytku ani płatu. Możeli przysiężnik
sam *siebie* zsadzić prze zgubę swego obeścia,
12 czyli nie może, albo co jest za prawo? **Ortel.**
Na to tako mowiemy tym obyczajem: Gdy kto
przyjmie przysięstwo na swą przysięgę, tako
15 iż k niemu przysięże do ktorego czasu, a gdy *czas*
przydzie, tedy on tego przysięstwa prozen i wolen
jest, ale przysiężeli kto ku przysięstwu bez
18 wyrzeczonego czasu, ten nie może sam zsieść
z przysięstwa prze swe obejście, bo przysiężnik może
do czasu ciągnąć w cudze strony po swym obeściu
21 albo dziale, a tako i wždy z drugimi przysiężniki
ma ortele, iż co najdą albo uczynią, rowno
stać i dzierżeć, a też gdyby sie przysiężnik zstarzał
24 albo rozniemogł, tako iżby nie mogł więcej w
przysięstwie siedzieć, albo cokolwiek jinnego
mu zawadziło, albo iżby musiał do jinnego
27 miasta pojąć bytem, tedyby sie mogł wysadzić
i dać mu pokoj podług prawa. **Zastawił jeden
przyrodzony jednej niewieście swe dziedzictwo.**
30 Wasze pytanie jest takie o prawo
tymi słowy. Jedna pani przyszła przed
gajny sąd i rzekła, iż jej przyrodzony przyjaciel
33 zostawił dziedzictwo po swej śmierci i wymieniła

swoj rod, i ukazała swą przysięgą, iż ona jest
 po tym umarłym blisza przyrodzona, *tako dano jej*
 3 *wwiązanie w to dziedzictwo i jimienie z prawa,*
gdy naprzeciw temu nikt nie odmawiał, a ona
postawiła porękę, aczby kto blizszy przyszedł a to
 6 *podług prawa ukazał, iżby mu chciała i miała to*
jimienie i dziedzictwo postępić. Potym w pierwszym
sądzie przysła tego umarłego żona i odwołała
 9 *to wi<a>z[n]anie, i rzekła przeciw temu rzekąc,*
iż to dziedzictwo jej i za jej pieniądze kupione,
co je ona przyniosła k swemu mężowi i tego
 12 *ona chce dokonać i dokazać samsiadmi, barzo*
dobrymi ludźmi, co jej bądzie jich potrzebizna
ku prawu i też rzekła, aby jej wzdano, ale
 15 *jej listy zgorzały, i pytała, acz ona nie jest*
blisza ku dokazaniu, niżliby ją mógł odcisnąć.
Przeciw temu rzekła ta pani, co <ją> wwiązano w to
 18 *jiste dziedzictwo: Gdyż ona zamilczała to wwiązanie,*
a ja już wwiązana, azali ona już też
dalej nie ma milczeć, albo co o to jest za prawo?
 21 **Ortel.** Na to m p S m p Miałaliby
żona tego umarłego człowieka list od wojta
i przysiężników, iż jej to dziedzictwo wzdano,
 24 *a sąli jej ty listy zgorzały, to ona ma*
na krzyżu przysięgać, a sąli umarl<i> wojt albo
przysiężnicy, co sie to przed nimi działo, słowie
 27 *co przed nimi to dziedzictwo wzdano, tedy ona*
może samosiodma z dobrymi ludźmi doświadczyć,
iż jej to dziedzictwo przed gajnym sądem
 30 *wzdano, tako ona złomi tej drugiej paniej*
wwiązanie, przeto iż ona w czas je odwołała
i pirwej k niemu mowiła podług prawa.
 33 **Takie ma być pytanie o taką rzecz.**
Wasze pytanie jest takie: Jedna pani miała
dziedzictwo i niewieście rzeczy

i umarła, i zostawiła po sobie jednego syna i jej
 dziewczki dziecię, i też jedną *siostrę*. Który
 3 z tych może odzierać to jimienie i ty niewieście
 rzeczy podług prawa? Tej umarłej
 paniej jimienie ma wziąć jej siostra, a jej
 6 dziewczki dziecię nic k temu nie ma podług prawa.
**O jednym człowiece, co miał brata po ojcu,
 a nie po macierzy.** Jeden człowiek miał brata
 9 jednego po ojcu, a nie po macierzy, a jednej
 siostry, słowie co mu była siostra od jednej
 macierze dzieci. *Ktorzy z tych człowieka tego po jego
 12 śmierci ma mieć jego jimienie podług prawa? **Ortel.**
 Ten brat jego, co od jednego ojca,
 ma wziąć jimienie po jego śmierci. Acz nie ostawi
 15 po sobie dzieci, tedy ten to jego brat
 po nim jest bliszy podług prawa. **Możeli kto swe
 jimienie na testamencie komu dać, czyli nie może.**
 18 Możeli człowiek zarobione albo <jine> swe jimienie
 jinnemu odkazać albo oddać po swej śmierci,
 słowie testament z tego uczynić na swej
 21 śmiertniej pościeli, bądź świeckim albo duchownym,
 albo na boży dom, a możeli to moc mieć,
 albo acz mogą to odwołać jego bliszy przyrodzeni,
 24 albo co przeciw temu ma być, albo co o to za prawo?
O<rty>I. Na to m p S m p Gotowe pieniądze, albo
 jinne jidące jimienie swe może człowiek
 27 dobrze dać na swej śmiertniej pościeli, tako
 iż on to od siebie da i od niego poniosą, ale
 odkażeli co po swej śmierci dać, tego przyrodzony
 30 nie są powinni dać, niżli gdy k temu testamentowi
 przyzwolili, a to z prawa. **Żałował jeden
 na drugiego po umarłej ręce długu ojcowca.**
 33 Dalej, jeden żałował na drugiego

po umarłej ręce, iż tego człowieka ociec, co
nań żałował, został jego ojcu winował, co
3 żałował, i uczynił trzy żałoby, t[ed]y żałoby <sa> po
umarłej ręce. Gwar sie stał, słowie aby
więcej albo wyszszej nie żałował. Tedy odpowiedział
6 ten obżałowany człowiek pytając: Gdyż
on żałował po umarłej ręce, azali nie ma tego
dowieść podług prawa? Tedy skazano, iż ma.
9 Dalej pytał, jako tego ma dokazać albo dowieść.
Tedy skazano, iż ma samosiodm z dobrymi ludźmi.
Tedy pytał dalej: Gdyż na mię żałował, a ma
12 na mię tego podług skazania dowieść, kiedy to
ma uczynić podług prawa? Tedy skazano, iż
w tem to sędzie ma na cię dowieść. Tedy pytał,
15 co żałował, może temu mieć dłuższy dzień.
Tedy skazano, iż nie może, ale iż ma to
natychmiast, to jest w tem sędzie uczynić. Tedy
18 pytał ten, co żałował, możeli ić po ty ludzi? Tedy
mu rzekli przysięznicy: Przyjajeli tego twój
sąpierz, my też przyjmujemy. Tedy rzekł ten
21 obżałowany: Nie przyjmuję jemu tego. Tedy
ten, co żałował, łąjał swem ortelem i rzecznikiem
temu ortelowi, co wyrzekli przysięznicy,
24 azali <ma> natychmiast to dowieść, ale
nie łąjał tako, jako jest prawo łąjać. Tedy
pytał ten obżałowany człowiek, sprawnieli on
27 ortel łąjał. Tedy skazano, iż on nie podług prawa
łąjał ortela a to ma przysiężnikom pokupić.
Tedy rzekł swem rzecznikiem po wtore:
30 Ten ortel jest nieprawdziwy, i wziął sie
o to do krakowskiego dworu i poszedł w gniewie
od gajnego sądu. Tedy rzekł ten obżałowany
33 człowiek: Gdyż ja jemu stał ku prawu a on podług

prawa i waszego skazania na mię nie dowiodł,
 jużli ja prozen od niego, albo co jest prawo podług
 3 prawa? **Ortel.** Na to m p S m prawo.
 Ortele ty, coście je wyrzekli, tyć są prawe,
 a ten, co żałował, miał w temże sądzie
 6 ty swe świadki pozwać, tedy on w temże
 sądzie dowieść miał, a gdy nie dowiodł, tedy ma
 pokupić temu, na kogo żałował, i wojtowi też
 9 winę, i też obżałowany człowiek jest od niego
 tego praw, co nań żałował, a to jest podług prawa.
Jeden człowiek wianował swej żenie
 12 **jimienie przed sądem.** Pytaliście n o p
 t S W jednym gajnym sądzie wzdał
 jeden człowiek swe jimienie i dziedzictwo po
 15 swej śmierci i to wzdanie zapisano żenie swej
 listem pod przysiężniczą pieczęcią, który tako
 śpiewa albo mieni: Bądź wiadomo każdemu, iż
 18 lata po bożym narodzeniu et cetera gajon sąd przez
 wojta, co mu dziano S g z tymi przysiężniki
 a b c d. Przed tem sądem stojąc oczywiście
 21 roztropny Jan zdrow i dobrem umysłem pytał
 prawa, możeli on z swem dziedzictwem stojącym
 i niestojącym, co swem dorobieniem sobie nabył,
 24 czynić, co chce, <...> Tedy Jan polecił opiekanie
 swego jimienia wszytkiego po swej śmierci cnej
 Dorocie swej żenie, wszytki swe przyrodzone
 27 wyjmując i polecił jej swe dzieci chować do pełnych
 lat, a gdy je lat dochowa, tedy ona dźierżec
 ma to jimienie we stu grzywien, tako iż kiedy
 30 dzieci je chcą mieć to jimienie, tedy mają
 jej odłożyć sto grzywien, a jinako jego nie
 ma<ją do>stępic, ktore sto grzywien po jej śmierci
 33 na jej dzieci mają przyć, będąli po niej żywy,

ale pojdzili tedyż za mąż, tedy zapisał szostą
 część wszego jimienia, a tako, aczby ktore
 3 Janowo dziecię umarło, tedy tego dziecięcia
 część nie ma mrzeć na matkę, ale na Janowy
 dzieci albo i po nich na jego blisze przyrodzone.
 6 A też gdyby po nim wszytki jego dzieci umarły,
 a ona po nich została, tedy jej w tej
 m<ie>rze d[zi]ał i zapisał trzecią część swego wszego
 9 jimienia jej, a dwie części swym bliszym
 przyrodzonym, a swemu ojcu i macierzy dom dał
 i zapisał, a to tako, iż on temu wszemu ma
 12 z pełna panować, poko on żyw. Temu [a] *na*
 świadectwo naszą przysiężniczą pieczęć
 zawieszamy. Tedy ta pani pytała, mogli jej
 15 mąż podług prawa tako dać jej i jego dzieciom,
 i po jego dzieciach od jednego do drugiego,
 a po nich na swe przyjaciele, jako w tym liście
 18 stoi, gdy to jimienie po tych dzieciach sprawnie
 na *nią* umrzeć miało, czyli co o to jest za prawo.
 Przeciw temu rzekł jeden człowiek, co wybran
 21 dzie[dzi]ciem i tej paniej opiekadlnikiem: Gdy ten
 umarły człowiek zdrow stał przed gajnym sądem
 i dopytał sie pierwej ortelem, możeli swe
 24 zarobione jimienie dać, komu chce? Na to ortel
 jemu wyrzeczono <...>. Gdy ten człowiek wymienił
 to danie przed gajnym sądem swem dzieciom
 27 i swej żenie, i swym przyrodzonym bliszym,
 przyjacielom i prz[yr]odkam, słowie oćcu i macierzy,
 jedno iż tedy nie było [w] położony dzień sądowi
 30 i jawno przed przysiężniki tako *wysłowiono*,
 iżby to miano wywołać *w* położony dzień sądowi
 przed gajnym sądem, a gdyż sam nie
 33 mógł być, polecił to przed sądem swemu
 opiekadlnikowi, aby to dał jakoby on sam wywołać tedy
 i powiadać przed wyszym wyłożonem [sądem]

gajnym sądem, jako to uczynił, a ta pani przeciw
 temu tedy nic nie rzekła ani w tem piirwszym, słowie
 3 gorącym sądzie, ani drugim, słowie położonym
 sądzie, ależ po śmierci jego przyszła przed gajny
 sąd, a ona dana i z dziećmi w opiekanie podług
 6 zapisu naszego miasta, i wszystko jinne <dawanie> ślubi *i chce*
 dzierżeć, a osobno to opiekanie wrocić po jego śmierci
 albo przeciw <temu> rzec, albo ma<ją>li ty dzieci przy swego
 9 ojca daniu ostać, czyli nie mają, albo co jest
 za prawo? Przeciw temu rzekła ta pani przerwczona:
 Gdyż jej mąż swe jimienie w gorącym sądzie <...>
 12 wyrzeczon[em], a w tym gajnym sądzie [a] wyłożonem,
 gdzie to wywołano albo powiadano, nie byłam, a
 jam sie swoich dzieci po jich śmierci nigdy
 15 nie odrzekła i w prawy-m czas przeciw temu rzekła
 i odwołała, azali ja już nie mam sie opiekac
 swemi dziećmi i swych dzieci jimieniem podług
 18 prawa, czyli co jest prawo?
 Jakoście nam piirwej pisali, iż żadnego
 przysięznika nie mogą zsadzić, gdy nie zawini,
 21 tegosmy sie barzo u <n>as ulękli, bo my obeścia musimy
 w jinych ziemiach szukać, a drudzy też tuta w mieście,
 a nie mamy z tego przysięznictwa żadnego użytku
 24 ani płatu. Możeli przysięznik sam siebie
 zsadzić prze zgubę swego obeścia, czyli nie może,
 albo co jest za prawo? **Ortel na to**
 27 **wydan na rzecz onej paniej.**
 Na to m p S m prawo: To darowanie,
 co przysięznicy świadczą z gajnego a z gorącego
 30 sądu albo co ten człowiek swem dzieciom dał <...> a
 w gajnym sądzie wywołano, opowiadano i utwierdzono,
 przeciw temu nie może rzec jego pani ani
 33 może wrzucić podług prawa tego. **O jęcchoch o**
śmiertne rany jętych za gorąca.
 Pytaliś<c>ie n o p t S Przywiedzieni są trze
 36 przed gajny sąd, co są jęci w gorących rzeczach

- o śmiertne rany i obwołany i jich broń w jich
 rękę związano i ta gorąca rzecz przed sądem
 3 stoi a ci jęcycy obżałowani i fordrowani, słowie
 prawem dobywani, [cirpieć] podług prawa od tego
 zabitego przyrodzonych tako daleko, aż jim
 6 skazano na nie to doświadczyć samosiodmo.
 Tako żądali ci, co fordrowali, k temu doświaczeniu,
 k temu fołdrowaniu dłuższego dnia. Majali
 9 to mieć, czyli oni taką gorącą rzecz natychmiast
 mają dokonać, czyli <co> o to jest za prawo?
Na to m panowi<e> S mowiemy prawo.
 12 Ci, co fołdrowali, mają albo mieli gorącą
 rzecz tedy albo natychmiast doświadczyć
 albo dokonać, gdy oni ty jęcce w gorącej rzeczy
 15 obżałowali, <bo> k temu świadectwu nie mogli mieć
 dłuższego dnia, przeto ci, co fołdrowali, swą
 żalobę stracili albo upuścili i nie mają ci
 18 winą ani pokupem pokupić podług prawa. **Gdy
 kto co nieurządno w mieście uczyni, gdy *ji*
 na gorącej rzeczy zawołanej uchwycą.**
 21 Gdy kto co nieurządno uczyni w mieście
 *albo zabije, albo ciężko rani, albo jinnego
 takiego co nieurządno uczyni, a chwacą *ji* gorąco
 24 i z zawołaniem przed sąd przywiodą, a ten, co nań
 żałuje <...> proście przez świadkow, bliszyli ten, co
 nań żałuje, sam dokonać tako, jako prosto
 27 nań żałował przez świadkow, albo bliszy ten,
 co nań żałowano, odyć, a jako ma odyć podług
 prawa? **Ortel.** Na to m p S m
 30 prawo. Będzieli jęciec o głowę albo
 o śmiertne rany, albo o jinną nierządną rzecz
 z zawołaniem przed *gajnym *sądem przywiedzion,
 33 a mali ten odyć, to musi on uczynić samosiodm,
 ale będzieli taki człowiek prosto bez
 żałowania obżałowan, tedy jest on bliszy

od[d]yć sam swą ręką, niżli ten, co nań żałuje,
 doświadczyć, a to podług prawa. **Gdyby kto**
 3 **głowę zabił w zawieszony czas i uciekł a za**
gorąca nie uchwacon. Gdyby w zawieszony
 czas głowa zabita albo cokolwiek jinnego
 6 nierządno uczyniono, ocz by miał być sąd
 gorący, a ten, co to uczynił, <uciekł>, tako aż za gorącej rzeczy
 nie uchwacon, i to by obżałowano we dnie, słowie
 9 przed nocą, możeli tego mieru złomca w zawieszony
 czas ska[r]zać i utwierdzić, czyli nie może, albo
 co o to za prawo? Na to m p S m prawo.
 12 Sta[l]nieli sie ktora nierządna rzecz, o którą
 by czynić gorący sąd, a będzieli to za dnia,
 słowie przed nocą, żalowano, tedy mogą tego
 15 złomcę mieru obżałować nazajutrz, acz jest [w]
 zawieszony czas i dokonać nań podług prawa.
Po jednego człowieka śmierci została żona i dzieci.
 18 Jeden człowiek umarł i zostawił po sobie dwoje
 dzieci i żonę. Potym umarło jedno dziecko,
 a jego część odumarła na macierz. Potym
 21 ta niewiasta szła za męż i dzieliła sie z swem
 dziecięciem i z jego opiekadnikiem o wszystko
 to, co na nią odumarło od jej dziecięcia. W tych
 24 dzielnych rzeczach był jeden srebrny korczak i ośm
 srebrnych łyżek i jeden srebrny kubek. W dziele
 przyszedł ten korczak tej paniej z jej mężem
 27 i ośm srebrnych łyżek z kubkiem w dziele
 dziecięciu jej przyszło. Tedy prosił tej paniej
 30 mąż *z *opiekadnikiem tego dziecięcia, aby mu
 zostawili ty to łyżki z kubkiem za ten to korczak,
 bo były w jednej wadze albo iż tako wiele
 ważył korczak jako łyżki z kubkiem. Opiekadnicy
 33 wzięli to sobie na rozmyślenie, a w tym ta
 pani umarła, pierwej niżli odpowiedzieli
 opiekadnicy. Potym mąż tej paniej umarłej

upominał sie opiekalnikom, aby jemu dali ten
 korczak, co ji u nich zastawił z swą panią przez
 3 zamianę, a opiekadlnicy mówią, iż korczak ten odumarł
 na to żywe dziecię tej paniej umarłej. K temu
 mówi tej paniej umarłej mąż: Gdyż ten korczak
 6 mej żenie w prawym dziele sie dostał a przy was
 przez zamianę został, a na mię po mej żenie
 przyszedł, a nie na jej dziecię, gdyż to jest jidące
 9 jimienie. [Albo] *co o to jest prawo? Ortel.*
 Na to m p S m p Ten sżrebrny korczak
 słusza na tej umarłej paniej bliszą żeńską
 12 twarz, bo słusza na niewieście rzeczy podług
 prawa. **Umarł jeden człowiek i zostawił żonę
 i dwoje dzieci.** Jeden człowiek umarł
 15 i zostawił po sobie swą żonę i dwoje
 dzieci. Jedno dziecię umarło po ojcu a jego
 część odumarła na jego matkę. Potym ta
 18 matka poszła za mąż. Tedy został po tym to
 umarłym dziecięciu jeden dom, což odumarł
 na jego matkę, z ktorego domu jeszcze
 21 winowato pięć grzywien. O ty pieniądze
 upominali sie winowajcowi *opiekadlnicy tego to
 dziecięcia i mąż tej to matki. Tedy przedał
 24 ten to winowaciec swoj dom i odkazał ty
 pieniądze, co był dłużen, połowicę opiekalnikom
 a połowicę mężowi tej to matki, u ktorých
 27 ten to dom kupił, a on, co kupił dom albo
 na nim ty pieniądze *odkazał, ślubił[em] ony
 zapłacić. Wtym umarła ta żona pirwej,
 30 niżli ty pieniądze zapłacony. Już mówią
 przyrodzoni tych dzieci, iż ty pieniądze
 odumarły na jej blisze przyrodzone, to jest
 33 jej dzieci, a k temu mówi tej paniej mąż:
 Gdyż był jej winowaciec ślubił dać jeszcze

za żywota jego żony i też to jest [iż] <...> był k nim
 bliszy po swej żenie, niżli jej dzieci? Przeciw
 3 temu rzekli opiekadlnicy: Gdyż ty pieniądze
 jeszcze nigdy w jego obronę nie przyszły, azali ty
 pieniądze nie podobniej przydą *jemu? Mowi ten
 6 mąż: Gdyż jemu ślubiony ty pieniądze zapłacić,
 już były w jego obronie tako dobrze, jako by
 je u siebie miał. I też ten umarły człowiek
 9 zostawił po sobie długi, a ty długi fołdrowali
 albo prawili pospołu tych dzieci <opiekadlnicy...> otczym. Ten
 to dług zapowiedzian od jinnych ludzi, co sie
 12 mienili też prawo mieć k temu długowi, przeto
 w zapowiedzi położono ty dłużne pieniądze
 [i] u jednego dobrego człowieka k wiernej ręce
 15 tak długo, ażby <...> ukazał, co za prawo ma k tym
 pieniądzom. Potym ta pani umarła, niżli sie
 z tym zapowiedzącym rozprawiła. Już tych
 18 dzieci opiekadlnicy mienią, iż jej mąż, tych
 dzieci otczym, nie ma działu ku tym pieniądzom,
 bo jich jeszcze nie miał w swej obronie.
 21 Przeciw temu otczym ten mowi: Gdyż on z
 opiekadlniki pospołu za jego żywota żony
 fołdrowali sie tych pieniędzy i też w jego jimię
 24 włożony u dobrego człowieka ku dobrej ręce aż
 sie rozprawi z tymi, co je zapowiedzieli,
 azali ty pieniądze już nie były w jego obronie
 27 tako dobrze, jako by je u siebie miał doma?
 Przeto mieni: Część ta, co słuszała na jego
 żonę, ta przydzie nań, a nie na jego dzieci,
 30 gdyż to jest jidące jimienie. Prosiemy was,
 nauczcie nas, co o to za prawo z prawa. **Ortel.**
 Na to m p S m p Ty pieniądze, co
 33 ta pani po sobie zostawiła u tych

dłużnikow, co już fołdrowany, mają zapłacić i dać jej mężowi, a nie jej dzieciom podług prawa.

3 **Jako może wziąć żenino jimienie mąż w obronę.**

Jako żenino jidące jimienie człowiek bierze albo może brać w swą obronę, słowie tako,

6 ażby to jimienie po jej śmierci jemu przyszło albo nań odumarło podług prawa? **Ortel na to.**

Cokolwiek [ma] żona wolnych pieniędzy [albo]

9 przyniesie swemu mężowi, o które od niej odpowiada i jimi czyni, słowie nakłada albo sie jimi

obchodzi wolno, jako chce, ty pieniądze ma i wziął,

12 słowie w swą obronę, ale sąli które długi jego żony zapowiedziany, tako <iż> nie są jemu wolny wziąć albo jemu jich nie mają dać, a za jego

15 żony żywota jich nie dobędzie albo nie zyszcze, aby je mógł wziąć, gdyby chciał, a nie przyszły jeszcze w jego obronę, takie to pieniądze przydą

18 na dzieci umarłej niewiasty, a nie na jej męża, *tych* dzieci ojczyrna podług prawa.

Kto niesprawnie szosuje a przysięże.

21 Człowiek, co niesprawnie szosował od swego jimienia a przysięgł przed radźcami, iżby

prawnie szosował, jako je<s>t prawo u nas i

24 obyczaj, jako *umrze* ten człowiek a najdą po nim więcej bez jego obrony jimienia, niżli

szosował pod swą przysięgą, a to więcej

27 niżli jednac, majali *zaprzane* <i> odprzysiężone jimienie radźce wziąć na miesckie potrzeby,

czyli nie mają wziąć? A została po nim jego

30 dziewczka, tej to dziewczki <mąż> dwojc sie zaprzal przed radźcami od siebie i od swej żony, przeto iż

radźce chcieli od niego zapłaty tych dłużnych

33 szosow i odrzekł sie tego zaprzanego jimienia na wieki. Co o to za prawo? **Ortel na to.**

- Na to m p S m p Wezmąli radźce
 u ktorego człowieka pieniądze i przysięgę,
 3 iż on szosował sprawnie podług tego
 mie<s>ckiego obyczaja, a będzieli po jego śmierci
 więcej jimienia jego naleziono, niżli
 6 szosował, to nie przydzie radźcam wziąć, ale
 jego przyrodzonym je brać. Ale odrzekłli sie
 tej dziewczki mąż z jej wolą tego zaprzanego
 9 jimienia, tedy to jimienie ma przy
 radźcach zostać na miesckie polepszenie
 podług prawa. **Gdy zaprzane <i> odprzysięzone**
 12 **jimienie u kogo najdą.**
 Gdyby zaprzane jimienie i odprzysięzone
 przy człowieku naleziono jeszcze za jego
 15 żywota, jako z tym mają uczynić, albo co
 o to jest za prawo? **Ortel.** Na to m p S
 m prawo: Najdąli przy człowieku w jego
 18 jimieniu, iż ma więcej, niżli szosował pod
 przysięgą, a wyznali, iż to jest jego jimienie,
 tedy ten człowiek jest krzywoprzysięzca
 21 a stracił swe prawo i cześć podług prawa.
Jako mają na kogo dokonać krzywoprzysięstwa.
 Jako mają na kogo krzywoprzysięstwa
 24 dokonać, albo co on o to ma cirpieć,
 gdy ji na tym najdą po<dług> pra<wa>? **Ortel na <to>.**
 Na to M p S m p Na kogo chcą dokonać
 27 krzywoprzysięstwa, muszą *jemu* o to winę
 dać przed sądem, opowiedzieć jemu to, w czym
 krzywo przysięgł. Wyznali on to albo mogli
 30 nań dokonać to jimienie, o ktore przysięgł
 wiedząc, a to nań dokazano krzywoprzysięstwo,
 stracił swą cześć i prawo
 33 a jest został bez prawa. **Gdy umrze człowiek**

a zostawi po sobie <rowno>rodne dzieci.

- Umrzeli człowiek, a zostawi po sobie
 3 równorodne dzieci *i* jimienie jidące
 i stojące, a ty dzieci mają matkę,
 z tych dzieci jedno umrze, azali jego część<ć>
 6 jimienia bądź jidącego, bądź stojącego
 odumrze na jego matkę, aż ona z swemi
 przyrodzonymi może czynić i niechać, co chce?
 9 A ktorzy są albo mogą być jej bliższy przyrodzeni?
 I też kiedyby wszystkie dzieci umarły, na
 matkę jich wszystkiego jimienia odumrą,
 12 aż ona z swemi przyrodzonymi z tym może czynić
 i niechać, co chce, gdy ona już tych
 swoich dzieci niżadnego nie ma, a gdy ona
 15 umrze, na jejli bliższe przyrodzone, bądź męskie,
 albo żeńskie, albo co za prawo? **Ortel na to.**
 Na to m p S m p Umrąli dzieci po swym
 18 ojcu jedno albo wszystkie, tedy jimienie
 odumrze na jich matkę. A umrzeli potym
 ta matka, wszystko jich jimienie odumrze
 21 na jej bliższe przyrodzone, bądź po jej oćcu,
 bądź po macierzy są bliższy jej przyrodzeni. I
 też ta matka za żywota z takim odumarłym
 24 stojącym i jidącym jimieniem może czynić
 i niechać, co chce, ale stojącego jimienia
 odumarłego nie może oddać bez przyzwolenia
 27 jej bliższych przyrodzonych podług prawa.
Jako wiele lat ma mieć dziecię, a
w których je leciech mają sędzić
 30 **o gorące rzeczy.** Jako wiele lat ma
 mieć dziecię, ażby słowie miało lata,
 a w których leciech mają ono sędzić o
 33 gorącą rzecz, gdyby w niej za gorąca
 uchycono, i też gdy może swem jimieniem <władać>

- przez opiekadlnikow, słowie dać je i niechać,
 komu chce, a mogli mu tego przyrodzeni
 3 bronić, czyli nie mogą, a gdyby tego bronili,
 jako ma przeciw temu czynić podług prawa,
 aby był wolen <w> swem jimieniu, albo i też
 6 mogli go przycisnąć przed tymi laty, aby
 odpowiedziało o długi i o jinne rzeczy po<dług> pra<wa>.
Ortel. My p S n m p Kiedy ma dziecię dwanaście lat,
 9 tedy już ma lata a może
 je sędzić i może swe jidące dobrze
 jimienie oddać bez swych opiekadlnikow, ale
 12 przymarłe[li] dziedzictwo i stojące jimienie
 może dać z przyzwolenim swych przyrodzonych
 i też mogą to dziecię przycisnąć odpowiadać <oczkolwiek>
 15 bądź przed prawem, jako jest prawo.
Mogali dziecię przycisnąć ku zapłacie
długow ojcowych. Mogali dziecię prawem
 18 przycisnąć, aby swe dziedzictwo, słowie
 swą oóczyzną, sprzedało prze zapłacenie
 oócowych długow, gdy ono nie ma ich czym
 21 jidącym jimieniem zapłacić, albo co o to za prawo?
Ortel. Na to m p S m p Zeznali dziedzic dług
 swego oóca, co został winowat, ten ma
 24 zapłacić tako daleko, jako jego dziedzictwo
 sięga, a nie chceli on tego zapłacić albo nie
 chćali mu tego dopuścić przyrodzeni tego
 27 płacić, tedy mogą pod nim jego dziedzictwo
 prawem <...> przy<ci>snąć, aby swe dziedzictwo podług
 prawa <przedał>. **Jako na kim dobyć dziedzictwa.**
 30 Jako mogą dokonać, albo dobywać na kim
 dziedzictwa a mają z tego pirwej długi
 zapłacić niżli wiano albo zasłużone
 33 myto, albo co o to za prawo? **Ortel na to.**

- Na to m p S m p Zasłużone myto i
 jistny dług mają pirwej zapłacić <z jidącego jimienia>
 3 niżli wiano, ale wi<a>nowašli je na stojącym
 jimieniu, tedy mają napierwej wiano oprawić i
 zapłacić, niżli ktore jinne długi po<dług> pra<wa>.
- 6 **Mali wojt albo szołtys przyć opowiadać
 stojące jimienie.** Szołtys albo wojt,
 albo jego służebnik ma przyć przed to
 9 stojące jimienie i to opowiedzieć albo
 zapowiedzieć za ten dług tego, co żałuje, i
 wymenić ji, a to ma uczynić przy są<sie>dziech
 12 obapolnych i to jim<i> świaczzyć, a nie chceli
 przeciw temu odpowiadać, na kogo ten dług
 żałują, na <trzy> blisze przychodzące sądy, jako przed
 15 nim<i> powod żałuje i to dziedzictwo zapowiada
 w swoim dłudze, tedy mają to stojące
 jimienie podać temu, co żałuje o swoj dług we
 18 trzech bliszych sądziech. Potym sapierz, na kogo
 żałują, nie może już o ten dług odpowiadać.
 Wiedziašli o tych żałobach, a nie byłali jemu
 21 zawada, słowie aczby jemu było wolno przyć
 i odyć k tym to sądom, tedy na czwartym
 sądzie mają powodowi dać wwiązanie
 24 w to stojące jimienie, a tako zyskują
 stojącego jimienia zastawionego po<dług> pra<wa>.
- Możeli mąż co dać żenie z jidącego
 27 jimienia.** Możli mąż co dać z swego
 jidącego jimienia swej żenie, co chce,
 ktory nie jest[li] wojtowskiego rodu, albo co o
 30 to jest za prawo? **Ortel na to.**
 Na to M p S m p Ktory człowiek
 siedzi w prawie miesckim majdborskim
 33 i tam bytem miészka, ten może swej
 żenie dać, co chce, wiana albo wianować,

- albo darować na swem stojącym albo niestojącym
 jimieniu, albo <co> chce podług prawa. **Majali**
- 3 **przysięgi być w otworzony czas, czyli nie.**
 Gdyby skazanie przysięgi się przygodziło
 w wiązany czas czynić, ma<ją>li tedy przysiąc,
 6 czyli mają go odłożyć na otworzony czas, a
 jako wiele jest tych wiązanych dni do roka,
 a który ma zebrać [w] gajny sąd, <powod> *czyli sąpierz,*
 9 co ma przysiąc, albo co o to jest za prawo? **Ortel.**
 Na to M p S m p <Przydzielili> którą przysięgę skazaną
 albo jakokolwiek położoną czynić
 12 w wiązany czas, to może dobrze sędzia
 odłożyć na odłożony czas czynić, słowie przysędzić,
 podług prawa. **Ktore są wiązane czasy i dnie.**
- 15 To są wiązane czasy: [za] wszystkie niedziele
 i piątki, [to] krzyżowa i adwent przed Gody,
 i siedmdziesiąt dni <...>. W tych dniach, <...> gdzie
 18 się mają prawować albo sędzić, tedy wojt
 sąd ma zebrać i gaić podług prawa. **Gdyby**
gość gościowi zastawił w wyznanym
- 21 **dłudze zakład.** Kiedyby gość gościowi zakład
 w wyznanym dłudze zastawił bądź je[z]dzący,
 bądź nieje[z]dzący, słowie koń albo suknią, a
 24 ten gość nie chce czekać, albo owa jest podróżny,
 słowie gotow na drogę, i także z gospodarzem
 gdyby się tako przygodziło, co mają z tym
 27 zakładem czynić albo niechać po<dług> prawa? **Ortel**
 Na to M p S m p Nie trzeba gościowi albo
 gospodarzowi od gościa brać zakładu
 30 za wyznany dług, ale weźmieli zakład, tedy
 go musi prawem dosięgnąć albo dobyć jako
 jinny człowiek, niżli gdyby ji z <wy> *mową* przyjął
 33 do ktorego czasu, a to jest z prawa.
Kiedy ktorego człowieka wydadzą gościowi

za rękę z prawa, co ma czynić.

3 Kiedy gościa, albo ktorego człowieka wydadzą
 gościowi za rękę albo jinnemu człowiekowi, co
 tuta nie osiadł w tem prawie, co albo jako mają
 z tym uczynić, a jako daleko siedząc, słowie
 6 bydląc, od tego prawa ma być gościem zwan po<dług> prawa.

Ortel. Na to m p S m p Będzieli gość
 gościowi albo jinnemu człowiekowi, co tu
 9 w tym prawie winowat, [nie jest] za rękę dan,
 tedy wojt ma ji jemu dać schować tako
 długo, aż mu ten dług zapłaci. Gościem jest
 12 taki, co dalej jedennaście mil mieszka od tego
 sądu, a to z prawa. **Gdyby dwa czlowieki**

pospołu miałasta ktore jimienie.
 15 Gdy[by] dwa czlowieki pospołu, albo więcej
 mają jimienie stojące, jako rolę, dom albo
 sukienny kram, albo cokolwiek jinnego tak<i>e[e]go,
 18 możeli jeden drugiego przycisnąć, aby swą
 część przedał, albo by sie z nim dzielił,
 co o to jest za prawo? Na to m p S m p ortel.

21 Gdzie dwa czlowieki albo więcej mają
 jeden dom albo sukienny kram, albo jinne
 jimienie stojące, może jeden drugiego przycisnąć,
 24 aby sie z nim dzielił podług prawa.

**Gdy kogo zaręczą o głowę albo o ciężkie rany,
 a gdy nie stanie albo go nie postawią.**

27 Gdy człowieka obżalują o głowę albo o
 ciężkie rany, a ten człowiek postawi porękę
 ku prawu, a gdy nie stanie albo go nie
 30 postawią, co o to musi poręcznik cirpieć albo
 pokupić, a jako wiele tych pieniędzy, co
 u nas ośmnaście jich jidzie za szyroki grosz
 33 czeski, a jako ten obżalowany ma praw
 być, gdyby mienił albo rzekł swą niewinność,
 albo co o to jest za prawo? **Ortel.**

Na to M p S m p Ręczyli kto kogo, co ji
 obżałowano o głowę albo o ciężkie rany,
 3 a nie postawili go ku prawu, tedy ten
 rękojmia ma sam zapłacić *wargielt*, to jest o
 głowę ośmnaście funtow, a wojtowi winę
 6 ośm szelągów pieniędzy ale o rany ciężkie
 rękojmia ma zapłacić połowicę w[g]argieltu,
 to jest dziewięć[dz] funtow, a wojtowi siedm
 9 szelągów winy, a nie mienili kto też swą
 niewinność, ten może odyć sam swą ręką albo
 samotrzeć, obżałowali go ze świadki. **Mogali**
 12 **znający ktore świadectwo czynić**
czyli nie. Mogali znający świadczyć
 i przysięgać bądź o pieniądze albo o głowę,
 15 albo o rany, albo o jinne ktore rzeczy,
 czyli mogą je odrzucić, aby nie świadczyli
 ani przysięgali albo co o to jest za prawo?
 18 **Or<tel>**. Na to m p S m p [z]Najęci ludzie nie
 mogą niżadnej rzeczy świadczyć, a mogą
 ji dobrze odrzucić po<dług> prawa. **Mogali rowny**
 21 **dział wziąć dzieci dziedzinne.**
 Rownyli dział mają wziąć dziedzinne
 dzieci bądź żeńczyzna, bądź mężczyzna
 24 jimienia jego oćca albo macierze z parobczymi,
 słowie jej brata dziećmi p<odług> prawa?
O jednym parobku, co pojął żonę za ojcowa
 27 **żywota.** Pojął jeden parobek żonę
 za oćcowa żywota a umrzeli jego ociec
 bez oddzielenia syna swego, tedy dzieci tego
 30 to nieoddzielonego syna wezmą jimienie
 swego dziada podług prawa, a nie dzieci <dziewczyny>,
 ale oddzieli/li ociec syna, tedy tego syna
 33 dzieci mają rowny dział, i jego siostry
 dzieci także w swego dziada jimieniu
 podług prawa. Też ku jimieniu swej starej matki

- rowny są [rowny są] synowie i dziewczyny
 dzieci podług p<rawa>. **Mogali przysiężnicy odwołać**
 3 **ortel komu.** Mogali przysiężnicy albo wojt
 ortel odwołać albo odłożyć bez wolej strony,
 a gdyby jedna strona to chciała a druga
 6 nie chciała, a jako wielekroć to może być
 albo nie może, albo co o to jest za prawo?
Ktorem obyczajem przysiężnicy mogą odwołać
 9 **ortel.** Nie wiedząli albo nie mogą przysiężnicy
 ktorego ortela najć albo wyrzec, tedy
 mogą to odłożyć do drugiego i do trzeciego
 12 sądu. Tedy oni mają ten ortel wydać albo
 poń słać do wyszego prawa, gdzie obyczaj jest
 podług prawa słać, a nie mogą tego odwłoczyć
 15 dłużej podług prawa. **Na kim winy są, gdy**
powod saperszowi przysięgę odpuści.
 Gdy człowiek będzie obżałowan o przysięgę
 18 albo o głowę, albo o rany, albo łajanie, albo
 o pieniądze, albo oczkolwiek takiego, a o to
 przysięgi skaza, a powod saperszow prze Bog
 21 i prze dobry lud odpuści przysięgi i wszytki
 ty rzeczy, co nań żałował, ocz miał przysięć,
 jestli już ktora wina wojtowi na
 24 powodzie albo na saperszu, czyli nie jest,
 albo co o to jest za prawo? **Ortel na to.**
 Na to m p S m p Chceli powod odpuścić
 27 saperszowi przysięgę prze Bog i prze
 dobre ludzi, może to wojt dobrze pozwolić,
 ale nie chceli k temu przyzwolić, tedy musi
 30 przysięgę wziąć albo wojtowi dać ośm
 szelagow winy, a nic więcej p<odług> p<rawa>. **Możeli człowiek**
przysięgając odeprzeć swą przysięgę sam
 33 **albo jinnym człowiekiem, kiedy zmyli.**
 Gdyby człowiek miał oczkolwiek przysięgać,
 a nie wyrzecz przysięgi, jako ją rozkazano,

- słowie iżby zamylił albo w niej zbłądził, możeli
 sie sam sobą albo człowiekiem podeprzeć,
 3 słowie wtore przysiąc, a jako wielekroć to
 może czynić, czyli nie może powtorzyć przysięgi,
 a gdy przysięgę zmyli, przepadłli tę rzecz,
 6 o którą miał przysięgać, albo co o to za prawo?
 Na to M p S m p Zamyliłli człowiek przysięgę,
 może dobrze sam albo człowiekiem sie odeprzeć,
 9 słowie wtore albo trzecie, albo jilekroć
 będzie jemu potrzebizna, przysięgać, aż przysięże [aż przysięże],
 jako rozkazano, a będzie praw podług prawa i bez szkody.
 12 **Gdyby nalezion przestępca małżeństwa.** Gdyby mąż, albo
 żona nalezieni na przestąpieniu małżeństwa,
 słowie iżby żona z jinnyim mężem
 15 albo mąż z jinną żoną przebywał, co oni
 mają o to cirpieć, a jako to na nie mają
 dokazać albo doświadczyć, albo jako sie oni
 18 tego mają sprawić. A gdyby jedna strona,
 słowie jeden z nich, wyznał sie tego uczynku
 przed sądem albo przed siedzącą radą sam
 21 swemi usty albo rzecznikiem, albo
 opiekadlnikiem, albo o to co za prawo? **Ortel na to.**
 Będzieli kto nalezion w przestąpieniu
 24 małżeństwa bądź mąż, albo niewiasta,
 a gdy nań strzegą, słowie iż go za gorącej
 rzeczy uchwacą, ty mają z wołanim przed
 27 prawo przywieść i ten uczynek na nie samosiodmi
 dowieść, słowie poprzysiąc, a gdy to uczynią,
 tedy je mają ściać. A wyznali kto ten uczynek
 30 przed prawem, tego mają także osędzić,
 słowie ściać, ale będzieli kto o taką rzecz
 obżałowan prosto przez obwołania przed
 33 świeckim sądem, ten to odyjdzie sam swą ręką,
 a radźce nic tego nie mają sędzić po<dług> p<rawa>.

O jednym człowieku umarłem.

Gdy umrze człowiek, bądź mężczyzna albo
 3 żeńczyzna, a ma po sobie dziada albo pradziada bądź
 po oćcu albo po macierzy, a ma też oćcowic
 albo macierzynic co dzieci, który z tych mają
 6 odzierzeć tego to umarłego człowieka jimienie
 podług prawa? **Ortel.** Tego to człowieka dziada
 oćcowy i macierzyny dzieci mają to
 9 jimienie rowno wziąć po<dług> pra<wa> [kto ma tego
 sędzić]. **Kto ma złą miarę albo łokieć.**

Będzieli mężczyzna albo niewiasta obżałowana
 12 o którąkoli taką rzecz, słowie o miarę jedzenia
 albo picia, albo o wagę, albo o łokieć,
 to mają radźce sędzić, a nie wojt po<dług> pra<wa>.

**15 Kiedy kogo odsądzą czci, mająli mu zasie
dać prawo mieskie.**

Dalej, gdy kogo raćce
 odsądzą czci o takie albo jinne rzeczy,
 18 co na nie przydą, temu nie mają zasie dać
 miesc<k>iego prawa. Jedzenie albo picie, co
 człowiek wyzna, to mają zapłacić za dwie
 21 niedzieli po<dług> pra<wa>.

Mali też ten co radźcam**pokupić, kogo pan dziedziczny odsądzi czci.**

24 Kiedy pan dziedziczny albo krol, albo jinny
 który pan kogo przed swemi ludźmi i z jich
 dobrem umyślenim i radą osądzi ku śmierci
 27 albo rękę ściąć, albo iż swe jimienie straci
 przy tym istem prawie, słowie iż mu je
 odsądzą, jest o to odsądzony człowiek też, co
 30 radźcam przepadł, albo mali jim też co
 przepaść, czyli nie ma, albo co o to za prawo?

Ortel. Na to m p S m p Osądzi-li pan albo
 33 dziedziczny pan, albo jinny pan swego
 mieszczanina albo człowieka, iż ji skaże
 na śmierć albo ręką ściąć, albo iż swe
 36 jimienie stracił, przeto ten człowiek
 miastu albo radźcam nic nie przepadł, ani <ma jim>
 pokupić, niżliby miastu co jinnego

- przeciw jemu, albo radźce mieli fordrować
 osobno po<dług> pra<wa>. **Jako mają tego człowieka**
 3 **dzierżeć w mieście, co ji osądzą na śmierć.**
 Gdyby człowiek osądzon na śmierć z prawa
 a krolewska, albo jinna gwałtowna ręka odjęła
 6 go od śmierci, albo jakokolwiek odproszon,
 jako tego człowieka mają dalej puścić albo dzierżeć,
 a majali też jinni dobrzy ludzie takiego człowieka
 9 u radziec albo u miasta uprosić podług
 prawa, albo co o to za prawo? **Możeli kto**
krolewski ortel łajać. Możliwi człowiek
 12 krolewski ortel łajać, a gdzie albo dokąd może
 ciągnąć, a mogli to uczynić, czyli nie może,
 albo co o to za prawo? Na to M p S m p
 15 Przyjeździeli krol na prawo w miasto, w ktorem
 nie ma niemieckiego prawa przed nim,
 tedy mogą ortel łajać a ciągnąć do tego
 18 wyszszego prawa [przed nim tedy mogą]
 gdzie to jina miasta obyczajnie ślą po prawo, a to jest
 prawo po<dług> pra<wa>. **Kiedy sie kto podda pod**
 21 **wysze prawo przed burgrabią albo przed**
radą oczkolwiek. Kiedy człowiek przed
 burgrabią albo przed radźcami, albo przed sądem
 24 podda sie pod wysze prawo oczkolwiek bądź, a tego
 nie dzierży, co ten człowiek o to przepadł, albo co o to
 mają czynić po<dług> pra<wa>, albo co o to za prawo?
 27 **Ortel.** Na to M p S m p Poddali sie kto
 przed burgrabią pod wyszsze prawo o którą
 rzecz, a nie dzierży/li tego albo nie spełni/li, tedy
 30 przepadł sześćdziesiąt szelągów. Poddali sie tako
 przed siedzącą radą, tedy przepadnie sześć i
 XXX szelągów, to jest słowieńską grzywnę,

- a stanieli sie to przed wojtem, tedy jemu przydzie
za to jego wina ośm szelągów po<dług> prawa.
- 3 **Kiedyby kto zwan ku prawu a nie przydzie.**
Gdyby w naszym mieście człowiek zatwierdzone,
słowie rękojmią albo którym jinnym
- 6 obyczajem, albo i też gdyby zwan ku prawu, a nie
przydzie, a o to ochtowan, słowie banchowan
albo skazan, a ten człowiek przyszedłby do
- 9 jinnego miasta, co toż w nim było niemieckie
prawo, jako mają takiego człowieka [albo jako
go mają] ku prawu dobyć albo jako może sie tamo
- 12 temu sprawić, albo zbyć po<dług> pr<awa>? **Ortel.**
Na to M p S m p Gdy będzie człowiek
zatwierdzone w jednym mieście a zbieży do
- 15 drugiego miasta, co też ma niemieckie prawo,
a chceli go powod dobyć, tedy ma
przynieść list *tego* od wojta i od przysiężników z
- 18 gajnego sądu z tego miasta, gdzie ten człowiek
zatwierdzone, a ma ji jeszcze k temu *samosiodm*
poprzysiąc, iż on jest ten tako zatwierdzone
- 21 człowiek w tym to mieście, z ktorego
jest list przyniosł, a tako dobedzie swego
zatwierdzonego człowieka prawem po<dług> prawa.
- 24 **O liście z gajnego sądu o niectomy dług.**
Gdyżby człowiek miał na kogo świadectwo
albo świadeczny list o dług z gajnego sądu,
- 27 a ten człowiek rzekłby: Jam po[d ś] *wydaniu* tego
lista dług zapłacił, a tenem list wierząc
jemu przy nim zostawił, albo iż którymkolwiek
- 30 jinnym obyczajem przy nim został ten list tako
długo. Mali świadectwo tego lista przed
się jić albo mogli ten winowaty dokonać,
- 33 aby on ten dług zapłacił, albo co o to
jest za prawo? **Ortel na to.**
Mogli ten człowiek, co list świadeczny

- nań mają, ukazać, słowie przysiąc samotrzeć,
 iż zapłacił ten dług, tedy on tego długu będzie
 3 prozen, a ten list straci swą moc podług prawa.
O zastawie jeden drugiemu w gajnym sądzie.
 Gdy jeden człowiek drugiemu zastawi rolę, dom
 6 albo ktorekolwiek jinne stojące jimienie przed
 sądem, a zapisze to jemu listem przysiężniczym pod
 jich pieczęcią, który z nich lepszą ma tej rolęj
 9 albo domu obronę, tenli, co zastawił, a dzierżyli
 ten wszystko, co mu zastawiono, gdy mimo
 prawo czekał, a on je przedawa albo chce
 12 przedać i z prawa jemu chce w nie wwiązanie dać,
 a drugi, słowie co zastawił to, broni i nie chce
 przepuścić, co między jimi jest za prawo. **Ortel.**
 15 Na to M p S m p Zastawili ktorykolwiek
 komu człowiek przed prawem ktore jimienie,
 ten ma tego jimienia prawą obronę a
 18 mają ji sprawnie wwięzać, niżli drugie by,
 słowie co zastawił, to wwiązanie prawem
 mógł przeciw temu mówić po<dług> p<rawa>.
 21 **Majali kogo <w>wiązać o przejigranie.**
 Gdy komu jimienie i goście jego k temu
 go <w>wiążą, a jigra albo przejigra, a ten to
 24 żałuje i on <to> zna, iż wziął i wwiązał, kto to
 albo jako mają sędzić, a gdyby ten to, na
 kogo żałują, zaprzął sie, mali powod doświadczyć,
 27 a jako [a] może mimo świadki zaprzec, albo co o to
 jest za prawo? **Ortel.** Dla przejigrania nikt
 nie ma nikomu jego co wziąć ani wwiązać.
 30 Stanieli sie to a wyznali kto, a będzieli
 to nań wyznano albo dokonano, tedy on
 musi za to cierpieć, co jest prawo, a sędzia,
 33 to jest wojt to ma sędzić. A zaprzyli sie
 kto tego, a nie mogą tego nań dokazać,

tedy może się on temu sprawić na krzyżu p<odług> p<rawa>.

Żaloby o murowanej ścianie.

- 3 Kiedy mają dwa między sobą murowaną
ścianę, a ta ściana jest każdego z nich połowicą,
a jeden chciałby podle tej ściany szachtę kopać,
6 słowie sracz czynić, mali począć od swej połowice
muru trzy stopy kopać, czyli ma począć od drugiego
połowice muru swego sąsiada kopać trzy
9 stopienie, albo co o to za prawo? Na to M p S m p
Od połowice swego swego sąsiada muru ma począć
kopać szachtę, kto chce, to jest sracz uczynić,
12 a to trzy stopienie od jego sąsiada muru po<dług> p<raw>a.

- O mieskiem w<i>elkrzu.** Może miasto, słowie
radźce z pospolstwem uczynić bez wiedzenia i
15 bez wolej swego pana ku polepszeniu miesckiemu
czynić albo wydać wielkierz, co za prawo? Na to
M p S m p ortel. Radźce mogą z swemi roztropnymi
18 mieszczany uczynić w s<w>em mieście
pospolny wielkierz ku użytku mieskiemu bez
wiedzenia i bez wolej swego pana, gdy ten wielkierz
21 nie jest przeciw pospolnemu dobremu pisanemu <prawu>.

**O krzywdzie, która by się zamilczała rok i dzień,
możeli naprzeciw jej mówić.**

- 24 Gdyby człowiek <cierpiał> rok i dzień, i daleko więcej,
iż woda ciekła z rynny jego sąsiada przez jego
dom, a naprzeciw temu nigdy przed prawem
27 nie mówił, aż umarł, po jego śmierci synowie
jego więcej tego cirpieć nie chcą ani
przepuścić, a rzekąc, acz jemu to nasz ociec
30 przepu<sz>czał przyjacielski, ale my dalej tego nie chcemy
przepuścić, mogli oni to sprawnie uczynić,
czyli nie mogą, gdyż jich przodkowie to cirpieli
33 daleko więcej, niżli rok i dzień, albo co o to za prawo?
Ortel. Na to M p S m p Kto cierpiał
rok i dzień, iż z strzechy albo z rynny woda
36 ciekła przez jego dom albo dwor przez prawej

odmowy, słowie iż przeciw temu w czas przed
 prawem nie odmawiał albo zabraniał, ten musi też to
 3 dalej cirpieć, niżliby list miał albo z ktorego
 prawa świadectwo, iż tego nie miał dalej cirpieć
 podług prawa, jako pisano. **O świadkoch, kto je**
 6 **ma przycisnąć ku świadectwu.**
 Gdy człowiek ma świadczyć, bądź o głowę albo o
 dług, albo oczkolwiek jinnego z ludźmi, co by
 9 wiedzieli o tej jego rzeczy, kto ty ludzi, słowie świadki,
 ma k temu sprawnie świadectwu przycisnąć,
 aczby sie wiarowali, albo nie chcieli świadczyć, co o to
 12 przepadli, a stracili swą rzecz, co je ma postąpić,
 poki jich prawem dobywa, a gdy jich prawem
 dobędzie, aby świadczyli, albo jich <prawem nie>przyciśnie,
 15 albo co o to za prawo? Na to M p S m p prawo.
 Nikogo nie mogą przycisnąć albo przyniewolić
 tego, co nie chce po dobrej woli świadczyć
 18 z prawa prawego. **O przedaniu prawa.**
 Mająli radźce jinnym ludziom, co są słowie z
 jinnego miasta albo wsi, przed<ać> prawo, czyli nie
 21 mają, co o to jest za prawo? Na to M p S m p
 Radźce nie mogą żadnego ortela wydać a też oni
 nie mają żadnemu człowiekowi ortela przedawać,
 24 ale miasta, co w nich niemieckie prawo, gdzie to
 są przysięznicy, co prawo wydawają, postanowiono,
 iż jim mało co dawają, jakoby ku służbie, przeto
 27 iż oni sie muszą troskać, aby taki ortel wydali,
 jakoby swej przysiędze dosyć uczynili, a też
 iż muszą często swą robotę i obeście zamieszkać
 30 i też ten ortel dać zapisać, tegodla
 przysięznicy muszą uznać to, co jest z tego układ
 w tem to mieście, a to jest za prawe prawo.
 33 **O jednym człowiece umarłym.**
 Pytaliście nas o p<rawo> temi S Jeden człowiek
 umarł i zostawił po sobie małe dziecię
 36 ssące i drugie małe niedorosłe dzieciennych

- lat. Możeli tego umarłego człowieka bliższy
 przyrodzony jimienie i jego dzieci wziąć w swą opiekę
 3 przez wolej i działu jich matki, bądź ona szła za
 jinny mąż, bądź nie szła, albo co o to jest za prawo?
 Na to my przysięznicy S m prawo.
- 6 Tych dzieci bliższy przyrodzony przyjaciel
 mężczyzna ma tych dzieci i jich jimienia sie podjąć
 i jimi sie może opiekac bez wolej jich matki,
 9 a ma tej to matce i dzieciom jej jidące jimienie
 upewnić na swem stojącym jimieniu,
 a ma też tych to dzieci matce na koždy rok
 12 liczbę czynić, poko sie opieka i poko dzieci
 lat nie mają, aby wiedzieli, gdzie sie jimienie
jich podziewa, ale o stojące jich jimienie
 15 nie [s]trzeba opiekadnikowi jich upewnić, bo
 stojące jimienie samo sie upewni podług prawa.
Kto by chciał przysięznikow o wzdanie role.
- 18 Gdy kto od was przysięznikow chce ku
 świadectwu o wzdanie rolej albo o wwiązanie,
 albo o zapowiedź, albo oczkolwiek bądź, jako wiele
 21 macie wziąć za to, bo u nas jest moneta,
 co jej jidzie ośmnaście za szyroki grosz praski,
 tych pieniędzy czyli jinnych lepszych mamy
 24 wziąć za takie to świadectwo, słowie szepszelnik,
 podług prawa o każdą rzecz, jako jest prawo. **Or<tel>.**
 Na to M p S m p O świadectwo przysięznikow
 27 o którą bądź rzecz, słowie szepszelnik,
 mają dać jeden szeląg drobnych pospolnych
 pieniędzy, co jidą tamo, co powszednie jemi
 30 targują, a to jest p<odług> p<rawa>. **Gdyby niewiasta
 urodziła dziecię po śmierci swego męża.**
 Jedna niewiasta po śmierci swego męża
 33 urodziła dziecię a to mieni z ośmią jinnych
 dobrych niewiast, iż to dziecię było żywo, aż je
 krzczono <albo krzcily> ty to niewiasty dla nagłej śmierci
 36 tamo iste w komorze, gdzie to było

w tajemnicy przy urodzeniu, jako jest obyczaj, a chcą
 to świadczyć. Przeciw temu rzekły tego umarłego
 3 dzieci, iż ony *nie* chcą temu wierzyć, aby się
 to dziecko żywo narodziło, a pytają prawa rzekąc,
 aczby jeden *nie* *mi*<a>ł mężczyzna przy tym być,
 6 a mogli ty to niewiasty przez mężczyzny
 świadczyć, czyli muszą k sobie na świadectwo mieć
 mężczyznę, *i* jako wiele, albo co o to jest za prawo?
 9 **Ortel.** Na to M p S m p **Możeli** ta niewiasta
 mieć świadectwo jinych cnych dobrych <niewiast>, iż
 to dziecko się żywo urodziło, tedy nie jest jej
 12 potrzebna żadnego męża ani jinnego
 świadectwa po<dług> pra<wa> prawego. **Mogali powoda**
ku przysiędze przycisnąć naprzeciw sąpierzowi
 15 **o dług albo o co.** Mogali kogo przycisnąć ku
 przysiędze, kiedyby na kogo żałował o dług albo
 oczkolwiek bądź, albo o jinną rzecz, słowie
 18 aby powod przysięgł naprzeciw sąpierzowi, a
 jako ma przysięć, samli, samotrzećli, a nawięcej
 po umarłej ręce o dług albo o jinną którą rzecz,
 21 alboli powod odpuszcza przysięgę, a żałuje na
 sąpierz ku jego sąmnieniu, mali mu sąpierz
 albo zaprzeć, a przysięć sam o ten dług swą ręką,
 24 albo oczkolwiek bądź, co powod nań żałował, aby
 tego wszego praw był i prozen, i też mogli powod
 wtore na sąpierz też rzecz żałować, słowie
 27 gdyby przysięgi nań nie dokonał, mogli
 wtore nań żałować ku jego sąmnieniu, czyli
 nie może, czyli co o to jest za prawo? Na to M p S m p
 30 Powoda nie mogą przycisnąć ku przysiędze,
 niżli jako [jako] gdyby żałował o dług po
 umarłej ręce, co jemu zostawił albo odumarł
 33 jego ociec albo jinny jego przyrodzony przyjaciel,
 a gdyby w żałobie wymienił po umarłej ręce z
 świadki, a puścił ji sąpierz ku świadkom,
 36 tedy musi powod w tem sądzie samosiodm

o ten dług przysiąc, a tako jście, a nie przysiężeli
 tako długo, jako wypisano, słowie w temże
 3 sędzie samosiodm, tedy stracił swą rzecz, a
 ma sapierzowi pokupić i wojtowi winę, ale
 zaprzyli sie sapierz tego długu, a chce praw on być,
 6 tedy ma samosiodm przysiąc, a tym
 świadkom, co s nim mają przysiąc, może mieć
 dzień ku drugiemu sądowi, będzieli na nie
 9 wymieniono po umarłej ręce w żalobie. Na kogo
 cokolwiek żałują, musi albo znać albo nie
 znać, a nie znali, musi sie tego swą ręką
 12 sprawić, to jest przysiąc. A to jednac ocz
 prawo będzie, a mali tego świadectwo, albo
 może mieć z sądu, na tego mogą wtore
 15 tej rzeczy żalować podług prawa. **Mogali**
dzieci odumarłe jimienie komu oddać
bez bliższych swych. Dzieci mogą oćczyznę
 18 albo przyumarłe jimienie rowno miedzy
 sobą dzielić, ale niżadne z nich jimienia
 nie może, co mu na jego część<ć> odumarło,
 21 nikomu oddać albo przedać przez drugich dzieci
 przyzwolenia p<odług> p<rawa>. **Po jednego człowieka**
śmierci zostało jimienie stojące i niestojące.
 24 Jeden mieszczanin u nas umarł i zostawił
 po sobie jimienie stojące i niestojące. W to
 jimienie wwiązał sie nasz jeden mieszczanin
 27 rzekąc, aby prawo k niemu miał. K temu
 przyszli ludzie z jinnych stron albo z ziem, co
 są rowno bliższy przyrodzeni temu umarłemu i
 30 też k temu jimieniu. Rzekł nasz mieszczanin, iż
 wie jeszcze jednego w jinnych dalekich ziemiach,
 co też k temu jimieniu przysłusza, jako długo
 33 oni mają mieć frysztu, aby tego pewność ukazali,
 rokli i dzień, czyli więcej, czy co o t<o>
 za prawo? **Ortel.** Na to M P S m p Sąli ci, co z
 36 jinnych stron, albo ziem rowno bliższy

przyrodzeni temu umarłemu z waszym mieszczaninem,
 tedy mają jim dać rowny dział tego jimienia,
 3 a mają rękojemstwo albo jinną pewnośc
 dać, aczby ktory bliszy przyrodzony temu
 umarłemu w rok i w dzień przyszedł, aby jemu
 6 tego jimienia z pełna <z>stąpili i wzdali, a też
 gdyby ktory człowiek w dalekich cudzych
 ziemiach był, a przysz[y]edłby daleko po roce i po
 9 dniu, i dokaże tego, i<ż> tak daleko był i też
 on bliszy przyrodzony temu umarłemu i
 przypowiedział sie k temu jimieniu, musiłliby
 12 jeszcze jego jemu odstąpić p<odług> p<rawa>. **Jako ma**
człowiek ukazać swą bliskość podług prawa.
 Niżad<n>emu człowieku potrzebizna ukazuje
 15 albo świadectwa jinnego ku bliskości przyrodzenia,
 niżli tako: Kto umrze, a zostawi po sobie
 jimienie, a przydzielili kto, a liczy sie
 18 temu umarłemu przyrodzony, tedy ma wymienić
 człon[i]ek bliskości, a ma na to przysiąc sam
 swą ręką, iż mu jest w tym członku tako blisko
 21 przyrodzon ten umarły, jako wymienił przed
 gajnym sądem, a tako może sięgnąć po jego
 jimienie, a ma też to upewnić na swym
 24 stojącym jimieniu, acz<by> ktory bliszy przyrodzony
 przyszedł w rok i w dzień albo też po roku
 i po dniu, gdyby miał którą zawadę, aby
 27 mu tego jimienia <z>stąpił podług p<rawa>. **Ortel.**
 Na to M p S m p Sięgnieli kto po
 umarłego jimienie, ten ma to upewnić
 30 stojącym jimieniem w temże prawie, a
 przydzielili ktory jinny potym, mieniać sie
 bliższy, ten ma ukazać na krzyżu sam swą ręką,
 33 iż temu umarłemu tako blisko przyrodzon
 jest, jako przed gajnym sądem wymienił.

Tedy przysięznicy mają najć i wyrzec, który
 z nich jest bliszy, temu mają dać wwiązanie
 3 w to jiste jimienie, ten to wždy ma jimienie
 to upewnić stojącym jimieniem, aczby
 który bliszy przyrodzony przyszedł, aby mu go
 6 też odstąpił. A będąli rowno bliszy temu umarłemu,
 tedy wezmą rowno dział tego jimienia,
 a każdy z nich ma to upewnić stojącym
 9 jimieniem, iż gdyby który bliszy przyszedł, aby
 mu go odstąpili p<odług> p<rawa>.

O zapowiedzi jimienia

12 **albo długu w gajnym sądzie.**

Jeden człowiek przyszedł przed gajny sąd i
 zapowiedział jednemu swemu dłużnikowi
 15 wszystko jego jimienie i długi a dzień
 zapłacenia jeszcze był nie przyszedł, słowie
 jeszcze miał dalszy rok jeden dłużnik. A potym ten
 18 człowiek przyszedł, co mu jego jimienie
 zapowiedział i rzekł: Słyszałem, iż ten me jimienie
 zapowiedział, a ja czynię wam wiadomo, iż
 21 jego dzień zapłacenia jeszcze nie przyszedł, albo
 iżbych mu miał zapłacić. A ja *tu* stojąc przed
 gajnym sądem znam dług temu człowiekowi,
 24 a ja zastawiam jemu w jego dłudze wszystko
 swe jimienie, iż on napirwej ma z tego wziąć
 za swój dług, niżli który jinny, com jim winował
 27 za swój dług. Potym przyszedł ten, co tego
 to swego dłużnika jimienie zapowiedział, gdy
 już jego dzień zapłacenia przeminał przed
 30 gajnym sądem i rzekł: Gdyż ja pirwej tego
 umarłego człowieka zapowiedział jimienie,
 przeto iż on leżał niemocen, a nie mogłem
 33 od niego nic mieć i żadnego odpowiedzenia,
 na czym bych ja miał patrzyć zapłaty
 za moj dług po jego śmierci, a już moj

dzień zapłacenia przemiął, a on jimienia
 swego nigdy nie wyzwolił ani ja nigdy jemu
 3 jego nie spuścił. Mogli ten człowiek komu
 jinnemu zastawić to iste jimienie pirwej, niżli je
 ode mnie wyzwolił, azali już moje zapowiedzenie
 6 ma moc mieć, niżli mie kto od tego
 mógł odcisnąć? Przeciw temu rzekł ten, co <mu> przed
 gajnym sądem to jimienie zastawiono: Gdyż
 9 ten człowiek przyszedł zdrow przed gajny sąd i
 z d[r]obrego zamyślenia mnie dług wyznał, iż
 mnie jest napirwej winowat, niżli komu albo ktoremu
 12 jinnemu, co jim winowat i mnie zastawił
 przed gajnym sądem wszystko swe jimienie, a
 dzień zapłacenia tego to, co zapowiedział
 15 jego jimienie, jeszcze był nie przyszedł ani go o ten
 też dług ku prawu pozwał, mali już moje
 zastawienie albo co mnie zastawiono, ma mi przed
 18 się jić i moc mieć, niżliby mnie mógł od
 niego odcisnąć, a też jego zapowiedzenie którą
 ma moc albo może mieć, albo co o to jest za pra<wo>? **Ortel.**
 21 Na to M p S m p Nie dopuści-li ten dłużnik wojtowi swego jimienia
 rozpuszczenie, gdy przyszedł przed gajny sąd a jemu
 przed gajnym sądem swe jimienie zastawił
 24 za dług, a nie odpowiedzia/li w sądziech ten to, co
 mu to jimienie zastawiono, a nie doznali jego
 prawem pirzwej, niżli przyszedł dzień zapłacenia
 27 tego to, co jimienie w s<w>em długie zapowiedział,
 tedy to zapowiedzenie ma przod jić i
 moc mieć po<dług> prawa. **Możeli niewiasta od**
 30 **umarłego jej dziecięcia stojące jimienie sprzedać**
z przyzwolenim jej bliższych.
 Pisaliście nam o jeden ortel, co przysiężnicy
 33 wyrzekli tako, iż niewiasta z swem od

jej dziecięcia odmarłym stojącym jimieniem
 z przyzwolenim jich bliższych przyrodzonych, gdyż
 3 z nią *stali* przed gajnym sądem, mogli uczynić
 i niechać, co chcą. Ten ortel łajał jeden
 przysiężnik z swym przyrodzonym przyjacielem, kogo
 6 tykała ta rzecz, któryż *tu* iste oczywiście też
 stał i przyszedł po prawa na ławicę i rzekł:
 Ten ortel ja łaję, co ji przysiężnik wyrzekł,
 9 a nie jest prawy, a ja chcę jinszy wyrzec lepszy.
 I wyrzekł taki ortel: Ta przerwczona niewiasta
 ma tego stojącego jimienia, co jej odumarło
 12 od jej dziecięcia przyjąc do swego żywota,
 a po jej śmierci ma to jimienie zasię przyć
 na pokolenie jinszego umarłego dziecięcia, którzy
 15 mu będą bliższy przyrodzeni, od których to
 jimienie przyszło. O to was prosimy, nauczcie
 nas, który sie tu ortel p<odług> p<rawa> może ostać.
 18 I też, gdy ten przysiężnik ku prawu przysiągł,
 a z jinnymi przysiężniki ortel nalazł, ten, co
 ji przysiężnicy wyrzekli, nie jest ten wiedząc
 21 przeciw swej [rzeczy] przysiędze jawno uczynił,
 gdy z swem przyjacielem naprzeciw przysiężnemu
 ortelowi stał, azali ten już jest krzywoprzysięzcą
 24 i bez prawa został, słowie cześć
 stracił, albo co o to jest za prawo? I jinny starzy
 przysiężnicy, co też z nim byli, o toż stali,
 27 <co> są o to przepadli p<odług> p<rawa>? Na to M p S m prawo.
 Przysiężniczy ortel, co tako nalezion, iż
 niewiasta swem stojącym jimieniem, co jej
 30 przyumarło z przyzwolenim jej bliższych przyrodzonych,
 może czynić i niechać, co chce, ten ortel
 jest prawy a ma sie ostać, a ten człek, który
 33 łaje ten ortel, ma pokupić każdemu przysiężnikowi,
 co k temu przyzwolił ortelowi, a wójtowi
 tyleż, ile wszystkiem przysiężnikom,

słowie, każdemu przysiężnikowi XXX szelągów, a
 3 wojtowi siedmkroć XXX szelągów. Dalej, nie mogą
 nikogo o to łąć, słowie krzywoprzysiężcę, ani o to,
 kto stracił swej czci abo prawa, a starzy przysiężnicy
 też o to nic nie przepadli. **Samali niewiasta**
 6 **ma przysięć o dług po umarłej ręce.**
 Możliwi niewiasta zapłacony dług, słowie
 iż ona mieni, aby [nie] zapłacon, i o pieniądze po
 9 umarłej ręce przysięć, albo mali sama, czyli z
 świadki, a trzebali jej świadkow, albo mogli
 ona to swą wolą doświadczyć, albo co o to jest
 12 za prawo? Na to M p S m p Mali niewiasta o
 swój dług zapłacony prawo czynić, to ona
 ma uczynić samotrzecia i z dwiema mężoma k sobie,
 15 a żałujeli, to po umarłej ręce temu ma
 być prawa na krzyżu sama swą ręką p<odług> p<rawa>. **Gdy**
kto komu dał swe jimienie przed sądem.
 18 Gdyby człowiek przyszedł przed gajny sąd z swą
 żoną a dałby tu przed gajnym sądem swej żenie
 albo swemu przyjacielowi, albo cudzemu swe
 21 stojące jimienie albo niestojące po jego śmierci
 dziedziczne mieć i niechać, a z nim uczynić,
 co by chciał jako dziedzic tym obyczajem, aby
 24 on wždy tym jimieniem władał jako swym,
 poko żyw, mająli z tymi, ktorem to jimienie
 dano, tako po jego śmierci mieć osieć i
 27 dosięgnąć z prawa, a mająli sie kiedy jego bliższy
 przyrodzeni zamilczec, a za wiele czasow przy
 jego żywocie albo przy jego śmierci, słowie
 30 gdyby tego dnia wczas nie odmowili, iżby musili
 i potym milczec na wieki p<odług> p<rawa>? **Ortel.**
 Stojące jimienie, co je człowiek sam zarobi, i
 33 jidące jimienie może przed gajnym sądem
 za żywota dać, komu chce, a przyrodzeni jego
 nie mogą mowić przeciw temu, ale gdyby oddał
 36 stojące jimienie, co nań odumarło, przeciw
 temu mogą być jego bliższy przyrodzeni, acz

o tem wiedzieli, a wolnoli jim było przyć w rok
i w dzień, ale nie wiedzieli o tym darowaniu
3 albo nie było jim wolno przyć, tedy sie
nie mogą zamilczeć w rok i w dzień p<odług> p<rawa>.
Mogali od dziesięci grzywien wziąć grzywnę do roka
6 **czyli nie.** Mogali od dziesięci grzywien, co
pożyczają na zakład, wziąć jedną grzywnę do roka
czynszu albo płatu, acz bez zakładu pożyczają, gdy
9 sie kto wyzna przed gajnym sądem albo przed
siedzącą radą a zapisano, a majali to sprawnie
dać tako długo na każdy rok, aż jiściznę
12 wroczą, nie l<i>cząc roczny płat w i<ś>ciznę, albo
co o to za prawo? Na to M p S m prawo.
Mogą dobrze stojące jimienie w zakładzie
15 komu zastawić przed gajnym sądem za
wymienione pieniądze, słowie za dziesięć albo
za dwadzieścia mniej albo więcej grzywien,
18 tako aby ten zakład wykupił, słowie dług
zapłacił na wyrzeczony dzień, ale nie mogą na
ten zakład więcej zysku albo lichwy brać,
21 niżli jedną jiściznę p<odług> p<rawa>. **Mali zasię**
człowiek <z>stępić jimienia, co je kupił, temu,
co mu je sprzedał. Możeli kto kupić
24 ktorekolwiek jimienie tako, iż co je
przedał, zasię je kupił, gdyby mógł, a ten, co
je kupił, musilby mu go <z>stępić za wymienione
27 pieniądze, albo co o to za prawo? **Ortel.**
Targ na zasię wykupienie może sie dobrze
stać za podobne pieniądze, *zacz* to jimienie
30 stoi, acz też na wykupienie onego, co tako
przedano, [wymowa] umowa nie uciąży
albo nie urazi, słowie nie udręczy. **Możeli kto przez**
33 **posła jąć swego dłużnika.**
Może kto swego dłużnika ułapić i przed
wojta przywieść przez posła albo przez kazania
36 wojtowskiego, a nawięcej, gdy sie krył, albo
uciekał, a gdyby nie mógł [nie mógł] mieć
wojta albo posła, mogliby go sam gwałtownie

- wzdzierzeć, albo co o t<o> za prawo? **Ortel na to.**
 Nikt nie może swego dłużnika wdzierzeć albo
 3 wś<c>iągnąć gwałtownie przez [samego] <wojta>, albo
 przez jego posła p<odług> p<rawa>. **Gdyby kto nalezion**
w ziemskim prawie niemieckim, co by go
 6 **nie naleziono w miesckim niemieckim.**
 Pytaliście n o p t S Gdyby czego u nas w mieskim
 prawie nie naleziono, a taż rzecz naleziona by
 9 była w mieskim prawie niemieckim
 pisanym, możeli to iste ziemskie prawo za niemieckie
 wyrzec, albo co o to za prawo? **Ortel.**
 12 Wszystkie pisma są ludziom zostawiony na
 wiedzenie i na naukę, przeto kto jest przysiężnikiem
 i przysiągł ku prawu, ten może podług
 15 swego lepszego rozumu i pisma najć ortel
 i wyrzec na swą przysięgę, a przyjmali ji bez
 przysięgi za prawo, tedy ten ortel ma moc, ale
 18 łajeli ji kto, tedy muszą z nim posłać do wyszszego
 prawa, gdzie to obyczajnie ślą po prawo, a ktorego
 ortela, co go dopuszczą z wyszszego prawa albo
 21 potwierdzą, to mają przyjąć za prawo. **Kiedyby kto**
spuścił swego dłużnika z prawa za rękę
danego jako to. Gdyby komu wydano
 24 albo podano z prawa jego dłużnika za rękę a ten
 dłużnik byłby też jinnem ludziom dłużen, a ten
 to, komu podan, puściłby ji na jego ślub, bądź
 27 na krotki albo na długi czas, iż mu po woli na
 wymieniony dzień zapłaci, a užry ji jinny, komu
 też dłużen, iż on wolno chodzi, możeli ji też gabać
 30 o swoj dług i dobyć przed prawem, czyli go może
 on pirzwszy, komu za rękę podan, wyjąć rzekąc,
 iż jest ten moj zakład w mym dłudze tako
 33 długo, aż mi ji zapłaci, albo co jest z prawa? **Ortel.**
 Puścili kto od siebie wolno swego dłużnika,
 co mu z prawa za ręką podan na jego ślub,
 36 tego może jiny dłużnik przed prawem obżałować,

- a podadzali mu go z prawa za rękę, gdyż ji na
 ślub wolno wypuścił z swego dzierżenia albo obrony,
 3 słowie z jęctwa podług prawa, a tymże
 obyczajem, a wszelkie jidące jimienie, co człowiek
 puści z swej obrony, a to prawo p<odług> p<rawa>.
- 6 **Majali kogo wyszszej męczyć, niżli ocz siedzi.**
 Mogali sprawnie ktorego jęcca, co siedzi
 na śmierć, męczyć którąkolwiek męką, aby
 9 więcej co wyznał, niżli ocz siedzi, co sie też
 nań domnimają, albo by sie też tego dopuścił,
 albo co o to za prawo? Na to M p S M p
- 12 Nikogo z prawa albo podług prawa mają
 męczyć oczkolwiek bądź pirzwej, niżli będzie przed
 prawem przewięzion i z prawa osądzon p<odług> p<rawa>.
- 15 **Możeli wyleganiec przedać swe jimienie
 bez wolej swych panow.** Możli wyleganiec
 i jego dzieci albo bezprawny człowiek,
 18 słowie co prawa nie ma, swe stojące albo
 jidące jimienie przedać bez swych panow, czyli
 nie może, albo co o to za prawo? Na to M p S M p
- 21 Wyleganiec albo jego dzieci mogą dobrze
 swe jimienie dać albo przedać, ale
 bezprawny, słowie co prawa nie ma, a tacy są
 24 rozmajici. Jedni bezprawni tako są, iż jich
 prawo nie jest tako sprawne albo doszłe jako
 jinnych ludzi, a nie mogą człowieku pomoc
 27 przysięgą, jako są jigracze, łaziebny, łotrowie,
 kostarze, pijanice, co w karczmie często bywają,
 wylegańcy albo ci, co je przed prawem
 30 przewięziono o złodziejstwo, o rozboj, a tako
 jakokolwiek przejednali, albo o jinne takie rzeczy, ci to
 mogą dobrze swe jimienie dać albo przedać, komu
 33 chcą. Jinni są bezprawni, słowie bezmierni,
 acz w tem mieście, gdzie miru nie mają, w *tem*
 i prawa nie mają, a ten w jinnem mieście
 36 mógł swe jimienie oddać, albo i też w tem
 mieście, gdzie to jest bezmierny, gdyby

powod i wojt jemu mir dali. Jinni są bezmierni
 ludzie i niesprawni, iż miru nigdzie nie
 3 mają, jako są osądzeni na śmierć i czci odsądzeni,
 jako to bantowani, iż jim nigdzie mir nie
 jest p<odług> p<rawa>, a ci nie mogą oddać swego jimienia p<odług>
 6 p<rawa>. **Jako mają dobyć na dziecięciu oćcowa
 długu po jego śmierci.**
 Jako mają długu dobyć na dziecięciu, co jest
 9 w dziedzictwie swego ojca po jego śmierci, a
 ono nie chce o niem wiedzieć ani jego
 przyrodzeni przyjaciele o tym dłudze, a jako ji
 12 prawem ku zapłacie przycisnąć może, albo co o to
 za prawo. Na to M p S M p Prawiały
 na dziecięciu dług, co jego ociec po sobie,
 15 słowie po śmierci zostawił albo winowat, a dziecię
 i jego przyrodzeni o tym nie wiedzą, tego
 dziecięcia mają upewnić samosiodmą świadki,
 18 słowie przysiąc naprzeciwno jemu, acz <je>go oćciec
 tele jemu został po śmierci winowat, a
 tako <je> prawem przycisną, iż musi ojcow dług
 21 zapłacić, niżli gdyby chciało to dziecię też
 odbyć samosiodmo przysiągwszy, tedy będzie
 prozno tego długu p<odług> p<rawa>. **Możeli opiekadlnik
 24 opuścić opiekadlnictwo, kiedy chce.**
 Możeli opiekadlnik opiekanie opuścić dla
 takiego gabania albo o trudne, albo o twarde rzeczy
 27 przewlec, słowie aż dorostą, czyli nie może,
 albo co o to za prawo? Na to M p s m p
 Opiekadlnik może dobrze spuścić opiekadlnictwo,
 30 ale musi, acz go na to przycisnie sapiierz,
 przed gajnym sądem przysiąc, iż on tego
 opiekadlnictwa nikomu na przykorę nie spuszcza,
 33 lecz prze to, iż nie może ani umie twardych <i>
 wielkich rzeczy oprawić p<odług> p<rawa>. **Jako mają
 dobywać jimienia oćcowskiego długu na
 36 sierocie.** Jako, gdy mają dobywać oćcowskiego
 [gymyeny] długu na sierocie, co nie może

mieć opiekadlnika, a nie mali ta sirota
 odpowiedzieć do lat, a jako wiele lat ma mieć, słowie
 3 ażby miało lata po<dług> prawa, albo co o to za prawo?
 Na to M p S M p Siroty, co nie mogą mieć
 opiekadlnika, tych nie mogą przycisnąć, aby
 6 odpowiadały komu przed prawem, ależ jim będzie
 dwanaście lat p<odług> p<rawa>. **Możeli zapowiedzieć
 sirocie jimienie do lat.** Może zapowiedzieć
 9 tych sirot jimienie do tych czasow, aż dorostą
 swych lat, ocz opiekadlnika nie mogą mieć,
 a mali to zapowiedzenie stać aż do tego jistego
 12 czasu, albo co o to za prawo? Na to M p S M p
 Kto chce tych sirot, co opiekadlnika nie
 mają, jimienie zapowiadać, ten to wojtowi
 15 i przysiężnikom ma to opowiedzieć, iż są
 siroty a iż opiekadlnika nie mają, a tako to
 sirocino jimienie musi stać w zapowiedzeniu aż do
 18 jich lat, a tedy muszą przed prawem odpowiadać
 za óccow dług i za jinne rzeczy, c<o> kto ma, albo na
 nie żałuje, ale nie mogli ty siroty z czego jinnego
 21 być żywy, tedy może wojt odpuścić, aby tym
 dzieciom z tego jimienia, acz zapowiedziano,
 dobrze pożywienie było dano p<odług> p<rawa>. **Przywiodł
 24 jeden człowiek drugiego przed sąd wiążawszy nań
 lice.** Pytaliście n o t S Jeden człowiek przywiodł
 przed nas przed gajny sąd człowieka, co nań
 27 wiążano troje lice, a jako ji wiodł przed sąd,
 tako rzecze on, co ji przed prawo wiodą, pirzwej
 niżli nań żalowano, i żalował sie rzekąc, iż
 30 mu ty lica bezprawnie wiążano nań. Tedy
 pytał wojt, kto tego człeka jał. Tedy żalował
 powod rzekąc: Żałuję na tego złodzieja, iż on
 33 przyszedł w moje cztery kąty <i> ukradł mi ty rzeczy,
 a ja jego naśladował aż w jego gospodarza
 dom, gdzie m tę kradzież znalazł i tego bieżącego

za gorąca jał. Pytam prawa, gdyż tę kradzież
 na swej szyi ma, możeli on przeciw temu co
 3 mowić, albo co o to ma cirpieć? Tedy odpowiedział
 ten jęciec rzekąc: Jam nikomu nie ukradł żadnej
 rzeczy, ale ty rzeczy gwałtownie na mą szyję
 6 wiązany i bezprawnie, to mogę u<ka>zać z swem
 gospodarzem i z tako wiele ludźmi, jile mi ich
 będzie potrzebizna ku prawu memu. Tedy rzekł
 9 powod: Azali ja nie bliższy nań doświadczyć,
 iż on ty rzeczy tajemnie przedawał, ktore na szyi
 ma, możeli ktore jinne na to świadectwo
 12 być i to skazić, co gajny sąd świadczy,
 czyli nie może, albo co jest o to za prawo? **Ortel.**
 Gdyż tego jęcica przywiedli przed prawo,
 15 nie owoławszy go z świadki tego owołania,
 słowie iż nań nie wołali, wiodąc ji na prawo:
 Niestojcie na mego złodzieja, tedy ten jęciec
 18 bliższy sam swą ręką na krzyżu odbyć, iż mu
 ty lica gwałtownie i bezprawnie na jego szyję
 wiązano, tedy ma ji z pokupem, słowie z wetem
 21 i z winą puścić p<odług> p<rawa>. **Pojał kmotr**
kmotrę w małżeństwo. Żona jednego dobrego
 człowieka krzcila dziecię, słowie kmotrą
 24 została jednej dobrej żenie i z jej mężem.
 Potym umarła ta żona, co dziecię krzcila
 i mąż on, słowie jej kmotr, co mu dziecię krzcila.
 27 Zgodziło sie potym, iż mąż onej żony pojał
 żonę tego umarłego męża, słowie kmotrę
 jego pirzwej żony, i brali ślub, i uczynili swadźbę,
 30 i dał wiano swej żenie podług obyczaja i byli
 pospołu w małżeństwie dziesięć lat beze wszego
 nagabania i mieli jedno dziecię. Potem
 33 ten mąż umarł i zostawił też po sobie dziecię

pirwej żony. Ta poślednia żona mowiła,
 iż jej dziecięciu wiano jej przydzie i część
 3 ojczyzny. Ty to pasierbięta przeciw temu
 rzekły: Nasza matka krzcila dziecię naszej
 macosze a nie mogła nasza macocha w
 6 małżeństwie być za naszym oćcem ani ona jego
 żoną była, a to dziecię, co z nim miała, nie
 jest małżeńskie, ale jest wyleganiec, przeto
 9 oni nie chcą jej dać wiana ani temu
 dziecięciu działu z jej oćczyzny, co o to za prawo?
Ortel. Tego umarłego człowieka
 12 dzieci, co je miał z pirwą żoną, mają
 dać wiano swej macosze, co jich ociec oddał
 przed prawem i temu dziecięciu rowny dział
 15 oćczyzny, co je miał jich ociec z jich macierzą
 albo macochą, przeto iż z sobą byli aż do
 śmierci w małżeństwie ani żadnem prawem
 18 rozwiedzeni p<odług> p<rawa>. **Pytanie o wienie takie.**
 Dalej pytaliście też nas o prawo o też rzecz,
 jako u nas nie jest tako obyczaj, aby wiano
 21 przed prawem dawano, ale tako, gdy sie
 mają pojąć, tedy jej rowno przed jej przyjacielmi
 i przed dobrymi ludźmi wiano daje
 24 wymawiając, co ona ma mieć po jego śmierci,
 gdyby on pirzwej umarł, ci to u nas dzierzą
 za wiano i dawają, a przeto iż wiano
 27 nie dano przed prawem, ale dano podług tego
 naszego przypisanego obyczaja, a ludzie,
 co przy tym byli, drudzy zmarli, a drudzy są
 30 żywi, a ci mienia, jako wiele tego dzieci mowią,
 iż nie wiedzą ani chcą wiedzieć o tym
 wienie, jestli jej co wianował albo nie, albo
 33 jako wiele. Jakoż ta pani ma tego dokazać,
 aby swego wiana dobyła i odzierzała, bo ci ludzie,
 co przy tym byli, jedni zmarli, a drudzy
 36 żywi, a ci pamiętają, iż jej wianowano,

- ale nie pamiętają, jako wiele, a dobędzieli ona
 swego wiana, mogli z tym wszystkim
 3 uczynić i niechać, co chce, gdyby jej to dano
 na czyjim jimieniu, albo co za prawo? **Ortel.**
 Gdyż ta niewiasta nie może mieć żadnego
 6 świadectwa, co jej dano za wiano, tedy
 dzieci, słowie jej pasierbowie, bliższy są samy
 swą ręką przysiąc, iż jich ociec [nie] nie
 9 wianował, a nie chciały ony przysiąc, iż jej
 tako wiele wianowano, jako ona mieni, a
 tako więc dobywszy, może uczynić i niechać z swem
 12 wianem, co chce p<odług> p<rawa>? **Gdy kogo obżalują o**
głowę, o rany, a on by zbieżał. Gdyby jeden
 człowiek żałował na drugiego o głowę, o
 15 ciężką ranę, albo ocz jinnego niesprawnego, a ten
 człek nie byłby doma, ani by tu oczywiście stał
 przy żalobie, może tego człowieka natychmiast
 18 przytwierdzić, słowie wiaższy o to jako
 zbieglca, acz powód nań nie doświadczy, a gdyby powód
 nań nie doświadczył, mogli mu udzielać trzy
 21 dwie niedzieli roku, albo jako długo p<odług> p<rawa>? **Ortel.**
 Będzieli kto obżalowan o głowę albo o ciężką
 ranę, albo oczkolwiek jinnego, co mu jidzie
 24 na szyję albo na rękę za gorące rzeczy, a on
 nie jest przy tem, na tego mają żałować przez
 całą noc, a nazajutrz mają go owołać i na
 27 porękę, a nie chcieli kto zań ręczyć, tedy ji
 mają zatwierdzić jako winowatego i zbiega,
 a powodowi już nie trzeba nań doświadczać p<odług> p<rawa>.
 30 **Mali gość w zawieszony czas przysiąc czyli <nie>.**
 Mali gość albo jinny człowiek, co nie może
 rękojemstwa mieć a nie chce czekać do otworzonego
 33 czasu, mogli przysiąc w zwieszony
 czas i musieli czyli nie może, a mogli wojt
 to odłożyć dalej bez jich działu, albo co
 36 o to jest za prawo? **Ortel na to.**

Podroźnym ludziom i gościom, co niedobrze
 k sądu słuszają, albo ludziom, co sie
 3 zgotowali tako daleko i k sądowi przyć nie mogą,
 tym sie godzi i mogą przysiąc w zawieszony
 czas, a tej przysięgi nie może wojt odłożyć
 6 przez jich przyzwolenia, ale ludziom, co tako
 blisko siedzą, iż mogą wyłożonego sądu
 patrzeć i muszą tych przysięgę może
 9 dobrze wojt odłożyć, a nie majali rękojemstwa, tych
 ma wojt, słowie pospolny poseł schować aż
 do sądu położonego otworzonych dni, aż oni
 12 muszą przysięgi cirpieć i czynić p<odług> p<rawa>. **Mogali**
w zawieszony czas sędzić albo ortele wydawać
o bezprawne rzeczy. Mogali sie o bezprawne
 15 rzeczy w zawieszony czas prawować, a
 ortele wydawać na to, czyli nie mogą
 p<odług> p<rawa>. **Ortel.** Nie mogą sie prawować o
 18 bezprawne rzeczy w wwiązany czas, tego <nie bronią> wwiązany[ie]
 czasy, będzieli uchwacon za gorącej
 rzeczy, w takich rzeczach mogą ortele najć i wyrzec.
 21 **Mogali w wiazany czas zakłady opowiadać.**
 Możeli w wiazany[ie] czasy zakłady opowiadać,
 słowie aczby kto chciał kupić,
 24 dać wołać i role wzdać, i ortele na to wyrzec,
 czyli nie może, co o to jest za prawo. **Ortel.**
 W wiazane czasy nie mają sie prawować,
 27 ale role mogą opowiadać, chceli kto
 kupić i wzdać, może w gajnym sądzie, co
 jej pirwej prawem dobyto p<odług> prawa. **Ktorymi**
 30 **słowy sąd gaić podług majdborskiego prawa.**
 Jako ktorymi słowy ma być gajon sąd
 podług M p, a jako wiele k temu mają
 33 być przysiężnikow, namieniając jich mniej
 nie może być, albo acz jich nie więcej trzeba,
 niżli ku drugiej, a jako wiele więcej

trzeba, a gdy przydzie dzień prawu wyłożony,
 którą godzinę a jako długo powinni są przysięznicy
 3 siedzieć wojtowi k sądu p<odług> p<rawa>? **Możeli**
wojt pytać przysięzników o czas gajenia
sądu. Gdy przydzie położony czas albo
 6 dzień sądu, albo praw, tedy podług Ma<jd>burska
 ma na stolec sieść wojt z prz ysieźniki
 na ławicę a ma pytać wojt przysięzników,
 9 jestli czas sąd gaić. Tedy przysięznik ma najć
 ortel, iż jest czas, a drugie najdzie
 przysięznik i może dobrze, gdyż jest wojtem.
 12 Tedy wojt ma rzec: Jako mnie z prawa
 naleziono, tako ja tuta gaję sąd i zapowiadam,
 co z prawa ma<m> zapowiadać i odpuszczam
 15 każdemu swe prawo fordrować, słowie prawa,
 acz czas podług p<rawa>. To już sąd gają.
 Tedy wojtow poseł ma ludziom opowiedzieć,
 18 iż mają gajny sąd, więc fordrują, komu trzeba p<odług> p<rawa>.
Jako wiele przysięzników ma być
ku sądu. Pytaliście nas też o prawo,
 21 jako wiele przysięzników ma być namniej
 ku gajnemu sądowi o wszelką rzecz, aby
 wojt mógł sędzić p<odług> p<rawa>. **Ortel.**
 24 Przysięzników nie ma być mniej trzech:
 jeden, co ortel ma najć, słowie wyrzec,
 a dwa, co k temu mają przyzwolić. Z tymi
 27 może wojt sąd gaić a sędzić, co trzeba. Nie
 mali, albo nie możeli jich więcej mieć, a to
 jest z prawa. **Jeden mąż wzdał swej żenie**
 30 **pół jimienia stojącego przed sądem.**
 Przyszedł jeden człek z swą żoną przed gajny
 sąd i wzdał jej połowicę swego jimienia
 33 stojącego, co go sam dobył i zarobił
 tako, aby ona po jego śmierci jako dziedziczka

z nim, co chce, uczyniła, ale poko on żyw, ma w nim
 włodność, jako to w swym. Potym mąż i żona
 3 zastawili to jimienie a za to jeszcze winowaci,
 a mąż bez żony wziął pieniędzy na dwie grzywnie
 czynszu tegoż domu i temi pieniędzmi
 6 zbudował zasię ten dom po pogorzeniu, ale <nie>
 przed gajnym sądem, a też ta żona jego
 ręczyła o drugie długi za tego swego męża. Ten
 9 mąż umarł, jego żona <w>wiązała sie w połowicę
 jego stojącego jimienia, jako jej wzdał
 za żywota przed gajnem sądem, a w drugą
 12 połowicę <w>wiązały sie tego umarłego dzieci.
 Ty to dzieci chcą, aby ta pani wszyst<k>ich
 długow połowicę pomogła płacić, jakoż ma
 15 tego jimienia połowicę. Ta pani mowi,
 iż jim żadnych długow tych pomoc nie chce,
 aliz jej to prawo skaże. O to was prosimy,
 18 nauczcie nas, co jest o to za prawo? **Ortel.**
 Cokolwiek ta żona za swego umarłego męża
 długow ręczyła i w ktorich sie zna,
 21 ty ma ona płacić, a może sie jinnym ludziom
 rowno podeprzeć tego ręczonego zapłacenia na
 jego jimieniu, co po nim zostało, a co też
 24 mąż zostawił czynszu tego domu przed gajnym
 sądem, to ta żona ma cirpieć. Musi przeto,
 iż on w tym był wolen za żywota czynić i
 27 niechać, co chciał, ale długi i zastawienie
 przez gajnego sądu nie ma ta pani płacić z
 swe części p<odług> p<rawa>. **O zapowiedzi, która by**
 30 **moc miała o jimienie i o jinne rzeczy.**
 Przyszedł człowiek do wojta prosząc
 posła na zapowiedzenie jimienia swego
 33 dłużnika, a wojt wtenczas nie miał posła

przy sobie. Rzekł temu człowiekowi: Przyjając
 posła, gdzie ji najdziesz, weźmi ji i zapowiedz.
 3 Po<tym> przyszedł drugi człowiek i prosił też posła na
 zapowiedzenie za swój dług tegoż jimienia. Wojt dał
 mu posła, ale nieprzy<się>źniego. Przyszedł pirwej k
 6 temu jimieniu i zapowiedział je pirwej, niżli
 on pirzwej u wojta był i posła prosił. Potym
 przyszedł trzeci i wziął posła przysiężnego
 9 bez wojta i zapowiedział to jimienie
 też w s<w>em dłudze. A czwarty przyszedł przed
 gajny sąd i przypowiedział sie też k temu
 12 jimieniu. Ktory między tymi czterzmi bliszy
 k temu jimieniu sięgnąć, albo co za prawo?
 Na to M p S M p Trzeciego człeka
 15 zapowiedzenie ma sie ostać, bo żadny człek
 nie może nikomu zapowiedzieć ktoregokolwiek
 jimienia, jedno wojt, albo jego poseł, co ku
 18 prawu przysiągł. **Gdy komu jimienie zapowiedzą,
 a on zbieży.** Gdy ktoremukolwiek człowiekowi
 zapowiedzą jimienie a on zbieży,
 21 jako albo którym obyczajem jego jimienia
 prawem dobyć p<odług> p<rawa>? **Ortel na to.**
 Będzieli komu jego jimienie z prawa albo przed
 24 prawem zapowiedziano, a zbieży, tego nie trzeba
 pozywać, ale co je zapowiedział, ma sie
 przypowiedzieć i dać wołać we trzech bliższych
 27 sędziech gajnych, a nie przydzielili ten dłużnik,
 tedy wojt ma temu, kto zapowiedział, w to
 jimienie wwiązanie dać p<odług> p<rawa> w jego dłudze,
 30 a to z prawa. **Trzebali pozwać ku zapowiedzi,
 czyli <nie>.** Gdy człowiekowi zapowiedziano jego
 jimienie, gdyby doma nie był ani ku prawu
 33 pozwan, jako prawem mogą dobyć <czyli nie>, trzebali
 go pozwać, czyli co o to za prawo? **Ortel.**
 Nie trzeba tego przeto pozywać, ale zapowiedzali

- komu jego jimienie, a on doma nie był ani
 3 pozwan, a to jimienie jest ożałowano, słowie
 prawem dosięgniono, a on by o tym zapowiedzeniu
 nie wiedział, ten sie może zasię k swemu
 6 jimieniu ciągnąć, ale iż był tako daleko, iż nie
 mógł pirwej przyć o swe jimienie opowiadać,
 albo acz go też która pilna rzecz nie
 wciągnęła, a to ma ukazać, jako jest prawo.
 9 Przydziel, wždy musi opowiadać za dług onemu,
 co jego jimienie zapowiedział p<odług> p<rawa>.
Gdyby kto komu zastąpił drogę z ostrą bronią.
 12 Gdyby kto komu zastąpił drogę z ostrą bronią,
 którąż mieni, słowie chce niesprawność uczynić,
 znali to przed gajnym sądem, ma za to cirpieć,
 15 albo stracić swą rękę. Zaprzyli sie, za to
 musi samotrzeć przysiąc, a będzieli zaręczon
 ku prawu, gdy nie stanie na trzech bliższych sądziech,
 18 tedy rękojmie mają połowicę winy i wety,
 słowie wszego, co on miał zapłacić, to oni
 mają zań dać połowicę, a onego skazać
 21 w straceniu, jako z prawa mają podług p<rawa>.
Gdy kto żałuje na kogo z świadki.
 Gdy człowiek żałuje na kogo z świadki a prosto
 24 odpowiada odpowiadać, tedy ten, co żałuje,
 ma nań dokonać samotrzeć przysięgi, a
 k tym świadkom może mieć dzień trzy dwie
 27 niedzieli, wyjąwszy o dziedzictwo i o gorące
 rzeczy, w tych dalszego roku nie ma p<odług> p<rawa>. **Gdy**
kto komu odda swe jimienie za żywota.
 30 Oddali człowiek swe jimienie za żywota
 swego, co jim może oddać tako, iż jim
 może a ma sam władać, poko żyw, a nie odwołałliby
 33 tego dawania za żywota, tedy po jego
 śmierci to od<d>awanie ma stać w swej
 mocy, a umrzeli ten, komu oddano, tedy to przydzie
 36 na jego przyrodzone bliższe podług prawa.

**Gdyby gość albo niepewny człowiek dobył
czyjego jimienia a tego by doma nie było.**

- 3 Jakosmy was pirwej pytali o to, gdyby człek
zapowiedział jimienie, aż by go prawem dobył,
a gdyby ten człek, co dobył tego jimienia, był gość
6 albo taki mieszczanin nasz, iżby nie był pewny,
tako iż gdyby on człek zasię do domu przyszedł,
iżby nie wiedział, gdzie onego najć, co jego
9 jimienia dobył i wiązał sie jim, on doma
nie był. My sie bojemy tego a prosiemy was,
nauczcie nas, mająli onego niepewnego
12 zatwierdzić rękojemstwem albo jinnyim którym
obyczajem, a <kto> to ma uczynić, a jako albo co
o to za prawo? **Ortel.**
- 15 Nie macie sie bać, bo <to> nie słusza
na wasz urząd a nie jesteście więcej
winowaci, jedno nać ortel podług tego,
18 jako was wojt pyta podług żałoby i
odpowiadania p<odług> p<rawa>. **Jako długo przysięznicy
mają siedzieć wojtowi ku prawu.**
- 21 Dalej pytaliście, kiedy, słowie który czas
a jako długo <mają> albo muszą przysięznicy wojtowi
ku prawu siedzieć w sądzie p<odług> p<rawa>? **Ortel.**
- 24 Przysięznicy mają siedzieć na ławicy w
sądzie ku prawu wszelkiej rzeczy, ocz sąd zagają,
poko kto ma co przed niemi sprawiać a wojt
27 ma z nim siedzieć sędzić z przysięzniki za dnia
światłości p<odług> p<rawa>. **Kiedy gościowi zakład zastawia.**
Dalej też gość z zakładem, co mu zostawiają
30 za wyznany dług, mali czekać, a jako wiele
dni ma dalej albo więcej czekać podług prawa,
bądź zakład jidący, albo niejidący, a mieszczanin
33 też, jako długo ma czekać, a muszali zakład
brać za wyznany dług, albo co o to jest
za prawo? **Ortel.** Gościowi, co tako daleko
36 siedzi, iż nie jest powinien patrzyć dnia
położonego sądu, albo prawa obyczajnie, słowie

ode <d>wu niedziel, temu mają przede dwiema
niedzieloma zapłacić, słowie dzień dalej nie zapłacili
3 jeden mieszczanin drugiemu mieszczaninowi
za dwie niedzieli, jako mu z prawa skażą, tedy wojt
na nim ma podług prawa swą winę. Będzieli
6 to powod dalej żałował, tedy mu mają skazać
za tydzień zapłacić, a potym za dwa dni, jako
często zasiedzi, słowie zamieszka, tako
9 często wojtowi winę przedał, żałujeli nań
powod p<odług> p<rawa>. **Gdy[by] wielkierz od miasta ustawią.**
Gdyby raćce z przysiężniki i z pospolstwem
12 uczynili wielkierz, słowie uchwałę,
i ten by potwierdzon krolewskim albo
dziedzicznego pana listem, a g<d>y bysta przyszła dwa
15 przed prawo, a parły sie o taki członek, ocz ten
wielkierz miałby być przeciw przysiężnemu
prawu, jako mają przysiężnicy prawo, albo
18 ortel wyrzec podług tego wielkierza, czyli podług
pisanego prawa. **Kto ma ortel najć, a kto
21 ji ma wyrzec, a mali też pisarz to wszystko
sam brać, co zarobi od listow, czyli nie.**
Przysiężnicy mają ortel najć i prawo
wyrzec podług pisanego prawa, jako jest prawo,
24 iż pisarz od każdego szepszelniku grosz jeden, a od
listu sztyrze grosze, co ji on pisze, a my ji
pieczętujemy, mali on sam sobie wszystkie ty
27 pieniądze mieć, czyli mamy też mieć
ktory dział za nasz trud, albo co o to za prawo.
Co wasz pisarz bierze podług dawnego
30 obyczaja za swą robotę, albo za służbę, to
wszystko jest jego, poko on za to robi, a wy
k temu nic nie macie p<odług> p<rawa>. A my tako
33 trzymamy z naszemi mieskiemi pisarzmi, iż sie
nam podobają, a radzi nam służą, a to
podług obyczaja. **Gdy przysiężnicy za swe pieniądze**

po ortel ślali. Gdyby przysięznicy za
 swe albo za pospolne pieniądze posłali
 3 po prawo, aby je wiedzieli, potym przydą
 dwa o taką rzecz <sie> prawować, mogli
 przysięznicy zasię wziąć swe pieniądze od
 6 tego, co straci, co oni wydali na ten ortel, czyli
 nie mogą, albo co o to za prawo. **Ortel.**
 Ślali ortele, co po nie ślą przysięznicy
 9 pieniądze dla nauki, nie trzeba nikomu potym
 za nie płacić, bo ocz będziecie w sądzie
 pytani, toście powinni najć, cokolwiek
 12 wiecie, i wyrzec, a co sie prawują, który straci,
 ten wszystko zapłacić ma p<odług> p<rawa>. **Jeden człek**
sirotny był uranion barzo. Sirotny człek
 15 barzo ciężko uranion, tego fordrował wojt
 przez swego rzecznika prze jego siroctwo i
 ostrzegł fordrowaniu, wyznałliby boleść, aby
 18 też mógł wyznać żałobę, a temu ożałowanemu
 człowieku udziałano dzień do zajutra. Tedy
 przyszedł przed prawo, komu dana wina,
 21 żałował nań wojt swym rzecznikiem, prosto
 jemu dając winę. Tedy on też prosto odpowiedział
 swą niewinność. Tedy skazano samemu
 24 sie odprzysiąc, a gdy miał przysiąc, tedy
 żądał od wojta dnia, a wojt mu go nie chciał
 dać i żądał po nim przysięgi pirzwe,
 27 wtore i trzecie, i <cz>warte, a gdy nie chciał
 przysiąc, przysięznicy wstali, bo jich
 wojt o żadne prawo nie pytał, a o takie
 30 prawo wojt go wsadził w jęctwo, a żadnego
 prawa potym z nim nie uczynił. Potym
 umarł ten raniony człek, a gdy rzecznik
 33 miał fordrować tego umarłego człeka, wziął

pieniądze od strony i odstąpił fòldrowania,
 jakoż to wyznał w jęctwie przed wojtem
 3 i przede dwiema przysiężnikoma. Potem wojt
 przed gajnym sądem dał mu o to winę, a on
 się wyznał, iż brał pieniądze i rzekł, iżem się
 6 zarzekł na spowiedzi dalej rzecznikiem nie być,
 nikomu na się nie stać i dał się wojtowi
 na miłość o tę rzecz. Pytamy, przepadłli też
 9 Co o to wojt, iż tedyż nie dokonał prawa
 i ten rzecznik, co przepadł, co wziął pieniądze,
 a tej rzeczy nie dofòldrował, w tem ten
 12 morderz jest prozen krolewską p<r>ośbą i kazanim. **Ortel.**
 Gdyż wojt począwszy rzecz w sądzie
 i nie dokonał, będzieli przysiężny
 15 wojt od swego pana winowan przed prawem,
 iż tej rzeczy chciał, nie dosądził, słowie nie
 dokonał. Znali to przed prawem, tedy jest
 18 on uczynił naprzeciw swej przysiędze i przeciw
 swemu prawu, a nie może więcej wojtem
 być, słowie na prawie siedzieć, a ma swemu
 21 prawu pokupić winę, a to jest z prawa.
A o tem rzeczniku, co tę rzecz opuścił z
wojtem, mowiemy. Też o tym rzeczniku
 24 mowiemy prawo, gdyż on swą wolą to
 wyznał przed gajnym sądem, iż on chcąc opuścił
 tę rzecz, ku ktorej pirzwej przyszedł, a pieniądze
 27 prze to brał, tedy ten rzecznik jest winowat, a
 ma wojtowi pokupić winę i stracił prawo,
 słowie został przez prawa, a nie może więcej
 30 rzecznikiem być podług prawa, jako jest prawo.
Kiedy wojt pocznie którąkolwiek
bezprawną rzecz sirotną fordrować prawem
 33 **ktorym.** Gdy wojt fòldruje o głowę, o
 ciężkie rany, albo o którąkolwiek bezprawną
 rzecz sirotną, co sie stała niewieście,
 36 słowie iż jej męża uranią albo zabiją, albo

dzieciom oćca, a ten urażony albo zabity nie
 ma rodziny, albo przyrodzonych przyjacieli
 3 mężczyzny tako, iż to wojt musi łożdrować, a ten
 ożałowany stanie ku prawu gotow odpowiadać,
 a temu z prawa przydzie odprzysiąc sie, moźeli
 6 wojt tę przysięgę wziąć, a moźeli takiemu
 złomcy miru odpuścić, aby sie z nimi zjednał,
 albo moźeli też wojt o jedną taką rzecz
 9 wziąć przysięgę, a o drugie dać sie z sobą
 jednać, a kto ma prawo k tym pieniądzom, co
 jednaćze uczynią, iż je mają dać za bezprawną
 12 rzecz, słowie za głowę, za ciężkie rany, albo
 zaczkolwiek takiego, komu ty pieniądze przydą
 p<odług> p<rawa>. **Ortel.** łożdrujeli wojt sirotną
 15 głowę, ciężkie rany, albo cokolwiek takiego
 bezprawnego, co mężczyzny nie mają przyrodzonego,
 co by to łożdrował, a stanieli komu wina
 18 dana, a będzieli mu skazano odprzysiąc sie
 tą przysięgą, to ma wojt przy[szyadz]jąc i
 co na jednaniu skazą dać i jednanie dokonale
 21 moze sąpierzem rzecznik k sobie wziąć.
 Nie przydzielili ktory mężczyzna przyrodzony tego
 umarłego, co by ji łożdrował w rok i w dzień, a
 24 przyszedłliby ktory mężczyzna tego zabitego
 przyrodzony acz po roku i dniu, gdy ukaże podług
 prawa, iż nie mogli pirzwej przyć przed
 27 niewolnością, temu ma wojt ty pi<e>niądze, co je
 wziął, podług jednania za głowę dać, a żona ani
 dziewczka k tym żalobam łożdrowania żadnego
 30 nie ma, a to jest z prawa. **Gdy kogo
 ożałują o głowę, albo o ciężkie rany, albo
 oczkolwiek bezprawnego jinnego.**
 33 Gdy kogo ożałują o głowę, o ciężkie rany,
 albo oczkolwiek jinnego niesprawnego, a
 stałoli by to przez noc, mali tego pozwać poseł,

czyli nie ma, a wołać go ku prawu, a mogli mu
 prawić dzień ku pirzwszym trzem sądom, albo jako
 3 długo może mieć rok, iżby ji potym możono
 skazać, gdyby kto ji ręczył ku prawu, albo co jest
 o to za prawo. **Ortel.** Będzieli człowiek ożałowan
 6 o głowę, o ciężkie rany, albo oczkolwiek jinnego
 niesprawnego, co sie zaszło przez noc, na tego
 mają we trzech bliższych sędziech żalować, a
 9 mogą ku prawu wołać, a nie trzeba go k temu
 posłem pozwać. Nie przydzielili k temu prawu
 oczyszczać sie, tedy w tych trzech sędziech mogą ji
 12 skazać winnego a osędzić i zatwierdzić p<odług> p<rawa>
 jako prawo. **Prawowałasta sie dwa o murowaną**
ścianę. W naszym mieście jeden przypowiedział
 15 sie ku połowicy murowi swego
 sąsiada, a gdyż ta stała oba sąpierz przed
 prawem, rzekł powod: Tego muru jest połowica
 18 moja, tego chcę dokazać. Tedy rzekł sąpierz,
 jako on to może albo chce dokazać. Tedy powod
 rzekł, iż to chcę dokazać przysiężnymi ludźmi,
 21 co od miasta k temu postawieni i co k temu
 przysięgli. Tedy rzekł sąpierz: Pytam prawa,
 gdyż mur <jest> stojące jimienie dziedzictwo, jako on
 24 ma ukazać, albo może, aby była połowica jego.
 Tedy mu naleziono, iż ma ukazać, jako jest
 dziedzictwo prawe. Tedy pytał sąpierz, kiedy
 27 to chce uczynić, i rzekł powod, iż zajutra. A
 nazajutrz powod przyszedł z tymi przysiężnymi
 ludźmi, co k temu postawieni, słowie iż mają
 30 oględać miedze i jinne o budowanie krzywdy
 miedzy sąsiady, tym dzieją po niemiecku
 firtelsz, a ci wyznali, iż wiedzieli, bo tramy
 33 powoda leżą w murze i na tym jego sklep wmurowan,
 i na tem jeszcze jego tramy w murze leżą,
 ale jego krokwi nie są w mur, ani na mur. Na
 36 to sąpierz rzekł: Pytam prawa, jużli ukazał

on to, jako jest prawo ukazać o dziedzictwo,
 czyli nie, albo mali jeszcze wtore ukazanie czynić,
 3 albo co jest prawo. Na to prosiemy, nauczcie nas,
 jest<l>i ten powód dosyć ukazał tymi przysiężnymi
 ludźmi, a takimi tych tramow i sklepień
 6 na jego murze osadzonym daleko przez rok i dzień
 przeze wszej odmowy i przez nagabania, albo
 mali ktore jinne ukazanie czynić dziedzicznie, a
 9 jako je ma uczynić albo dokazać, albo co o to za prawo.
 Sąli ci przysiężni ludzie od miasta
 postawieni, aby między sąsiady obeźrzeli, albo
 12 oglądali miedzne albo jinne krzywdy, o
 budowanie miedzy sąsiady rozprawiali, tedy ma
 przy tym zostać podług jich wyznania i przy tem
 15 tako, gdzie ten człowiek miał swe tramy i sklep
 dalej przez rok i dzień bez prawnego nagabania,
 a to jest podług p<rawa>. **Gdy kto z dobrej**
 18 **wolej wybierze żenie i dzieciom opiekadlnika.**
 Pytaliście nas o prawo tako: Gdy człowiek
 z dowierzenia swym dzieciom i żenie
 21 wybierze z dobrej wolej opiekadlnika, ktorego
 swego przyrodzonego przyjaciela albo obcego
 z jego przyzwolenim i to zapiszą przed prawem,
 24 powinienli ten opiekadlnik sprawić długi
 tych dzieci i tej paniej, a mali albo możeli,
 słowie zysk albo urobek za swoj trud, co urobi,
 27 jich jidącym jimieniem, a mali też upewnić
 dzieciom jich jidące jimienie, albo co o to za p<rawo>.
 Żadny człowiek nie może wybrać za żywota
 30 opiekadlnika swem dzieciom. Kiedy on umrze,
 tedy bliższy przyrodzony mężczyzna ma tych
 nierosłych dzieci, słowie co lat nie mają,
 33 opiekadlnikiem być, a może sie jinny jich
 jimieniem opiekac, a ten musi tym dzieciom
 upewnić jich jidące jimienie swem stojącym

jimieniem, a nie majali ty niedorosłe dzieci
 mężczyzny przyrodzonego, co by sie jimi opiekął,
 3 tedy wojt z radą przyjaciel tych dzieci i z
 przyzwolenim tychże to dzieci mają dać i postawić
 jim opiekadlnika w jich jimienie, a jako z nim
 6 umowią wojt z przysięzniki tych dzieci o
 sprawienie tych długow i urobek jich jidącym
 jimieniem, tako on to ma mieć i dzierżec p<odług> p<rawa>, a
 9 to, co jest prawo. **Gdy kto u kogo zastanie
 którą kradzież, albo konia, albo co.**
 Gdy mieszczanin, albo gość jimie sie u drugiego
 12 gościa albo mieszczanina konia, albo jine rzeczy,
 a rzekłby, iż mu ten koń ukradzion albo rozbit,
 albo jakokolwiek mu która rzecz zginęła, a
 15 odpowiadacz rzekłby: Jam tego konia albo tę rzecz
 kupił, a mogą dobrze mieć zachojeć tam, gdzie
 też jest niemieckie prawo. Mali powod ciągnąć,
 18 słowie pojąć albo [n]jechać, do zachoćce od
 tego do drugiego, a jako wiele tych zachodziec
 może być, a jako daleko, a mali też powod tamo
 21 pojąć do zachoćce, gdzie niemieckiego prawa
 nie, czyli odpowiadacz ma tu postawić
 swego zachoćcę przed prawem, gdzie sie kona,
 24 jako, a w ktorem czasie ma ji postawić, słowie
 jako może długi k temu rok mieć, a strawę kto
 ma zapłacić, a kto ma tego konia w swej obronie
 27 chować, jako sie ta rzecz ma dokonać p<odług> p<rawa>.
 Na to M p S m p Jimieli sie kto konia
 mieniać, aby ukradzion abo rozbit, dalej
 30 odpowiadacz ma<l>i poć z nim do zachoćce, a
 od tego do drugiego, aż do tego, co ten koń na
 swym gnoju uchował, a wždy nie przestanie,
 33 a mają sie oba zareczyć wojtowi, iż który
 upadnie, ten ma drugiemu wszytkę stratę
 zapłacić z winą, a wojtowi też dać

jego winę, słowie XXX szelągów, ale inne rzeczy,
 3 jakoście pytali, ty są rozmaite, o tym nie możemy
 wam pospolitego prawa odpisać, ale przydzielili
 przed nas o którąkolwiek rzecz ortel najć, czego
 6 wy nie możecie oprawić albo najć, ocz do nas
 poślecie, najdziem wam ortel podług waszego
 pisania, ja<ko> też prawo. **Ktory użytek mają**
 9 **przysiężnicy mieć od tego urzędu, co na nim**
siedzą. Pytaliście nas i pisaliście, co mamy,
 albo ktory użytek mają mieć przysiężnicy
 od tego przysięstwa, a majali też przysiężnicy
 12 od tego przysięstwa, a ma<ją>li też przysiężnicy
 ktore zwoleństwo, słowie aby nie
 szosowali, albo co jinnego z pospolstwem nie
 15 dawali, albo nie postępowali p<odług> p<rawa>. Na to M p S M p
 Mili przyjaciele, o tym tako mienimy
 wam powiadać, kto sie podejmie cnego
 18 urzędu, gdy będzie k temu wybran i wezwan,
 ten musi mieć robotę i troskę, aby ten
 dobrze i wiernie dzierzał, abyście z tego wiele
 21 użytku mieli, tego bychmy wam radzi życzyli
 i przyjajali, owa nie dali pan, albo wielkierz
 zmarhalismy ją, to mowiemy brat Maciek.
 24 **Wiele mają słać po ortel podług prawa.**
 Pytaliście nasz o prawo, albo jako wiele
 przydzie albo mamy posłać za każdy ortel
 27 po prawo. Przydzielili za każdy, ocz ślecie,
 jeden rzymski złoty, co czyni dwadzieścia
 szyrokich groszy. **Wolnoli pisarza przysiężnikom**
 30 **mieć przez rackiego.** Mogali przysiężnicy
 mieć osobnego pisarza, bez radzkiego, słowie
 mieśckiego pisarza, czyli nie mogą, albo co za p<raw>o.
 33 **Ortel.** Pisarza dzierżec jest wolno, komu
 trzeba, a to możecie wy trzymać wielkrzem,

- jako sie wam podoba i godzi, jako chcecie, to jest
 waszej woli p<odług> p<rawa>. **O jednym człeku, co sie sam**
 3 **obiesił.** Jeden człowiek sam sie był obiesił,
 co z nim mają uczynić, majali ji chować,
 a jako, albo gdzie ji pogrześć p<odług> p<rawa>.
- 6 Na to M p S M p Z duchownego prawa tako mowi, iż
 takiego człowieka, co sie sam obiesi, tego nie
 mają pogrześć w ziemię twardą, ale mają
- 9 ji zrzucić w błoto p<odług> p<rawa>. **Jeden człowiek zabił**
żonę swą i miał rozgrzeszenie z Rzyma.
 Jeden człek zabił żonę i przyniosł list
 12 rozgrzeszenia i zjednał sie z jej przyjacielmi
 przyrodzonymi, i krola i krolewę przenalazł,
 i ma tego list, możeli ten z oboją miłością
- 15 zasię przyć ku swemu prawu, albo co za p<raw>o.
Or<tel>. Gdy ma rozgrzeszenie od rzymskiego stolca i
 z jej przyrodzonymi sie zjednał, a krol i
- 18 krolowa jemu miłość ukazali i przywrocili ji
 podług prawa przykazania jego listow. Na
 to ten człek przyszedł ku swemu prawu we wszech
- 21 mieściech, a żadny mu nie może przyganić p<odług> p<rawa>.
Możeli wojt o bezprawną rzecz rok odłożyć
do jutra. Możeli wojt bez gajnego sądu
- 24 rok odłożyć do jutra, gdy sie stanie bezprawna
 rzecz przed połnocą, słowie iż kogo zabiją
 albo ciężko urania, albo co takiego, ocz
- 27 by miano gorący sąd gaić, aby zajutra
 winowajcę ku prawu wołano i wszystko z nim
 uczyniono, jako za gorąca, a gdy kto zań
- 30 ręczy, mogli ci rękojmie mieć dalszy dzień,
 słowie ożałowanego postawić ku prawu na
 drugi, albo na trzeci sąd, albo jako długo ma
- 33 być dzierzan podług prawa. **Ortel.**
 Nazajutrz tego złomcę miru mają wołać

w gajnym sądzie, a chcieli kto ku prawu ręczyć,
 mają rękojemstwo przyjąć z rękojmią. Ma
 3 ji ku prawu postawić na przysły sąd, acz nie mogą
 mieć, słowie uprosić dalszego roku u powoda z
 wojtowym przyzwolenim, a to jest podług pra<wa>.

6 **Gdyby kto zatwierdzon, iżby ku prawu
 nie stał o głowę albo o rany ciężkie.**
 Gdyby człek zatwierdzon, słowie gdyby ku
 9 prawu nie stał, a przeto by ożałowano o głowę,
 o ciężką ranę albo o jinną niesprawną rzecz,
 a ten to tako zatwierdzony albo ożałowany
 12 by w tym uchwacon i przywiedzion przed
 sąd, trzeba by na tego natychmiast doświaczy<ć>,
 czyli nie, do doświadczenia, mają ji
 15 osędzić o taką rzecz, ocz jest zatwierdzon, albo
 też, gdy nikt nie chciałby fołdrować, mogli
 on tem być prozen a praw podług prawa, albo
 18 co o to za p<raw>o. **Or<tel>**.
 Najdzieli kto swego zatwierzonego
 człowieka albo niewiastę i przywiedzie
 21 ji przed prawo, ten ma napirwej doświadczyć
 nań, iż on to uczynił, ocz ji zatwierdzono,
 a jinako nie mają go sędzić, słowie skazać
 24 winowatego, wyjąwszy, gdyby sie sam
 przed prawem wyznał. Nie dokonali powod
 swem świadectwem nań, albo nie chcieli
 27 dofordrować podług prawa jego, tedy musi powod
 winy i wety zapłacić p<odług> p<rawa>. **Jako ma
 niewiasta po umarłej ręce naprzeciw**
 30 **niewi<e>ście przysiąc.** Gdy miałaby jedna żeńczyzna
 drugiej żeńczyźnie przysiąc po umarłej
 ręce, mali sama przysiąc, czyli ze świadki,
 33 jako mężczyzna, albo co o to za p<rawo>. **Ortel.**
 Ktokolwiek ocz ma przysiąc po umarłej

ręce, bądź mężczyzna, albo niewiasta, ten ma
 3 przysiąc samosiodm p<odług> p<rawa>. **Gdyby kto na**
niewiastę żałował ze świadki o jej dług,
albo ślubienie. Gdy kto żałuje na niewiastę
 6 ze świadki o jej dług albo ślubienie,
 a ona chciałaby tego sama odbyć, bliższyli
 powod na nią świadki tego dokonać, albo
 9 co o to za prawo. **Ortel.** Żałujeli kto
 na niewiastę o dług albo o ślubienie jej,
 to jest ona bliższa odbyć sama swą ręką,
 12 niżli kto na nią mógł dokonać, a to jest po<dług> p<rawa>.
O jednym człeku, co był wianował żenie
ośmdziesiąt grzywien na jidącym
 15 **jimieniu bez sądu.** Jeden człek wianował
 swej żenie ośmdziesiąt grzywien na
 swym jidącym jimieniu procz sądu, potym
 18 ten człek dał swej żenie przed gajnym sądem
 połowicę swego wszego jimienia, nie
 odwoławając ani wspominając pirzwszego
 21 dawania wiana. Ten człek umarł, możeli ta
 pani odzierzyć swe pirzwsze danie wiana
 i też połowicę k temu jimienia, co jej
 24 potym mąż dał przed prawem i zapisał,
 czyli nie ma mieć pirzwszego wiana prze
 wtore danie i zapisanie, albo co o to za prawo.
 27 **Ortel.** A iżli by był obyczaj w ten czas u was,
 gdy jej wianował, aby wianowano przez
 gajnego sądu, tedy ona naprzod ma wziąć
 30 ośmdziesiąt grzywien, gdy sie jich ona nie
 puściła albo nie odrzekła przed prawem i
 k temu też ma mieć to, co jej mąż dał i zapisał
 33 przed gajnym sądem p<odług> p<rawa>. **O jednym ortelu**
o zapowiedzi, ktora by moc miała.

Upominał sie jeden <o> ortel o zapowiedzeniu
 konia, cosmy wam pisali, to z nami wy
 3 mowicie i <mienicie>, iż nie możecie mieć
 świadectwa pospolnego posła, ale ten człowiek,
 po<d> kimeście zapowiedzieli, ten który sam chce
 6 świadczyć, iżeście wy pirwej, niżli który jinny
 konia pod nim zapowiedzieli i też iż przysiężny
 pisarz chce swą przysięgą świadczyć, iżeście
 9 wy pirwej tego konia zapowiedzieli w waszem
 dłudze. O toście nas pytali, możecieli tym
 świadectwem świadczyć podług p<rawa>, jako jest pra<wo>. **Or<tel>**.
 12 Gdy wojt chce pod kim zapowiedzieć p<podług> p<rawa>,
 tedy ma wždy k temu wziąć dwa sąsiady
 albo pospolnego posła na świadectwo, przeto
 15 wy nie możecie świadczyć tym jednym
 człowiekiem ani z pomocą tego przysiężnego
 pisarza zapowiadania p<odług> p<rawa>. **Jedna pani**
 18 **wzdała s<w>emu mężowi przed gajnym sądem swe**
jimienie. Pytaliście n o p t S Jedna pani
 przyszła z swem panem przed gajny sąd
 21 i wzięła go sobie opiekadlnikiem i wzdała
 jemu wszystko swe jimienie po swej śmierci
 dziedziczne między tem obyczajem, gdyby on
 24 pirwej umarł, tedy by to wszystko miało sie
 zasię k niej dziedzicznie wrocić. Ten mąż
 umarł, przyrodzeni przyjaciele tego męża mówią:
 27 Wianowanie nie ma mocy ani sie może ostać,
 przeto iż ta pani wiele lat zastawiła to
 jimienie w obronie jej męża i też przeto, iż
 30 ona tego nie ma w swym liście, aby jej kiedy
 to jimienie jej mąż zasię przed gajnym
 sądem spuścił albo wzdał. Ta pani mówi, gdyż
 33 moj mąż oczywiście przed gajnym sądem będąc

- mem opiekadlnikiem memu dawaniu przyzwolił,
 nic przeciw temu nie mówiąc, w tem umarł,
 3 przeto dawanie i wyjimowanie ma moc i stać
 podług prawa śpiewania mego lista, na to
 prosiemy was, naucz<c>ie nas, co o to za prawo.
- 6 **Ortel.** Na to M p S m p Gdyż ten człek
 to darowanie i wyjimowanie tako przed
 gajnym sądem przyjął, tedy ta pani może sie
 9 ostać przy swym jimieniu podług jej zapisu,
 jako przed gajnym sądem sobie wymowiła p<odług> p<rawa>.
- Wzdał też jeden człowiek połowicę**
 12 **swego jimienia przed gajnym sądem.**
 Jeden człowiek stojąc przed gajnym sądem wzdał
 swej żenie połowicę wszego swego jimienia
 15 stojącego i niestojącego, co w ten czas
 miał, i co by potym mógł mieć tako, aby ona
 wzięła i miała dziedzicznie po jego śmierci
 18 beze wszej odmowy jego przyrodzonych przyjacioł,
 a tako iż on sobie tego wszego jimienia
 wymowił i dzierzał, albo zastawił państwo,
 21 poko on żyw czynić i niechać, co by on chciał.
 Potym wzdano jemu jeden dom przed gajnym
 sądem, co ji kupił, a wzdano mu ji po nim
 24 jego dzieciom wolno mieć i osieść dziedzicznie.
 Ten człek umarł, a jego przyjaciele przyrodzeni
 mówią, iż jego żona nie ma działu w tym
 27 domu, przeto iż ten dom wzdan jemu i po
 nim jego dzieciom dziedzicznie mieć, a iż był
 sobie wolnie zostawił państwo swe poko
 30 żyw. Przeciw temu mowi ta pani: Moj mąż
 uczynił mnie dziedzicką po sobie przed gajnym
 sądem podług śpiewania mego listu, a nie
 33 złomił on mnie tego tym, iż on dał ten dom
 wzdać sobie i po nim jego dzieciom. Gdyżem

ja jego uczyniona i potwierdzona dziedziczka, a
 z tą mocą, co sobie zostawił państwo swego
 3 jimienia, za żywota niewiecznie go oddał, a tego
 mnie dania przed gajnym sądem nigdy nie odmówił,
 słowie nie odwołał, przeto ja sprawnie
 6 fołdruję połowicę tego domu, co tu o to za prawo.
 Gdyż ten człowiek zostawił sobie mieć państwo
 swego jimienia, gdy je popisał i dał
 9 wszego połowicę swej żenie po jego śmierci,
 a potem kupił ten dom i przyjął ji, <gdy> mu
 wzdano przed gajnym sądem, a żona jego
 12 wzdawaniu zamilczała. Tedy ta żona nie ma działu k
 temu domowi p<odług> p<rawa>. **O jednym człeku, co miał
 żenino jimienie w swej obronie.**
 15 A przydąc jeden człek przed prawo rzekł: Jam
 miał swej żony wszystko jidące jimienie
 w swej obronie i w moich ręku i kupczyłem
 18 jim wszędy, gdzie chciał, acz ma żona bez mej
 wolej i wiedzenia klucze komu podała, azaliby
 tym kto mógł moją obronę tego jimienia
 21 skazać. Przeciw temu rzekł brat tej jego
 umarłej żony. Gdyż to jimienie jeszcze za żywota
 mnie moja siostra poleciała przed gajnym sądem,
 24 iż k swemu jimieniu klucze nosiła,
 a od swej obrony nigdy go nie puściła ani dała
 w obronę swemu mężowi, tu gdzieby to moc
 27 miało, a mej żenie w me jimie, gdy mnie
 nie było, trzeci dzień przed jej śmiercią klucze
 k niemu dała z dobrej pamięci, a odumarła go,
 30 nie w obronie jej męża, ani jeszcze jest w
 obronie, ani w ręku jinne obrony, ale w mojej,
 aza ja nie bliższy k temu jimieniu ukazać swą
 33 obronę i mieć je po swej sistrze, niżliby

mógł kto od niego odcisnąć podług p<rawa>, albo co o to
 za p<raw>o. **Ortel.** Cokolwiek ta pani pirwej
 3 przed gajnym sądem oddała, to nie może mieć
 mocy p<odług> p<rawa>. A gdyż brat tej paniej mowy,
 iż jego siostra swego jimienia od siebie swemu
 6 mężowi w obronę nigdy nie oddawała tu, gdzieby
 to moc miało, a to jimienie ma w swej
 obronie, tedy jest on bliższy dokazać obronę tego
 9 jimienia i mieć je, niżli jej mąż p<odług> p<rawa>.

**Jeden człowiek zostawił swemu dziecięciu
 opiekadlnika.** Jeden człek umarł i postawił
 12 swym dzieciom opiekadlnika. Dziecię tego
 człeka mowi, iż ma lata, a chciałoby sie samo
 opiekac, a opiekadlnik mowi, iż to dziecię
 15 jeszcze nie ma lat. Kto tego z nich ma ukazać
 opiekę p<odług> p<rawa>. **Ortel.** To dziecię jest bliższe
 dokazać swych lat świadectwem swej
 18 matki albo stryka, albo jinnych ludzi, co o tym
 mowią i wiedzą dwa człeki, a to p<odług> p<rawa>. **Mali
 wojt osobno słuchać każdego świadka,
 21 kiedy by kto miał świadczyć samosiodm,
 albo samotrzeć.** Kiedy człowiek ma świadczyć
 samosiodm, albo samotrzeć, mali wojt
 24 i przysięznicy każdego świadka osobno pytać
 o to, co mają świadczyć, co mu o tym jest
 wiadomo, a to od nich sie dowiedzieć, jestli jich
 27 świadectwo prawe i sprawiedliwe p<odług> p<rawa>. **Ortel.**
 Są niektore rzeczy, o ktore mogą pytać
 świadkow, co oni o tym wiedzą, co świadczą
 30 ja<ko> o zapłacony dług albo o jinne takie rzeczy, a
 są drugie rzeczy, co nie trzeba o nie pytać, albo
 badać świadkow, jako gdy ma kto świadczyć na
 33 swego zatwierdzonego człeka o głowę, albo oczkolwiek
 jinnego takiego. Tedy powod ma sam nań

przysiąc, iż on to uczynił, na kogo przysięga,
 a świadkowie mają przysiąc, iż powod prawie
 3 przysięgł, a tych świadków w takich rzeczach
 nie mają pytać, ani badać p<odług> p<rawa>. **Gdyby
 przysięgły człowiek widział kogo raniąc barzo.**
 6 Gdyby raćca widział, albo przysiężnik, wojt,
 pospolny poseł, mieski sługa, albo jinny,
 co tego roku przysięgł miastu i prawu, iż kogo
 9 zabito, uraniono, albo cokolwiek jinnego
 bezprawnego komukolwiek bądź uczyniono, a gdyby
 chciano to jimi doświadczyć, trzeba by jemu
 12 wtore przysiąc k temu świadectwu, czyli nie
 trzeba, a może świadczyć na onę przysięgę, co
 miastu i prawu przysięgł, co on widział, albo co o to
 15 za prawo. **Ortel.** Co sie stanie w prawie przed
 sądem i przed przysiężnikiem, to oni mają
 świadczyć pod tą przysięgą, co ku prawu
 18 przysięgli, ale chęli co świadczyć, co stała przez
 sądu albo widzieli, k temu świadectwu muszą
 osobno przysiąc p<odług> p<rawa>. **Jeden człek łajał ortelowi
 21 i postawił rękojmią.** Pytaliście n
 o p t S Jeden łajał ortelowi i postawił
 rękojmią, aby położył swe pieniądze po
 24 wysze prawo. Tedy jich nie kładzie ani on, ani
 rękojmią, a też my je już często upominali, jako
 długo mamy czekać tych pieniędzy położenia, a
 27 gdyby jich na ten czas nie położyli, zyskałaliby
 tym druga strona swą rzecz, albo co o to za p<raw>o. **Ortel.**
 Kiedy komu przykażą, aby pieniądze kładł po
 30 prawo, temu wojt ma dzień dać, na który ma
 położyć ty pieniądze, a nie położyli jich na ten
 dzień, tedy straci swą rzecz, a strona druga
 33 zyskała swego, ocz po prawo mieli słać, a ten to, co
 stracił, ma pokupić p<odług> p<rawa>. **O jednym człeku**

naganionym przed burgrabią.

- Pytaliście n o p t S Jeden człowiek gość
 3 przyszedł do miasta. Tego człowieka <jął> burgrabia
 przez jego rzeczy odmiany, słowie iż niechcąca
 rzeczą ten człowiek zobowiązał się w jęctwie
 6 list, słowie ukazać od miasta Fridborku i przyniosł
 taki list i wyznanie przyniosł i pokłon naprzod
 pod pisanie także: Burmistrz, raćce i
 9 przysięznicy miasta Fridborku waszy. We wszem
 temu listowi i pieczęci burgrabia nie chciał
 wierzyć i posłał list do Fridborku pytając radziec,
 12 onili ten list wydali. Tedy raćce Fridborku
 odpowiedzieli swym listem pod jich pieczęcią,
 iż nie jest to jich list ani wiedzą o nim, ani
 15 to jest jich pieczęć. Tedy burgrabia postawił
 tego jęcca przed gajnym sądem i rzekł przez rzecznika:
 Panie wojcie i wy wierni przysięznicy,
 18 gdyż ten człek źle i fałszywie list przyniosł
 od miasta Fridborku, jako się sam odwołał,
 najdziecie na swym prawie, co on to ma cirpieć,
 21 albo co za to przepadł. Tedy odpowiedział ten
 człek i rzekł swym rzecznikiem tako: Gdyżem ja
 jęctwo cirpiał niewinne ani ja tych listow
 24 nosił, alem po nie posłał i tu stoję jako prawy
 człek a niewinny, któryżem nigdy w żadnej
 rzeczy nie przewiężon, najdziecie w prawie, nie
 27 <jestem [gościem]>li ja bliższy swej szyje i jimienia,
 niżliby mnie mógł kto przewiężyć, albo co o to za p<rawo>.
 O przemienienie rzeczy nikogo nie mają jąc
 30 ani na jego żywot mówić, a gdyż
 ten gość z niżadną rzeczą nie jęt, ani w czym
 uchwacon, ani on sam tego lista przyniosł,
 33 tedy on jest bliższy swą szyją i jimieniem bronić,

nizliby go kto <mogł> przewiężyć podług prawa.

O jednym zbieglcu z czynszem precz.

- 3 Pytaliście n o p t S Jedna pani przysła
przed wojta i żalowała mu, iż jej czynszownik
zbieżał <i> prosiła prawa. Wojt poszedł z nią
6 do tego domu do żony tego zbiega. Ta żona
rzekła, iżem jej ja nic nie ślubila. W tym wojt
zawar<ł> jej komorę aż do prawa. Ta żona
9 doradziwszy sie, przydzie przed wojta i zastawi tej
paniej swe odzienie do prawa. Potym przyszły obie
przed gajny sąd. Ta, co zastawiła swe
12 jimienie, to jest swe odzienie, rzekła, iż
zastawiła jej aż do przyścia albo wrocenia
jej męża i puściła sie o to do wojta. Druga
15 rzekła, iż ona mnie zastawiła swe jimienie do
przyścia swego męża. Mali takie wyznanie
wojtowo moc, albo w jinnych rzeczach takich, co sie
18 przed nim stanie przez przysiężnikow, albo mogli
przeciw temu mówić przed gajnym sądem,
albo co o to jest za prawo. Na to M p S m p
21 Na zapowiedzi, co czyni przysiężny wojt z
prawa, słowie jako nań zależy i zawieranie
jimienia, i zakład przed nim położony, i
24 jednanie i ślubowanie, co sie przed nim stanie,
kiedy przydzie przed sąd, cokolwiek wyzna,
to ma moc, przeto jako wojt wyzna, iż sie
27 przed nim stało jako albo w ktorej mierze,
odzienie ta pani zastawiła podług wojtowskiego
wyznania, tako je mają rozprawić p<odług> p<rawa>.
30 **Jeden człowiek zabił drugiemu przyrodzonego
przyjaciela.** Pytaliście n o p t S
Jeden człowiek przywiódł drugiego przed
33 gajny sąd, a na drodze wiodąc ji, wołał trzykroć

Ceter, ceter, słowie Niestojcie na mego mordarza,
 iż on mego przyjaciela zgładził z tego świata
 3 ku śmierci. Potym żałował nań przed gajnym
 sądem tymi słowy: Żałuję nań, iż on mego
 przyjaciela bez prawa zegnał z świata tego. Ten
 6 jęty człowiek odpowiedział rzekąc: Co on mnie
 winę daje, w temem za niewinien i chcę sie
 tego sprawić, jako prawo najdzie, a gdyż on prosto
 9 na mię żałował, a nie jestem uchwacon w gorącej
 rzeczy, azalim ja nie bliższy swój żywot i cześć
 oгнаć swą ręką i tego odyć i praw być, albo
 12 jako jest prawo. Przeciw temu rzekł powod: Gdym
 ji ja przywiódł przed prawo z świadectwem
 i wołałem nań jako na mego mordarza, azali on
 15 już może tego przed prawem odyć swą ręką,
 albo co o to jest za prawo. Na to M p S M p
 Gdyż ten ożałowany człowiek nie uchwacon
 18 na gorącej rzeczy, przedtym o tę rzecz nie
 zatwierdzon i prosto nań żałowano przez
 świadkow, tedy może sam swą ręką niewinien
 21 być p<odług> p<rawa>. **Winowat był jeden człek dług
 drugiemu nieprzewłocznie.** Pytaliście nas
 o prawo tako: Żałował jeden na drugiego
 24 o dług, co mu ji winowat nieprzewłocznie.
 A ten dłużnik wyznał sie, a tako prawo nalazło,
 iż ma zapłacić nieprzewłocznie. Powod rzekł:
 27 Ja żądam, aby odtąd nie chodził, aż mi zapłaci.
 Tedy rzekł dłużnik: Ja mu ślubuję pod moją
 rolą, co jest lepsza niżli ten dług, iż mu
 30 chcę zapłacić, jako prawo nalazło. Możeli
 powod w tym dosyć mieć, czyli nie, albo co o to
 jest za prawo. **Ortel.** Jestli ta rola tako
 33 dobra, jako ty pieniądze, co on dłużen
 i wyznał, a chceli ją zastawić tako, iż

chce ten na ten czas zapłacić, jako prawo znalazło,
w tem musi mieć dosyć podług prawa.

3 **Jeszcze też był jeden winowat dług na
wymieniony dzień nieprzewłoczny.**

6 Jeden człowiek żałował na drugiego, iż mu winowat
dług na wymieniony czas albo dzień nieprzewłocznie,
a ten dzień już mi<n>ął, to tako dłużnik mowi, iż
nie ma tych pieniędzy gotowych, a chce dosyć
9 prawu uczynić i chce mu swą rolą zastawić w zastawie,
albo rękojemstwo postawić. Tedy rzekł powod:

12 Ja nie chcę zakładu ani rękojemstwa, gdyż
mi wyznał nieprzewłocznie. Mająli już powodowi
tego dłużnika dać za rękę, aby ji dzierzał za swój
dług, albo musi powod przyjąć rolą w zakładzie,
15 aby ją potym mógł sprzedać podług prawa. **Ortel.**

Wyznali kto, iż winowat na który czas miał
zapłacić, nie mali gotowych pieniędzy, a chceli
18 powodowi zastawić stojące jimienie w
zakładzie tako dobre, jako jest ten dług, co leży w
tymże wojtowstwie, což k temu sądowi słuza,
21 tedy powod musi przyjąć to, a ma je tako długo
dzierzeć w zakładzie, aż ortelem dobędzie, iż
może sprzedać w swem dłudze p<odług> p<rawa>. **Jeden człek**

24 **wianował swej żenie sto grzywien na swym
jimieniu.** Jeden człek miał jidące jimienie

i stojące i wianował swej żenie sto *grzywien*
27 z swego stojącego i jidącego jimienia. Ten
człowiek umarł i została po nim ta jego żona i dzieci
niedorosłe. Ta żona wzięła cztyrzy i siedmdziesiąt
30 grzywien swego wiana, a nie zostało więcej
gotowizny jidącego jimienia, jedno trzy i dwadzieścia
grzywien. Tych opiekadlnik nie chce dać tej
33 żenie, rzekąc, bo nie mam czym jinnym tych dzieci
żywić. Możeli opiekadlnik z przyzwolenim

przyrodzonych bliższych tych dzieci stojące jimienie
 przedać, a z tego ty dzieci żywić i tej żenie
 3 ostatek jej wiana zapłacić z jidącego jimienia
 albo stojącego, <czego> z jidącego nie dostanie, czyli
 nie trzeba jej tego wiana dopłacić z stojącego tych
 6 dzieci jimienia, albo co o to za prawo. **Ortel na to.**
 Gdy ten mąż wianował swej żenie sto grzywien
 na swym jidącym jimieniu, nie jestli tego
 9 jidącego jimienia tak wiele, jako sto grzywien,
 co jich nie dostaje, tego musi ta żona niechać, a
 też cokolwiek jest, to ona wszystko ma wziąć,
 12 a nie ma ani jest powinna z tego jidącego
 jimienia dać dzieciom co na pożywienie, ale
 opiekadnik ma z wiedzeniem jich bliższych
 15 przyrodzonych przedać jich stojące jimienie i z tego
 je żywić, a ostatek obrocić na jich użytek p<odług> p<rawa>.
Majali krześciany pokupić Żydowi o łajanie.
 18 Jeden Żyd żałował na krześcijanina, iż mu
 łajał i nazwał ji kurwim synem, tego
 sie wyznał krześcijanin. Żyd pytał prawa, mali
 21 mu za to pokupić. Tedy skazali przysiężnicy,
 iż gdy sie wyznał przed gajnym sądem, ma mu
 za to pokupić. Ten przysiężnikow ortel łajał
 24 krze<ś>cijanin i rzekł przeciw temu taki ortel: Gdyż
 wszyscy ludzie Żydy zową kurwimi syny, tedy
 ja jemu niżadnej krzywdy w tym nie uczynił,
 27 alem mu prawie łajał, a nie trzeba mi mu za to
 pokupić podług prawa. I ciągnął sie o to do
 krolewskiego stolca też w mieśc<k>ie prawo i
 30 dopuścili je tam przysiężnicy tako, aby tego ortel
 w gajny sąd przyniosł za dwie albo za trzy
 niedziele, a jako nie przyniosł, tako przysiężnicy
 33 upominali ji i rękojmie jego, aby ortel

przyniosł ten i położył, tako go nie przyniosł.
 Potym w ćwierć roku pozwali ji przed sąd i
 3 rękojmie jego wojt i przysiężnicy i kazali jim
 położyć ten ortel, a jako go nie miał, poddał sie
 pod winę, iż nie położył go we dwu niedzielu.
 6 Tedy mają i chcą przysiężnikom jich winę płacić
 i wojtowi. Tedy jako po dwu niedzielu nie
 9 położył tego ortela, wzięli przysiężnicy i wojt
 z nich swą winę, jako jest prawo. Potym przez
 rok rzekł ten, co łajał: Przysiężnicy niesprawnie
 wzięli ze mnie winy, a muszą moje pieniądze
 12 wrocić, a to p<odług> p<rawa>. **Osoczon jeden
 człowiek panu po krzywdzie i niewinnie.**
 Jeden człek w naszym mieście osoczon ku
 15 panu krzywie tako, iż sie pan nań rozgniewał
 i kazał ji jać, a ten człowiek wołał sie na prawo,
 jakokolwiek pan chciał, co ma w swej ziemi, iż
 18 sie chce jemu prawem sprawić, to mu wszystko
 nie pomogło, ale na tym zostawion. Dali mu
 tysiąc grzywien, tedy może wynić z tego, a nie
 21 dali, tedy nic jinnego, jedno mu się kosztuje. Ten
 człowiek bał sie swego pana gniewu i śmierci, ślubił
 dać ty pieniądze, a jako ji wypuścił, tako
 24 poszedł precz. Pan wziął jego jimienie, domy, role
 i sprzedał je przez tego człeka wolej. Jestli ten
 człek powinien płacić to ślubowanie, co tak
 27 w tej mierze ślubił, czyli nie ma, albo co o to jest za
 p<raw>o. **Ortel.** To ślubowanie, co je czynił
 ten człek w jęcstwie w takim ucisku,
 30 podług prawa nie ma stać, ani mu potrzeba płacić tych
 dwutysiąc grzywien podług prawa.

- Gdyby komu mir dano przyć, odyć swe sprzedać.**
 Gdyby który człowiek upewnion, słowie dano
 3 mu mir przyć, odyć swe sprawić i sprzedać
 wolno, a gdyby nie przyszedł ani fołdrował swego
 stojącego jimienia w rok i w dzień, bojąc się
 6 w sędzie pańskiego gniewu, a ci, co osiedli jego domy
 albo role, co nie u niego kupili ani on jim sprzedał,
 mogli oni to odzierzeć tym, iż on dalej niżli
 9 rok i dzień dzierzeli i mieli w swej obronie, słowie
 w dzierzeniu byli, czyli może jeszcze ten
 człowiek ku swemu się pytać i fołdrować, i
 12 dzierzeć podług prawa, albo co o to za prawo. **Ortel.**
 Chceli ten człowiek fołdrować swe jimienie,
 o to musi on uczynić w rok i w dzień potym
 15 albo odtychmiast, jako go upewniono w mierze,
 a nie uczynili on tego, w tem słowie zamieszkał,
 tedy potym nie może tego prawić ani
 18 fołdrować podług prawa. **Koniec tych**
praw stał się w poniedziałek w oktawę Trzech Królów
w dzień Świętej Zofie
 21 **w szkole skalskiej**
roku Tysięcznego i pięćsetnego
od bożego narodzenia przez Wojciecha
 24 **Szurkowskiego od Ponieca.**
Jinsze jeszcze też rzeczy.
 <na lewym marg. pionowo wokatawa ...lky ...>
 27 Przy mie też krotoszyńszczy panowie pisali
 po prawo do Lwowa tymi
 słowy. Hanusz kupił rolę u Motłochowej
 30 i zadał albo zapłacił już jej dwie grzywnie.
 Jako rok przyszedł drugim pieniądzen, chciała
 jich ta pani. Tako Hannusz rzekł, iż jich
 33 nie mam. Dano jej z prawa dwa przysiężniki,
 aby w jego czterech kącich szukała i wzięła,
 co by stało za jej, poszła i nie znalazła. Przydąc

zasię przed sąd, chce żałować swych pieniędzy
 za rolę, co sprzedała Hanuszowi. Tako rzecze
 3 Hannusz: Nie mam je czym zapłacić. Oto
 ma swą rolę, niechać ją zasię weźmie. Tedy
 ona rzecze: Nie chcę jej i pytam prawa,
 6 gdyżem ja jemu sprzedała, a na to litkupniki
 mam, mali on mnie tę rolę podług targu
 zapłacić, albo co jest prawo. K temu rzekł Hannu<sz>:
 9 Panie wojcie, gdyżem ja tako podubożał, iż nie
 mam jej zapłacić i chcę jej rolę wrocić i
 wszystek zadawek stracić, a nigdy sie go nie
 12 upominać i rolę tę wolno wypuścić i zapisać,
 pytam prawa, możeli mie na wyszsze przycisnąć,
 a nie mali ona tako już w tej mierze przyjąć
 15 zasię rolę, albo co o to za prawo. **Ortel na to.**
 Na to M p ze Lwowa m p Gdyż Motłochowa
 ze dwiema przysiężnikoma z prawa
 18 szukała w Hannuszowych czterzech kąciech,
 a nie nalazła za swe dosyć, tedy śmieli
 Hannusz sam swą ręką przysiąc, iż nie ma czym
 21 tej rolej dopłacić, a chceli sie na wieki swego
 zadawku zarzec i rolę jej wolno wzdać, tedy
 Motłochowa musi tę rolę k sobie wziąć
 24 podług prawa. **Gdy komu bydlę napędzi,
 iż sie urazi albo zabije, albo na kole przekole.**
 Jeszcze też przy mnie krotoszyńszczy
 27 panowie ślali po prawo do Lwowa tymi słowy:
 Grzegorz żałował na ruskiego bajtka rzekąc:
 Tego nań żałuję, iż moj koń w jego
 30 otworzony dom wbiegł, a tamo ji jego czeladź
 goniła, goniąc wbieżał na płot albo wskoczył
 na ostry koł jego płota. Tego konia żałuję
 33 na bajtka jako trzech grzywien. Na to odpowiedział

bajtko rzekąc: Moja czeladź jachała z pola do
 domu z pługiem i z końmi, a za tymi wbieżał
 3 w moj dom <też koń jego>, a jako parobcy wyprzęgali, moj
 koń wyrwał sie u poganiacza i rzucił sie od
 świerzepice swej na jego koń, a w tym koń
 6 jego skoczył na koł i uraził sie, a czeladź
 moja nie mogła temu nic rzec ani goniła jego
 konia. Jestli ja tu co winowat, albo co jest
 9 o to za p<raw>o. Ortel na to.
 Na to M p ze Lwowa M p
 Śmieli bajtko przysiąc sam swą ręką,
 12 iż jego czeladź nie goniła Grzegorzowa konia
 ani swego konia chcąc upuścić, tedy bajtko
 jest praw p<odług> p<rawa>. Jestliby kto był sługą
 15 czyjego, albo obłupił telko pańską winę,
 taki sprawnie ma dosyć uczynić obiema, a
 jestli przysięże, iż tego nie uczynił na szkodę
 18 pańską albo na gańbę, a to wynidzie z jednego
 pokupu, a potym jestli był bit dla
 łajania złych słow, pan nie ma dać służby
 21 służącemu. Tedy on, który go bił, ma popełnić
 on niedostatek, jako miał służący, a jestli
 przez przyczyny, a on sługa by odstał onę służbę,
 24 którą miał dać pan, on, który bił, ma ją
 zapłacić jedno jest. Krotko a pospolicie
 mówiąc, sługa w potrzebiźnie pańskiej
 27 bity, czyni albo ma czynić sam o się i o swe
 rany, pan owszejki o szkodę i o gańbę swą,
 a obiema ma być dosyćuczynienie z pokupem.
 30 **Drugie, jako w prawie niemieckim jest pisano.**
 Takież w prawie niemieckim jest
 pisano w kapitulum we trzysetnym i
 33 [i] w czwartym. **O siną ranę.**
 I też o ranę siną i nadętą, gdzie

- znaku sromoty nie czyni na mieść<c>u
 3 jawnym, a gdzie kości nie są stłuczony albo
 skażony ani skora rozerwana, XXX szelągów
 mają dać za pokup, za winę sędziemu
 ośm szelągów. **O krwawą ranę.**
- 6 I też za ranę krwawą, która nie jest na
 mieść<c>u jawnym, to jest na obliczu,
 która jest prosto krwawa, która też nie czyni
 9 znaku sromoty, gdzie telko skora jest
 rozdrapiona albo rozdzielona, XXX szelągów
 cirpiącemu mają dać pospolnych pieniędzy,
 12 po polsku pokup, wojtowi ośm szelągów winy.
O ranę na obliczu.
 O ranę na obliczu ukrwawionym albo na
 15 mieść<c>u jawnym, którą przynosi znak
 sromoty, gdzie jest skora zdrapana albo
 ciało rozdzielono śmiertelnie, dziewięć funtow
 18 albo dziewięć wag pospolitych pieniędzy,
 co jest w sumie pułpięty grzywny, onemu
 rannemu, albo cirpiącemu ma być dano za
 21 pokup sędziemu za winę ośm szelągów.
 I też jestliby kto był barzo urwan niewymownie,
 albo też przez znamienitych ran byłby
 24 bit za [po]pokup, XXX szelągów onemu
 cirpiącemu mają być dany, sędziemu ośm.
Τελος finis tych rzeczy.
- 27 Ty, który <cz>cisz, bacz, poprawiaj, jestli umiesz.
 Jestli nie umiesz, daj pokój, ale tak, jako
 napisano, niech stoi. Z których telko tym,
 30 którzy lepiej umieją, dawam i poręczam
 się poprawiać.
 Corrige lector, ubi erravit scriptor.